

**YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**ÜNİVERSİTELERDE SOSYAL MEKAN
KULLANIMLARININ İNCELENMESİ: KENT
ÜNİVERSİTESİ, KENT İÇİ VE KENT DIŞI KAMPÜSLER**

Mimar Begüm ERÇEVİK

**FBE Mimarlık Anabilim Dalı Mimari Tasarım Programında
Hazırlanan**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez DanıŐmanı: Yrd. Doç. Dr. Feride ÖNAL

İSTANBUL, 2008

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
KISALTIMA LİSTESİ	iv
ŞEKİL LİSTESİ	v
RESİM LİSTESİ	vi
TABLO LİSTESİ	viii
ÖNSÖZ	x
ÖZET	xi
ABSTRACT.....	xii
1. GİRİŞ	1
1.1 Çalışmanın Amacı.....	1
1.2 Çalışmanın Kapsamı	2
1.3 Çalışmanın Yöntemi	3
2. YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI VE TARİHSEL GELİŞİM SÜRECİ.....	5
2.1 Kavramlar	5
2.1.1 Eğitim, Öğretim ve Yükseköğretim Kavramları.....	5
2.1.2 Yükseköğretim İle İlişkili Kavram ve Tanımlar	6
2.1.2.1 Üniversite	6
2.1.2.2 Kolej.....	8
2.1.2.3 Kampüs	9
2.2 Yükseköğretim Kurumlarının Gelişim Süreçleri	9
2.2.1 Yükseköğretim Kurumlarının Dünya Geneline Gelişim Süreçleri	9
2.2.1.1 Ortaçağ Öncesinde Üniversite	10
2.2.1.2 Ortaçağ'da Üniversite	10
2.2.1.3 Rönesans ve Reformlar Döneminde Üniversite (15.-16. yüzyıl).....	20
2.2.1.4 Aydınlanma Çağı'nda Üniversite (17.-18. yüzyıl).....	21
2.2.1.5 19. Yüzyılda Üniversite	23
2.2.1.6 20. Yüzyılda Üniversite	29
2.2.2 Yükseköğretim Kurumlarının Türkiye'de Gelişim Süreçleri	38
2.2.2.1 Medrese Dönemi	38
2.2.2.1.1 Selçuklu Dönemi Medreseleri.....	39
2.2.2.1.2 Osmanlı Dönemi Medreseleri	41
2.2.2.2 Batılılaşma Dönemi	43
2.2.2.3 Cumhuriyet Dönemi.....	44
2.3 Bölüm Özeti	45
3. ÜNİVERSİTELERDE YER SEÇİMİ VE KENTTEKİ KONUMLARINA GÖRE ÜNİVERSİTELER	47
3.1 Üniversitelerde Yer Seçimi.....	47

3.1.1	Genel Yerleşme Kararları	47
3.1.2	Üniversitelerin “Ülke ve Bölge Bazında” Yer Seçimi ve Kriterleri	48
3.1.3	Üniversitelerin “Kent Ölçeğinde” Yer Seçimi ve Kentle Etkileşimi	50
3.1.3.1	Üniversite-Kent İlişkisi	50
3.1.3.2	Üniversite Yerleşim Alanının Özel Nitelikleri	52
3.1.3.3	Arazi Maliyetiyle İlgili Kriterler	53
3.2	Kentteki Konumlarına Göre Üniversiteler	54
3.2.1	Kent Üniversiteleri	54
3.2.2	Kent Dışı Üniversiteler (Kampüsler)	55
3.3	Bölüm Özeti	59
4.	ÜNİVERSİTELERDE ETKİNLİK ALANLARI, YERLEŞİM SİSTEMLERİ VE SOSYAL MEKAN KULLANIMINA YÖNELİK BİR DEĞERLENDİRME	60
4.1	Üniversitelerde Etkinlik Alanları	60
4.1.1	Üniversite Kampüslerinde Temel (Ana) İşlevler ve Gruplandırılması	60
4.1.2	Üniversite Kampüslerinde Kullanımların Gerektirdiği Fiziksel Donatılar	63
4.2	Üniversite Yerleşim Sistemleri	68
4.3	Üniversite Sosyal Mekan Kullanımlarına Yönelik Bir Değerlendirme	91
4.3.1	Çalışmanın Amacı, Kapsamı, Yöntemi ve Uygulanması	91
4.3.1.1	Kent Dışı Kampüs: Koç Üniversitesi (Sarıyer Kampüsü)	105
4.3.1.2	Kent Üniversitesi: Bahçeşehir Üniversitesi (Beşiktaş Kampüsü)	111
4.3.1.3	Kent İçi Kampüs: Yıldız Teknik Üniversitesi (Yıldız Merkez Kampüsü)	116
4.3.2	Anket Çalışmalarının Değerlendirilmesi	121
4.3.2.1	Katılımcı Niteliklerinin Değerlendirilmesi	121
4.3.2.2	Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi	121
4.4	Bölüm Özeti	140
5.	SONUÇLAR	142
	KAYNAKLAR	144
	EKLER	148
EK-1	Alan Çalışması Anket Formu	148
EK-2	Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü Yerleşim Planı	150
EK-3	Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü Yerleşim Planı	151
EK-4	Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız-Merkez Kampüsü Yerleşim Planı	152
EK-5	Katılımcı Niteliklerinin Değerlendirilmesi	153
	ÖZGEÇMİŞ	161

KISALTIMA LİSTESİ

C.I.A.M. (Congres Internationoux Architects Moderno-Uluslararası Mimari Kongresi)

Fak. Fakülte

Müh. Mühendislik

ODTÜ Ortadoğu Teknik Üniversitesi

TDK Türk Dil Kurumu

Üni. Üniversite

YÖK Yükseköğretim Kurulu

YTÜ Yıldız Teknik Üniversitesi

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 2.1 David Loggan'ın Oxford İllustrasyonu, Oxonia Illustrata, 1675.....	16
Şekil 2.2 Bologna Şehir Planı, 1300	17
Şekil 2.3 Paris Şehir Planı, 1300.....	18
Şekil 2.4 Oxford Şehir Planı, 1578	19
Şekil 2.5 Vacidiye Medresesi, Kütahya, 1314	41
Şekil 2.6 Emir Sinaneddin Medresesi, Korkuteli, 1319.....	41
Şekil 2.7 Yıldırım Medresesi, Bursa, 1399-1400.....	42
Şekil 4.1 Sabancı Üniversitesi vaziyet planı, Tuzla.....	62
Şekil 4.2 Fumihiko Maki 'toplu biçim'in yapısal özelliklerine göre ana yaklaşımlar.....	68
Şekil 4.3 Chandigard vaziyet planı, Hindistan.....	69
Şekil 4.4 Candilis Josic Woods'un çalışması.....	71
Şekil 4.5 Yeniden gelişim planı, Ed Bacon, Philadelphia, 1964.....	71
Şekil 4.6 Çekirdeksel (nuclear) yaklaşım.....	72
Şekil 4.7 Çizgisel (linear) yaklaşım	73
Şekil 4.8 Izgara (grideron) yaklaşım.....	73
Şekil 4.9 Yaygın yerleşme sistemi	74
Şekil 4.10 Merkezi yerleşme sistemi	77
Şekil 4.11 Moleküler yerleşme sistemi	79
Şekil 4.12 Şebeke (ağ tipi) yerleşme sistemi.....	81
Şekil 4.13 Haç tipi yerleşme sistemi	84
Şekil 4.14 Lineer yerleşme sistemi	86
Şekil 4.15 Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü yerleşim planı	109
Şekil 4.16 Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü yerleşim planı.....	115
Şekil 4.17 YTÜ Yıldız Merkez Beşiktaş Kampüs yerleşim planı	120
Şekil 4.18 Kampüslerdeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının yeterliliğinin değerlendirilmesi.....	123
Şekil 4.19 Üniversite öğrencilerinin kampüslerindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını en fazla kullandıkları zaman diliminin değerlendirilmesi	127
Şekil 4.20 Üniversite öğrencilerinin kampüslerindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını kullanmama nedenlerinin değerlendirilmesi.....	128
Şekil 4.21 Kampüs içindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarına ulaşabilirliğin değerlendirilmesi.....	130
Şekil 4.22 Kampüs içindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının kullanıcı profiline değerlendirilmesi.....	133
Şekil 4.23 Kampüslerinde mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için kentten yararlanılmasının değerlendirilmesi.....	137
Şekil 4.24 Kampüslerinde mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için kentten yararlanmama nedenlerinin değerlendirilmesi.....	137
Şekil 4.25 Kampüslerindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanları mevcut ve yeterli olsalar bile, kentin sosyal imkanlarından yararlanılmasının değerlendirilmesi.....	140

RESİM LİSTESİ

	Sayfa
Resim 2.1	Cambridge Üniversitesi, İngiltere 12
Resim 2.2	Oxford şehir görünümü, İngiltere 12
Resim 2.3	Oxford Üniversitesi, İngiltere 13
Resim 2.4	New College, Oxford, 1465, Chandler Manuscript'ın çiziminde görülen 14. yy avlu, ön planda New College akademi üyeleri ve New College başkan ya da temsilcisi 13
Resim 2.5	Sorbone Üniversitesi, Paris 14
Resim 2.6	Viyana Üniversitesi 14
Resim 2.7	Harvard Üniversitesi, Massachusetts 22
Resim 2.8	College of William and Mary, Virginia 22
Resim 2.9	Yale Üniversitesi, Conneticut 23
Resim 2.10	Princeton Üniversitesi, New Jersey 23
Resim 2.11	Durham Üniversitesi, İngiltere 24
Resim 2.12	Manchester Üniversitesi, İngiltere 25
Resim 2.13	Birmingham Üniversitesi, İngiltere 25
Resim 2.14	Liverpool Üniversitesi, İngiltere 25
Resim 2.15	Queens Üniversitesi, Belfast, İngiltere 26
Resim 2.16	Sheffield Üniversitesi, İngiltere 26
Resim 2.17	Kaiser-Wilhelm Üniversitesi, Fransa 27
Resim 2.18	Union College, New York 27
Resim 2.19	Virginia Üniversitesi, Charlettesville 28
Resim 2.20	Colombia Sergisi, Chicago, 1893 29
Resim 2.21	Southhampton Üniversitesi, İngiltere 30
Resim 2.22	Hull Üniversitesi, İngiltere 30
Resim 2.23	Exeter Üniversitesi, İngiltere 31
Resim 2.24	Illinois Teknik Enstitüsü, Chicago 32
Resim 2.25	Illinois Teknik Enstitüsü, Chicago 32
Resim 2.26	Otoniemi Teknik Üniversitesi 33
Resim 2.27	Bokhum (Ruhr) Üniversitesi, Almanya 33
Resim 2.28	Surrey Üniversitesi, İngiltere 34
Resim 2.29	Bath Üniversitesi, İngiltere 35
Resim 2.30	Serbest Berlin Üniversitesi, Almanya 35
Resim 2.31	Simon Frazer Üniversitesi, Kanada 36
Resim 2.32	Loughborough Üniversitesi, İngiltere 36
Resim 2.33	Bielefeld Üniversitesi, Almanya 37
Resim 2.34	Lethbridge Üniversitesi, Kanada 37
Resim 2.35	Gök Medrese, Sivas 39
Resim 2.36	İnce Minareli Medrese, Konya 40
Resim 4.1	Constantine Üniversitesi 69
Resim 4.2	Yeni toplum için plan (plan for a new community) 70
Resim 4.3	Twente Üniversitesi, Hollanda (yaygın yerleşme sistemi) 75
Resim 4.4	Massachusetts Institute of Technology, Cambridge (yaygın yerleşme sistemi) .. 75
Resim 4.5	Universty Rd, İngiltere (yaygın yerleşme sistemi) 76
Resim 4.6	Yeditepe Üniversitesi, Kayışdağı, İstanbul (yaygın yerleşme sistemi) 76
Resim 4.7	Johannesburg Üniversitesi, Güney Afrika (merkezi yerleşme sistemi) 78
Resim 4.8	Western Wyoming College, Rock Springs, ABD (merkezi yerleşme sistemi) ... 78
Resim 4.9	Koç Üniversitesi, Sarıyer, İstanbul (moleküler yerleşme sistemi) 80

Resim 4.10	Sabancı Üniversitesi, Tuzla, İstanbul (moleküler yerleşme sistemi).....	80
Resim 4.11	Freie Üniversitesi, Almanya (şebeke-ağ yerleşme sistemi).....	82
Resim 4.12	Mirail Üniversitesi, Fransa (şebeke-ağ yerleşme sistemi).....	82
Resim 4.13	Loughborough Üniversitesi, İngiltere (şebeke-ağ yerleşme sistemi).....	83
Resim 4.14	Dicle Üniversitesi, Diyarbakır (şebeke-ağ yerleşme sistemi).....	83
Resim 4.15	Ruhr Üniversitesi, Almanya (haç tipi yerleşme sistemi).....	85
Resim 4.16	Surrey Üniversitesi, İngiltere (linear yerleşme sistemi).....	87
Resim 4.17	Bath Üniversitesi, İngiltere (linear yerleşme sistemi).....	87
Resim 4.18	Stockton College, New Jersey (linear yerleşme sistemi).....	88
Resim 4.19	Maltepe Üniversitesi, Maltepe, İstanbul (linear yerleşme sistemi).....	88
Resim 4.20	Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız-Merkez Kampüs, İstanbul.....	89
Resim 4.21	İstanbul Teknik Üniversitesi Taşkışla Kampüsü, İstanbul.....	90
Resim 4.22	Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü, İstanbul.....	90
Resim 4.23	İstanbul kampüslerinin kent içi dağılımları ve kampüs sistemlerinin İstanbul kent haritası üzerinde incelenmesi.....	93
Resim 4.24	Bahçeşehir Üniversitesi (Beşiktaş Kampüsü), Yıldız Teknik Üniversitesi (Yıldız Merkez Kampüsü) ve Koç Üniversitesi'nin (Sarıyer Kampüsü) kent içi konumları.....	104
Resim 4.25	Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü yerleşim planı.....	105
Resim 4.26	Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü.....	106
Resim 4.27	Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü Suna Kıraç Kütüphanesi.....	106
Resim 4.28	Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü Suna Kıraç Kütüphanesi.....	107
Resim 4.29	Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü ana yemek salonu.....	107
Resim 4.30	Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü kantinler.....	108
Resim 4.31	Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü öğrenci merkezi girişindeki kafeterya.....	108
Resim 4.32	Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü kitapevi.....	109
Resim 4.33	Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü kapalı spor salonu.....	110
Resim 4.34	Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü yapay çim futbol sahası.....	110
Resim 4.35	Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü yerleşim planı.....	111
Resim 4.36	Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü.....	111
Resim 4.37	Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü Barbaros Kütüphanesi.....	112
Resim 4.38	Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü Barbaros Kütüphanesi.....	112
Resim 4.39	Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü öğrenci merkezi (student center).....	113
Resim 4.40	Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü kafeterya.....	113
Resim 4.41	Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü açık oturma alanları.....	114
Resim 4.42	Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü Fazıl Say sahnesi.....	114
Resim 4.43	YTÜ Merkez Kampüs yerleşim planı.....	116
Resim 4.44	YTÜ Merkez Kampüs.....	117
Resim 4.45	YTÜ Merkez Kampüs Sabancı Kütüphanesi.....	117
Resim 4.46	YTÜ Merkez Kampüs Sabancı Kütüphanesi.....	118
Resim 4.47	YTÜ Merkez Kampüs öğrenci yemekhanesi.....	118
Resim 4.48	YTÜ Merkez Kampüs Orta Bahçe kantin.....	119
Resim 4.49	YTÜ Merkez Kampüs Tonoz kantin.....	119
Resim 4.50	YTÜ Merkez Kampüs alışveriş birimleri.....	120

TABLO LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 4.1	Kampüs sistemleri..... 92
Tablo 4.2	İstanbul'daki üniversite kampüslerinde "kampüs sistemlerinin" incelenmesi 94
Tablo 4.3	Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü'ndeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının yeterliliğinin değerlendirilmesi tablosu 122
Tablo 4.4	Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü'ndeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının yeterliliğinin değerlendirilmesi tablosu 122
Tablo 4.5	Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüs'teki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının yeterliliğinin değerlendirilmesi tablosu 123
Tablo 4.6	Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü'nde, üniversite öğrencilerinin sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını en fazla kullandıkları zaman diliminin değerlendirilmesi tablosu 124
Tablo 4.7	Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü'nde, üniversite öğrencilerinin sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını kullanmama nedenlerinin değerlendirilmesi tablosu..... 124
Tablo 4.8	Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü'nde, üniversite öğrencilerinin sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını en fazla kullandıkları zaman diliminin değerlendirilmesi tablosu 125
Tablo 4.9	Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü'nde, üniversite öğrencilerinin sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını kullanmama nedenlerinin değerlendirilmesi tablosu 125
Tablo 4.10	Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüs'te, üniversite öğrencilerinin sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını en fazla kullandıkları zaman diliminin değerlendirilmesi tablosu 126
Tablo 4.11	Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüs'te, üniversite öğrencilerinin sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını kullanmama nedenlerinin değerlendirilmesi tablosu 126
Tablo 4.12	Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü'nde, kampüs içindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarına ulaşılabilirliğin değerlendirilmesi tablosu..... 129
Tablo 4.13	Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü'nde, kampüs içindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarına ulaşılabilirliğin değerlendirilmesi tablosu..... 129
Tablo 4.14	Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüs'te, kampüs içindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarına ulaşılabilirliğin değerlendirilmesi tablosu..... 130
Tablo 4.15	Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü'nde, kampüs içindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının kullanıcı profiline değerlendirilmesi tablosu..... 131
Tablo 4.16	Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü'nde, kampüs içindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının kullanıcı profiline değerlendirilmesi tablosu 132
Tablo 4.17	Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüs'te, kampüs içindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının kullanıcı profiline değerlendirilmesi tablosu 132
Tablo 4.18	Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü'nde, mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için kentten yararlanılmasının değerlendirilmesi tablosu 134
Tablo 4.19	Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü'nde, mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için kentten yararlanmama nedenlerinin değerlendirilmesi tablosu 134
Tablo 4.20	Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü'nde, mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için kentten yararlanılmasının değerlendirilmesi tablosu 135

Tablo 4.21	Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü'nde mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için kentten yararlanmama nedenlerinin değerlendirilmesi tablosu	135
Tablo 4.22	Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüs'te, mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için kentten yararlanılmasının değerlendirilmesi tablosu	136
Tablo 4.23	Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüs'te, mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için kentten yararlanmama nedenlerinin değerlendirilmesi tablosu	136
Tablo 4.24	Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü'ndeki, sosyal ve kültürel etkinlik alanları mevcut ve yeterli olsalar bile, kentin sosyal imkanlarından yararlanılmasının değerlendirilmesi tablosu	138
Tablo 4.25	Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü'nde sosyal ve kültürel etkinlik alanları mevcut ve yeterli olsalar bile, kentin sosyal imkanlarından yararlanılmasının değerlendirilmesi tablosu	139
Tablo 4.26	Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüs'te sosyal ve kültürel etkinlik alanları mevcut ve yeterli olsalar bile, kentin sosyal imkanlarından yararlanılmasının değerlendirilmesi tablosu	139

ÖNSÖZ

Üniversiteler, öğrencilerin sadece meslek kazandıkları yerler olmayıp, sosyal ve kültürel olarak da kendilerini geliştirdikleri mekanlardır. Bireyin topluma kazandırılmasında sosyal yaşamın önemi, üniversitelerdeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının da önemini arttırmaktadır.

Çalışmanın amacı, üniversite kampüs sistemlerinde (kent üniversitesi, kent içi kampüs, kent dışı kampüs) üniversite öğrencilerinin, sosyal ve kültürel etkinlik alanı kullanımlarının incelenmesi ve karşılaştırılmasıdır.

Yüksek lisans eğitimim boyunca mimari alanda fikirlerimin gelişmesini sağlayan Yıldız Teknik Üniversitesi Mimari Tasarım yüksek lisans programı öğretim üyelerine,

Tezimin hazırlanması sırasında çalışmalarımı sürekli takip eden, her konuda fikirlerini ve desteğini esirgemeyen, bana benden fazla güveni ile beni motive eden tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Feride ÖNAL'a,

Her zaman güven ve desteklerini hissettiğim canım annem ve sevgili babama,

Eleştiri ve önerileri ile beni yönlendiren Sayın Yrd. Doç. Dr. Ali ÇİÇEK'e,

Alan çalışmalarımda bana yardımcı olan Yıldız Teknik Üniversitesi, Bahçeşehir Üniversitesi, Koç Üniversitesi öğrencilerine ve H. Volkan YENER'e,

Anlayış ve yardımlarından dolayı değerli arkadaşlarım A. Ekrem SARI ve M. Burak TAŞERİMEZ'e sonsuz teşekkür ederim.

ÖZET

Üniversitelerin amaçları; akademik eğitim ve uygulamalar ile mesleki beceri kazandırmak, bilimsel, toplumsal ve ekonomik temelli uygulama ve araştırmalar yürüterek bilgi üretmek, gençlere görev ve sorumluluklar vererek toplum yaşamına hazırlamak, toplumun eğitim, bilinç ve kültür seviyesine katkıda bulunmak olarak sıralanabilir.

Üniversitelerdeki sosyal ve kültürel etkinlik alanları; eğitim süreçleri boyunca öğrencilerin ders dışındaki zamanlarının büyük bölümünü geçirdikleri mekanlar olup, farklı kültür, etnik ve sosyal yapılara sahip öğrencilerin oluşturduğu zengin ortamda büyük kültür etkileşimi açısından da önem taşımaktadır.

Bu bağlamda, farklı üniversite kampüs sistemlerinde (kent üniversitesi, kent içi, kent dışı) öğrencilerin, sosyal ve kültürel etkinlik alanı kullanımları incelenerek; İstanbul'daki üç farklı kampüs sisteminde sosyal ve kültürel etkinlik alan kullanımları karşılaştırılarak değerlendirilmiştir.

Üniversite kavramı ve tarihsel gelişimi, yerleşim sistemleri, etkinlik alanları, konuyla ilgili literatür taraması yapılarak incelenmiş; elde edilen bilgiler, farklı başlıklar altında gruplandırılmıştır. Alan çalışmaları kapsamında, kent üniversitesi olarak Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü, kent içi kampüs olarak Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüsü, kent dışı kampüs olarak Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü incelenmiştir. Seçilen üniversitelerde yapılan alan çalışmasından elde edilen verilere, istatistiki analiz uygulanmıştır. Çalışma sonucunda, kampüslerdeki sosyal ve kültürel etkinlik alanı yeterliliği, bu alanları hangi zaman dilimlerinde kullandıkları, ulaşılabilirlik, kullanıcı profili ve kent kullanımı ile ilgili değerlendirmeler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Üniversite, kampüs sistemleri, kent üniversitesi, kent içi ve kent dışı kampüsler, üniversitelerde sosyal mekan kullanımı

ABSTRACT

The aims of the universities are; to make the youngs gain occupational skills with academical training and practice, to produce knowledge by carrying out applications and investigations which have scientific, social and economic bases, to prepare the young for community life by giving them duties and responsibilities, to make contributions to social, educational and conscious level of the community.

Students, during their educational life, spent most of their times which are out of their lectures in social and culturel activity areas in universities. These areas have importance for providing a culturel trade in wealthy surroundings which are formed by university students who have different culturel, ethnic and social origins.

In this state, the usage of social and culturel activity areas in different university campus systems (town-university, in-town and out-town campuses) by university young are investigated; with the questionnaires done in universities, the usage of social and culturel activity areas in campus systems in İstanbul are evaluated with comparing.

The concept of universities, historical progress, out-town universities, settlement systems of campuses, activity areas etc. are investigated in registered sources about the concerned subject. The knowledge, which is formed after the registered source research, is explained in different tittles. In questionnaires, Bahçeşehir University Beşiktaş Campus as town university, Yıldız Teknik University Yıldız Merkez Campus as in-town campus, Koç University Sarıyer Campus as out-town campus are investigated. Statical analysis is applied to the datum which are obtained from the questionnaires done in the choosen universities. At the end of all investigations, some evaluations about the sufficiency of social and culturel activity areas in campuses, when university youngs use these areas mostly, reachability, profile of users of the activity areas and town usage as a culturel area, are obtained.

Keywords: University, campus systems, town university, out-town and in-town campuses, social area usage in universities

1. GİRİŞ

1.1 Çalışmanın Amacı

Üniversiteler; orta öğretimden sonra yüksek düzeyde eğitim veren, uygulama, bilimsel araştırma ve yayın yapan, yüksekokul, fakülte, enstitü vb. birimlerden oluşan öğretim kurumlarıdır.

Üniversitelerin kökeninin Ortaçağ Avrupa'sı olduğu ve modern üniversitenin temellerinin 11. ve 12. yüzyıllarda kurulan Bologna, Paris, Oxford üniversiteleri ile atıldığı ileri sürülmekte ve üniversitelerin, bir şehir üniversitesinden çok bir üniversite şehri karakterini kazandığı görülmektedir. Ortaçağ üniversitelerinde, öğretim ve araştırma yeri olan dersaneler herkesin malı sayılır ve tartışmalar, önemli kişilere olduğu gibi, tüm halka da açıktır. "Halka açık üniversitenin", ilk olarak ortaçağda görülmesinin en önemli etmenlerinden birisi, üniversitelerin kent içinde yer alması olarak değerlendirilebilir.

Türkiye'de 1950'lere kadar kent içinde yer alan üniversiteler, kentlerin hızla büyüüp gelişmesi ile kent dokusu içinde sıkışmış ve üniversitelere eklenecek yeni akademik, araştırma, sosyal vb. birimler için arsa yetersizliği ortaya çıkmıştır. Böylece kent dışında konumlanan, eğitim, araştırma, uygulama işlevlerinin yanı sıra üniversite gençliği için gerekli tüm yaşam koşullarını (barınma, alışveriş, sağlık, spor, eğlence, rekreasyon vb.) sağlayan, geniş arazilere yayılmış üniversite kentleri ortaya çıkmıştır. Üniversitelerin kentten ayrılması, ihtiyaç duydukları ve kentten yararlandıkları birçok işlevi beraberlerinde götürmelerine neden olmuştur. Böylece kent üniversiteleri, kentsel birçok işlevi bünyesinde barındıran üniversite kentlerine dönüşmüştür.

Üniversiteler barındırdıkları işlevlere dayalı olarak, akademik, idari, dinlenme-rekreasyon ve barınma bölgesi olarak dört ana bölgeye ayrılmaktadır.

Çalışma konusu olan dinlenme ve rekreasyon bölgesi; aşağıdaki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını kapsamaktadır:

- Kongre, konferans, konser vb. toplu etkinliklerin yer aldığı farklı oturma kapasitesine sahip salonlar;
- Öğrenci, öğretim görevlisi, hizmetli ve memurların alışveriş, beslenme vb. günlük ihtiyaçlarını karşılayabildikleri açık ve kapalı mekanlar;

- Öğrencilerin etkinliklere katılıp, etkinlikler düzenleyerek kampüs hayatında aktif rol aldıkları klüp ve dernek odaları;
- İnfornel eğitimle, üniversite öğrencilerinin çeşitli alanlarda yeteneklerini keşfedip, geliştirecekleri hobi atölyeleri, oyun, eğlence, dinlenme mekanları;
- Üniversite öğrencilerinin çeşitli spor dallarında yeteneklerini geliştirmeleri için farklı sporlara olanak veren açık ve kapalı spor alanları.

Sosyal ve kültürel etkinlik alanları,

- Üniversite öğrencilerinin, kampüs hayatında aktif roller alarak toplum hayatına hazır bireyler olarak yetişmesi;
- Kent ve üniversite ilişkisi;
- Farklı kültür ve etnik gruplardan gelen üniversite öğrencilerinin oluşturduğu zengin kültür ortamında kültür etkileşiminin sağlanması;
- Disiplinler arası ilişki ve bağların kurulması, gelişmesi için gerekli bilgi paylaşım ortamının yaratılması açısından önem taşımaktadır.

Bu bağlamda çalışma, sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının, üniversite gençlerini toplum hayatına hazırlayan eğitici ve bilinçlendirici rolü göz önünde bulundurularak, değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Alan çalışmaları ile İstanbul'da farklı kampüs sistemlerindeki (kent üniversitesi, kent içi kampüs, kent dışı kampüs) sosyal ve kültürel etkinlik alanı yeterliliği, ulaşılabilirlik, kullanıcı profili, üniversite öğrencilerinin bu alanları hangi zaman dilimlerinde kullandıkları ve kent kullanımı ile ilgili incelenmeler yapılmıştır.

1.2 Çalışmanın Kapsamı

Beş bölümden oluşan çalışmanın, birinci bölümünde amaç, kapsam ve yöntem; ikinci bölümde ise, "yükseköğretim kurumları ve tarihsel gelişim" başlığı altında eğitim, öğretim, yükseköğretim ve yükseköğretimle ilgili kavramları açıklanmıştır. Yükseköğretim kurumlarının dünya ve Türkiye'deki gelişim süreçleri; farklı dönemlerdeki farklı toplumsal yapı, görüş ve politikaların neden olduğu değişimlerin, eğitim kurumları üzerindeki etkilerini açıklamak amacıyla dönemlere ayrılarak incelenmiştir.

Üçüncü bölümde, üniversitelerde yer seçimi kriterleri ve kentteki konumları incelenmiştir. Üniversitelerde yer seçimi, ülke-bölge bazında ve kent ölçeğinde yer seçimi olmak üzere iki alt bölümde incelenmiş; kent ölçeğinde yer seçiminde üniversite-kent ilişkisi irdelenmiştir.

“Kentteki konumlarına göre üniversiteler” başlığı altında kent üniversiteleri ve kent dışı üniversiteler tanımlanmış; kent dışı üniversitelerin oluşum nedenleri, avantaj ve dezavantajları, yer seçimi kriterleri incelenmiştir.

Dördüncü bölümde, “üniversitelerde etkinlik alanları” başlığı altında üniversite kampüslerinde temel işlevler irdelenmiş; üniversite kampüslerinde işlevlerin gruplandırılması, bir kampüs yerleşim planı şeması üzerinde örneklendirilerek açıklanmış; işlevlerin gerektirdiği fiziksel donatılar (akademik birimler, merkezi yönetim birimleri, sosyal ve kültürel etkinlik birimleri, merkezi kütüphane vb.) incelenmiştir. Üniversite yerleşim sistemleri, farklı kaynaklardan yararlanılarak farklı yorumlar ve şekillerle açıklanmış; İstanbul ve yurt dışından üniversite yerleşim planları ile örneklendirilmiştir.

Yapılan alan çalışmaları ile İstanbul’daki üç farklı kampüsteki öğrencilerin, sosyal ve kültürel etkinlik alanı kullanımlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma alanı olarak seçilen İstanbul’daki tüm üniversite kampüsleri, kampüs sistemlerini ve kent içi konumlarını gösteren tablolarda incelenmiştir. Çalışma alanı, çalışmada temel problem, denek grubu, denek grubuna yöneltilen sorular, anket uygulanan kişi sayısı vb. açıklamalar yapılmış; anket çalışmasına katılan üniversite kampüsleri görsel öğeler de kullanılarak tanıtılmıştır. Anket sonuçları, katılımcı kişi sayısı ve katılımcı yüzdesini gösteren tablolar ve grafiklerle değerlendirilmiş ve çıkarımlarda bulunulmuştur.

Beşinci bölümde ise, araştırma, inceleme ve alan çalışmaları sonucunda elde edilen sonuçlar yer almaktadır.

1.3 Çalışmanın Yöntemi

Çalışmada, literatür taraması, analiz ve alan çalışması yöntemlerinden yararlanılmıştır. Literatür taraması, çalışmanın teorik bölümünü oluşturacak temel yöntem olarak ortaya çıkmaktadır. Üniversite kavramı, tarihsel gelişim, yerleşim sistemleri, etkinlik alanları, konuyla ilgili literatür taraması yapılarak incelenmiş; elde edilen bilgiler, farklı başlıklar altında değerlendirilmiş ve örnekler, ilgili konu başlığı altında, bilgiyi destekleyecek nitelikte araştırmaya eklenmiştir.

Analiz çalışmaları kapsamında, kent haritası üzerinde İstanbul’daki tüm üniversite kampüsleri gösterilerek; kent içi konumları ve kampüs oluşumları incelenmiş ve İstanbul’daki kampüs sistemleri ile ilgili genel saptamalar yapılmıştır. İstanbul’daki kampüs sistemleri ile ilgili genel saptamalar göz önünde bulundurularak, İstanbul’daki tüm üniversite kampüsleri, akademik birimler ve bulunduğu kampüsleri, üniversite kampüs sistemlerini ve kent içi

konumlarını gösteren tablolarda incelenmiştir. İncelemelerin sonucunda, alan çalışmasının amacına uygun üç üniversite kampüsü alan çalışması için örneklem üniversite olarak seçilmiştir.

Alan çalışmaları kapsamında, kent dışı kampüs olarak Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü, kent üniversitesi olarak Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü, kent içi kampüs olarak Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüs incelenecek ve anket uygulanacak kampüsler olarak seçilmiştir. Çalışma kapsamında denek grubu; yaş, cinsiyet, eğitim gördüğü disiplin ve eğitim gördüğü sınıf ayrımı yapılmadan, gelişigüzel seçilen üniversite öğrencileridir. Seçilen her üniversiteden 50 üniversite öğrencisinin katılımı ile toplam 150 üniversite öğrencisine anket uygulanmıştır. Anket soruları dağıtılarak, üniversite öğrencileri tarafından yanıtlanması beklenmiş; bazen öğrencilere birebir soru sormak yoluyla yapılmıştır. Katılımcı öğrencilerin kişisel görüş ve yorumlarını elde etmek amacıyla “görüşme tekniğinden” faydalanılmıştır. İstatistiki değerlendirmeye uygun bulunan 150 ankete ilişkin veri, bilgisayar ortamında SPSS 13.0 (Statistical Package for Social Sciences) paket programı kullanılarak değerlendirilmiş; ortaya çıkan sonuçlar, katılımcı kişi sayısı ve katılımcı yüzdesini gösteren tablo ve grafiklerde ifade edilmiştir.

2. YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI VE TARİHSEL GELİŞİM SÜRECİ

2.1 Kavramlar

Üniversitelerin temel işlevi olan eğitim, öğretim, yükseköğretim kavramları ve yükseköğretimle ilişkili üniversite, kolej ve kampüs kavramları başlıklar altında incelenebilirler.

2.1.1 Eğitim, Öğretim ve Yükseköğretim Kavramları

Eğitim: Türk Dil Kurumu'na göre eğitim; çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme (TDK) olarak tanımlanmaktadır. Eğitim, tarih boyunca toplumsal ve ekonomik gelişmelerin paralelinde, gerekli bilgiyi üreten, beceriyi kazandıran ve kültürel değerleri oluşturan bir araç olarak görev yapmıştır. Kalkınma planlarında, “eğitim, istenilen bir yaşama düzeyine ulaşmak çabası olan kalkınmanın en etkili araçlarından biridir” şeklinde tanımlanmaktadır (Türeyen, 2002). İnsanların, toplumların ve ülkelerin gelişmesindeki en etkili faktörlerin başında gelen eğitim, insanlık tarihi kadar eski bir olgu ve bireysel anlamda insanın doğumuyla başlayıp ölünceye kadar devam eden bir süreçtir.

Öğretim: Türk Dil Kurumu'na göre öğretim; belli bir amaca göre gereken bilgileri verme işi, tedris, tedrisat, talim (TDK) olarak tanımlanmaktadır. Bir başka deyişle, öğrenmeyi kolaylaştıracak etkinlikleri düzenleme, gereçleri sağlama ve kılavuzluk etme işidir (TDK).

Zaman, yer, öğrenci ve toplum beklentilerinin önem taşıdığı öğretim etkinlikleri; insan yaşamının belli dönemlerinde kazandırılan, planlı, programlı, destekli, genellikle bir belgeyle sonuçlanan, davranışların gelişmesini hedefleyen bir süreçtir.

Öğretim programları, farklı eğitim kademelerinde öğretilmesi istenen konuların, zaman ve süre öğeleri de dikkate alınarak düzenlenmesidir.

Yükseköğretim: Yükseköğretim, ortaöğretime dayalı ve en az 4 yarıyılı kapsayan ve her kademedeki eğitim-öğretimin tümü olarak tanımlanır. Diğer bir tanımla yükseköğretim, en üst seviyeli insan gücünün ve çeşitli bilimsel araştırma alanlarının gerektirdiği elemanları yetiştiren eğitim kademesidir (Türeyen, 2002). Farklı bir kaynak ise yükseköğretilimi bilim kollarından biri üzerinde yüksek bilgi ve araştırma yetisi veren öğretim olarak

tanımlamaktadır (Kılıçoğlu vd., 1971). En yaygın yükseköğretim kurumları üniversiteler, yüksekokullar, akademiler ve çeşitli enstitülerdir.

2.1.2 Yükseköğretim İle İlişkili Kavram ve Tanımlar

Yükseköğretimle ilişkili üniversite, kolej ve kampüs kavramları başlıklar altında incelenebilirler.

2.1.2.1 Üniversite

Üniversite sözcüğü, Latince **universitas**'tan (bütün, hep, hepsi) batı dillerine, Fransızca **université**'den (toplum bütününe açık, bütün bilgilerin öğretildiği kurum) dilimize geçmiştir. Osmanlıca külliye (küll/bütün, genel'den), Arapça cami (toplayan, içeren) ile anlam benzerliği içerir. Latince universium (evren, bütün), universal (genel), universas (topluca) kelimelerinin türevi olan **universitas** sözcüğü, bağımsız tüzel kişiliğe sahip ve ortak çıkarları olan kişiler topluluğu (lonca) anlamına gelmektedir (Sönmezler, 1995).

Türk Dil Kurumu'nda üniversiteler, bilimsel özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip, yüksek düzeyde eğitim, öğretim, bilimsel araştırma ve yayın yapan fakülte, enstitü, yüksekokul vb. kuruluş ve birimlerden oluşan öğretim kurumu (TDK) olarak tanımlanırken, diğer bir kaynakta, genel anlamda orta öğretim düzeyinden sonra, kültürün yenilenmesi, kuşaktan kuşağa aktarılması ve gençlerin bazı mesleklere hazırlanması gibi görevleri üstlenen yükseköğretim kurumları olarak tanımlanmaktadır (Türeyen, 2002).

Üniversite kavramı; eğitim, öğretim, araştırma yapılan ve üniversiteye bağlı diğer bölümlerin bulunduğu yapı yada yapıların tümü ile üniversitede eğitim yada yönetimle görevli kişileri kapsamaktadır (Yekrek, 1999).

Fakülte, Latince mümkün olma, yapabilecek güce sahip olma, bolluk anlamlarındaki "facultas" ve Fransızca'da "faculté" den dilimize geçmiştir; bir üniversitenin, "öğrenim alanı veya uzmanlık konusu bakımından ayrılmış kollarından her biri" (TDK) olarak tanımlanmaktadır.

Akademi sözcüğü de üniversite benzeri kuruluşlar için kullanılmakta; sözcük Yunanca kökenli olup "bilginler, yazarlar, sanatçılar kurulu" , "yüksekokul" anlamına gelmektedir (TDK 1992 Türkçe Sözlük) (Çöltekin, 1997).

Yükseköğretim amaç ve işlevleri farklı biçimlerde değerlendirilmektedir:

- King üniversitelerin işlevlerini kültür aktarma, bilimsel araştırma yapma, meslek kazandırma, milli yaşamın bekçiliğini yapma, toplumu ve ekonomiyi etkileme olarak tanımlamaktadır (King, 1967).
- Frankel üniversitelerin amaç ve işlevlerini, geçmişin objektif bir eleştirisini yapmak, bilgi üretmek, ekonomi açısından önemli araştırmalar gerçekleştirmek, sosyal ve ahlaki eleştirilerde bulunmak, çeşitli meslek ve hizmet alanlarına eleman yetiştirmek, danışma hizmeti vermek, sosyal rollerin ve imkanların dağılımını yapmak veya etkilemek şeklinde sıralamaktadır (Varış, 1972).
- Wilson'a göre üniversiteler, öğretim ve araştırma merkezleri ve kamu liderliğinden sorumlu kurumlardır (Leonard, 1969).
- Flexner ise, üniversitelerin işlevlerini, bilgi ve düşüncelerin korunması, gerçeğin araştırılması ve öğrencilerin yetiştirilmesi olarak görmektedir (Kısakürek, 1976).
- Pusey'e göre ise, yükseköğretimin ne olduğu ve ne yapması gerektiği konusunda evrensel olarak kabul edilen tek bir tanım bulunmamaktadır. Çünkü her ülkede üniversiteler içinde buldukları toplumun ekonomik ve sosyal yapısını, siyasal ve kültürel özelliklerini yansıtmaktadırlar (Pusey, 1978).

Üniversiteler, 12. yüzyılda ortaya çıkan, sürekli gelişen ve toplumdaki önemi her geçen gün daha da artan bir bilim kurumu olarak yaşamını sürdürmektedir. Başlangıçta “öğretmenler” ile “öğrencilerin” birliğini ifade eden, “Universitas magistrorum et scholarium” olarak adlandırılan ve uğraşları bilim alanlarını kapsayan grubun yaşadığı bir yerd. Günümüzde ise üniversite, “bilimler birliği” (universitas literarum) (Kortan, 1981); bünyesinde, değişik konularda, en yüksek araştırma ve öğretimin yapıldığı fakülte, yüksekokul ve enstitüleri barındıran, araştırmacıları ödüllendirme ve derecelendirme yetkisine sahip yükseköğretim kurumu anlamındadır (Sönmezler, 1995).

Üniversitelerin amaçları için farklı görüşler mevcuttur:

1. Üniversite topluma hizmet etmelidir. Bu anlayışa göre, üniversiteler pozitif ve geri dönülmez bir evrimi hızlandırmalıdır.
2. Üniversite toplumu değiştirmelidir. Burada ise, insancıl olmayan ve geri dönülebilir evrimlerin tekerleğine çomak sokmalıdır (Şen,1987).

Üniversiteler, farklı bileşenleri içinde barındıran bir bütündür. Bu bileşenleri oluşturan en temel parçaları;

İnsan (öğretim görevlisi, araştırma görevlisi, yönetici, öğrenci)

Mekan (kampüs; altyapı, derslikler, laboratuvarlar...)

Finans (sistemin işletilebilmesi için gerekli malzemenin edinilebilmesi)

İşlev (üniversiteyi üniversite yapan şey, işlevi belirleyen yönetim anlayışıdır; dolayısıyla işlevsel-üretken olamayan bir kuruluşa üniversite dememek gerekir.) (Çöltekin, 1997) olarak sıralamak mümkündür.

İstenilen yaşama düzeyine ulaşmak, ekonomik ve kültürel kalkınmayı sağlamak ve hızlandırmak çabasının en büyük güç kaynağı yükseköğretim kurumları; günümüzdeki çağdaş görünümünü geçirdiği evrimler sonucu almıştır. Tarihsel gelişim içinde toplumların geçirdikleri sosyal, ekonomik ve teknolojik evrim paralelinde, eğitim teknolojisi de değişim göstermiştir. Buna bağlı olarak mekan ihtiyaçları ve mekan organizasyonları değişime uğramıştır (Pamukçu Özistek, 1986).

2.1.2.2 Kolej

Birlik, ortaklık oluşturan bir topluluk anlamındaki Latince “collegium” kelimesinin değişime uğramasıyla oluşan kolej sözcüğü; günümüzde bir üniversiteye bağlı veya bağımsız olarak, belirli bir konuda (tarım, tıp, eczacılık, müzik gibi) eğitim veren, yükseköğretim okullarını ifade etmektedir.

Yapısal anlamda, üniversitelerin başlangıcı olarak kabul edilen kolejler, Ortaçağ İngiltere’inde orta avlular oluşturan birleşik binalardan meydana gelmekteydi; Amerika’da ise ilk defa Harvard Üniversitesi’nin tekil binalarına kolej adı verildi (Sönmezler, 1995). Amerika’da dört yıllık lisans derecesi için genellikle “üniversite” kelimesi yerine “kolej” kelimesi kullanılırken, lisansüstü ve doktora öğretiminin yer almadığı Amerikan kolejlerinin çoğu üniversitelerden bağımsız şekilde konumlanmaktadırlar.

Türkiye’de, yabancı dil öğretimine ağırlık veren ortaokul, liseler ya da polis, sağlık koleji gibi bazı meslek okulları (TDK) kolej olarak tanımlanmaktadır.

2.1.2.3 Kampüs*

Latince, açık alan, düzlük anlamındaki kampüs sözcüğü, Fransızca campus'ten dilimize geçmiştir; bir üniversiteyi oluşturan binaların içinde bulunduğu arazi (alanı ve bütün yapıları), şehir içinde veya dışında yeşil alan içerisinde kurulmuş akademik köy veya akademik ideallerin fiziksel planlamaya yansımaları olarak tanımlanmaktadır (Sönmezler, 1995).

Roma Çağı'nın Castrum kamplarından esinlendiği söylenen kampüs fikri *“bir ortak düzen üzerinde tekrarlanan üniteler ve bunların gelişmesi düşünülerek, temel fikrin bozulmayacağı bir bütün teşkili”* amacıyla Amerika Birleşik Devletleri'nde ortaya çıkmıştır (Şen, 1987). Yükseköğretimde “kampüs” sözcüğünün ilk olarak, 18. yüzyılın ikinci yarısında, Amerika'da Princeton Üniversitesi için kullanıldığı tahmin edilmektedir (Sönmezler, 1995).

Kampüs, günümüzde kullanılan anlamıyla, büyük bir yerleşim merkezinin yakınında kurulan, üniversitenin işlemesine ve öğrencilerin kalmasına ayrılan üniversite tesisinin bütünüdür (Yekrek, 1999). Bir başka kaynakta kampüsler, *“esas olarak işlevleri eğitim-öğretim, araştırma ve uygulama olan, kullanıcıları için gerekli yaşam koşullarını (barınma, eğlence, alışveriş, spor, sağlık ve rekreasyon) sağlayan, kendi kendilerine yeterli üniversite kentleri”* (Türeyen, 2002) olarak tanımlanmaktadır.

2.2 Yükseköğretim Kurumlarının Gelişim Süreçleri

Yükseköğretim kurumlarının gelişim süreçleri, dünya genelinde ve Türkiye'de olmak üzere iki alt başlıkta incelenebilirler.

2.2.1 Yükseköğretim Kurumlarının Dünya Genelinde Gelişim Süreçleri

Keşifler, Rönesans, reform ve sanayi devrimi gibi toplumları etkileyen olaylar, yeni teknolojiler ile araştırma faaliyetlerinin artması, eğitim alan insan sayısındaki artış, eğitime verilen önemin artması gibi dünyada yaşanan tüm toplumsal gelişim ve değişimler, eğitim fikri, politikası, işleyişi, eğitim alanlarının mekansal yapısının değişmesine de neden olmuştur.

* TDK'da kampüs “yerleşke” olarak tanımlanmaktadır. Kampus diye bir sözcük TDK'da mevcut değildir. Güncel yazılı kaynak, tez ve incelemelerde “kampüs” kelimesi kullanılmış; yerleşke kelimesine yer verilmemiştir. Tez çalışması kapsamında, yazılı kaynaklardan yapılan alıntılarda kampüs kelimesi kullanıldığı için, analiz çalışmalarının değerlendirilmesinde de aynı kavramı farklı kelimeler ile anlatarak anlam karmaşası yaratmamak amacıyla “kampüs” kelimesi kullanılmıştır. Günümüzde kent dışında konumlanan üniversitenin alan ve yapılarının yanı sıra bir üniversitenin kent içinde veya dışında konumlanmış farklı birimleri de “kampüs” olarak tanımlanmaktadır. Alan çalışmalarında “kampüs” kelimesi bu tanımlamaya uygun olarak kullanılmıştır.

Farklı dönemlerdeki farklı toplumsal özellikler, görüşler, politikalar ve teknik gelişmelerin, eğitim fikri ve eğitim alanları üzerinde yarattığı bu değişimi ve gelişimi açıklamak amacıyla yükseköğretim kurumlarının tarihsel gelişimi dönemlere ayrılarak ele alınmıştır.

2.2.1.1 Ortaçağ Öncesinde Üniversite

Modern yükseköğretimin kökenlerini Eflatun'un "Akademia" sına (İ.Ö. 400), Aristo'nun "Lyceum" una (İ.Ö. 387) ve İskenderiye Müzesi'ne (İ.Ö. 330-200) kadar götürmek mümkündür. Henüz üretimi etkileyen kurumlar olarak değerlendirilmedikleri bu dönemlerde yükseköğretim kurumları, dinsel veya yasal otoriteye eleman yetiştirme amacını taşımaktadırlar (Türeyen, 2002).

Batı medeniyetinde eğitim kavramı, Hıristiyanlık'ın resmi din olarak kabul edilmesinden sonra başladı. Amaç dini eğitim vermektir. 6. yüzyılın başlarında İtalya Kralı Theodorik'in vekili Cassiodore, dini eğitimi canlandırmak amacı ile rahip yetiştirilmesi için yeni okullar açtırıp (örneğin: Notre Dame Papazlık Okulu), pedagojik reformlar yaptırdı. Bu okullar kiliselerin yakınlarında kuruldu. Böylece Hıristiyanlık, Roma Hukuku ve Yunan Felsefesi'ni de beraberinde getirerek Avrupa'ya yerleşti (Şen, 1987).

Eski Yunan'da, politikacı ve tüccar olmak isteyenlerin gezgin alimlerden; İslam aleminde, din öğrenimi görmek isteyenlerin camilerdeki hocalardan; Hindistan'da kendilerini yetiştirmek isteyenlerin ise Brahmin alimlerinden para karşılığında ders aldıkları bilinmektedir (Sönmezler, 1995).

Üniversitelerin şehir planlarını etkileyen önemli şehir elemanlarından biri olma özelliğine klasik dönem şehirlerinde rastlamak mümkündür. Örneğin "Yunanistan'daki Gymnasion'lar şehir planlarına yön veren ilk uygulamalar" olarak kabul edilebilirler. Gymnasion'lar avlular etrafında dersliklerin yer aldığı ortada spor yapılan ve tüm halka yararlanma olanağı tanıyan eğitim merkezi niteliğindedirler.

Roma üniversiteleri ise, Yunan Gymnasion'larından farklı olarak, mesleki eğitim yapan kurumlar niteliğindedirler. Devlet tarafından kurulan bu okulların içinde hukuk okullarının önemli bir yeri vardır (Şuben, 1980).

2.2.1.2 Ortaçağ'da Üniversite

Ortaçağ üniversiteleri teoloji ve arşiv bilgisine dönük eğitim yapan piskoposluğa bağlı okulların evrimi sonucu ortaya çıkan tek işlevli kurumlardır. Ortaçağ üniversitelerinin en

önemli özelliği, ev-imalathane ilişkileri paralelinde bir ev-üniversite ortamı karakterini taşımasıydı (Şuben, 1980).

Ortaçağ Avrupa'sı, bir yandan, dini otoriteyi temsil eden Papalık, diğer yandan, sivil otoriteyi temsil eden Kutsal Roma İmparatorluğu olmak üzere, iki güç odağı üzerine kurulu bir toplumdur. Bu ikilem, toplumun her kesimine yansımaktadır. Üniversiteleri bunlardan ayıran özellik ise, o devirde en popüler meslekler olan hukuk, ilahiyat ve tıbbın, bu kurumlarda eş zamanlı olarak yan yana okutuluyor olmasıdır.

Günümüz üniversitelerinin kökeni Ortaçağ Avrupa'sı olmakla birlikte, bu devirde kurulan üniversitelerin Çin manastırları ve İslam medreselerinden etkilendikleri ileri sürülmektedir. İlk üniversitenin nerede ve ne zaman kurulduğu konusundaki görüşlerin farklı olduğu belirtilirken, İtalya'daki Bologna ve Salemo Üniversiteleri'nin ilk üniversiteler olduğu görüşünün yaygınlığına işaret edilmektedir. Bir başka kaynakta (İkinci Uluslar arası Y.Ö. Konferansı, 1989), modern üniversitelerin temellerinin, 11. ve 12. yüzyıllarda Avrupa'da kurulan Bologna, Paris ve Oxford üniversiteleri ile atılmış olduğu ileri sürülmektedir (Türeyen, 2002).

Ortaçağ'da *Bologna* ve *Paris* olmak üzere 2 tür üniversite yönetim modeli bulunmaktaydı. Laik bir sistem olan **Bologna** modelinde üniversite yönetiminden sorumlu rektör bir öğrenciydi ve öğretim üyelerini öğrenciler kontrol ediyordu. Dini ağırlıklı olan **Paris** modelinde ise yönetim bir grup öğretim üyesinin elindeydi. Öğretim üyeleri ve öğrencilerin büyük bir kısmı, kilise mensubu oldukları için, krallıkça tanınan bazı haklara sahiptiler. Paris modelinin kurumsal yapıya sahip olması, kendini izleyen üniversiteler üzerinde etkili olmasına neden olmuştur. 1167 yılında kurulan **Oxford Üniversitesi**'nin kurumsal yapısı, Paris'ten göç eden öğretmenler tarafından oluşturulmuştur.

Ortaçağ üniversitelerinde öğretim ve öğrenim esas olarak iki yöntemle uygulanmaktadır: (1)Takrir* (lectio), (2)Tartışma (disputation). Tartışmalar, günümüzde uygulanan seminer türü çalışmalara karşılık gelmekte ve kendi içinde “olağan tartışmalar” (disputation ordinaire), “olağanüstü tartışmalar” (disputation quodliberale) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bu ikinci türden olan tartışmalar, önemli kişilere olduğu gibi, tüm halka da açıktır. Tartışmalara katılan herkes, yalnızca incelenmekte olan konuyla değil, tüm bilim adamları ile ilgili konularda soru sorabilmekte, fikir ve bilgi alışverişinde bulunabilmektedir. Böyle bir tutumun, çok ilerici ve

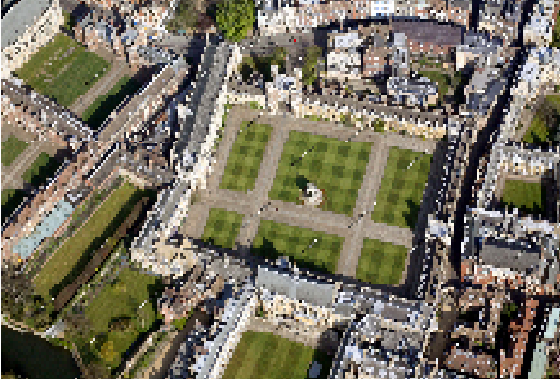
* Yerleştirme, yerleştirilme; anlatma, anlatış, ders verme; önerge.

(<http://www.tdk.gov.tr/TR/SozBul.aspx?F6E10F8892433CFFAAAF6AA849816B2EF05A79F75456518CA>)

“halka açık üniversite” kavramını içerdiği açıktır. Ayrıca, üniversitelerin kent içinde yer alması bu sonucu doğuran etmenlerden biridir (Türeyen, 2002).

C. Alexander (1972) tarafından yeni bir fikir olarak önerilen “**halka açık üniversitenin**” ortaçağda uygulanmış olduğunu görüyoruz ki bu nitelik de Ortaçağ’ın olumlu ve önemli bir özelliği olmaktadır (Kortan, 1981).

İngiliz üniversiteleri, bir şehir üniversitesinden çok bir üniversite şehri karakterini kazanmışlardı. 1230 yılında kurulan Cambridge (Resim 2.1) ve 1250 yılında kurulan Oxford üniversiteleri (Resim 2.2, Resim 2.3) şehre kazandırdıkları canlılıkla adeta şehrin varlığını belirleyen bir niteliğe sahiptiler (Şuben, 1980).

Resim 2.1 Cambridge Üniversitesi, İngiltere
 (<http://www.webbaviation.co.uk/cambridge/cambridge-aerial-ba07847.jpg>,
<http://www.watfordhypno.co.uk/images/cambridge%20university.jpg>)

Resim 2.2 Oxford şehir görünümü, İngiltere (www.oxfordveins.co.uk/)

Resim 2.3 Oxford Üniversitesi, İngiltere (www.dcs.shef.ac.uk/ml/summer_school/travel.html)

Başlangıçta kasaba halkıyla birlikte ikamet etmekte olan öğrenciler, daha sonraları binalar kiralarak birlikte konaklamaya başlamışlardır. 1379 yılında, Oxford'da Whykeham tarafından kurulan New College (Resim 2.4) içinde profesörlerle birlikte öğrencilere de konaklama imkanı sağlanmıştır. Kapalı bir avlu (quadrangle) oluşturan binalar, çeşitli kolej işlev alanlarını kapsamaktaydı. Kuruluşunu izleyen iki yüzyıl içerisinde New College, iç organizasyon ve binaların orta avlulu (quadrangle) bir araya gelişi bakımından, Oxford ve Cambridge'de kurulan on sekiz yeni koleje örnek olmuştur (Yekrek, 1999).

Resim 2.4 New College, Oxford, 1465, Chandler Manuscript'ın çiziminde görülen 14. yüzyıl avlu, ön planda New College akademi üyeleri ve New College başkanı da temsilcisi (Turner, 1984)

Fiziksel yerleşim yönünden gelişimlerine bakıldığında, İngiltere'deki ardışık, iç avlulu yapı komplekslerinin zaman içinde tekrarlanmaları ile üniversite kampüslerinin oluştuğu görülür. Bunlara Oxford ve Cambridge sözcükleri birleştirilerek Oxbridge tipi denilmiştir (Türeyen, 2002).

Güvenlik, finansman gibi nedenlerle şehrin merkezinde yer alan üniversiteler, şehrin iş, ticaret, yaşama vb. kısımlarının dağılımını, birbiriyle ilişkisini etkileyen ve şehrin planına yön veren bir karakter taşımaktaydılar. Genel olarak Ortaçağ'ın şehir üniversitelerinin sık dokulu ve içe dönük yapısal özellikleri vardı. Bu tarzın en ünlüleri 12-13. yüzyıllarda kurulan Siena (1240), Floransa (1321), Toulouse (1229-1230), Sorbonne (1257) (Resim 2.5), Viyana (1365) (Resim 2.6), Heilderberg (1386), Prag (1347), Krakow (1364), Köln (1388) üniversiteleriydi (Şuben, 1980).

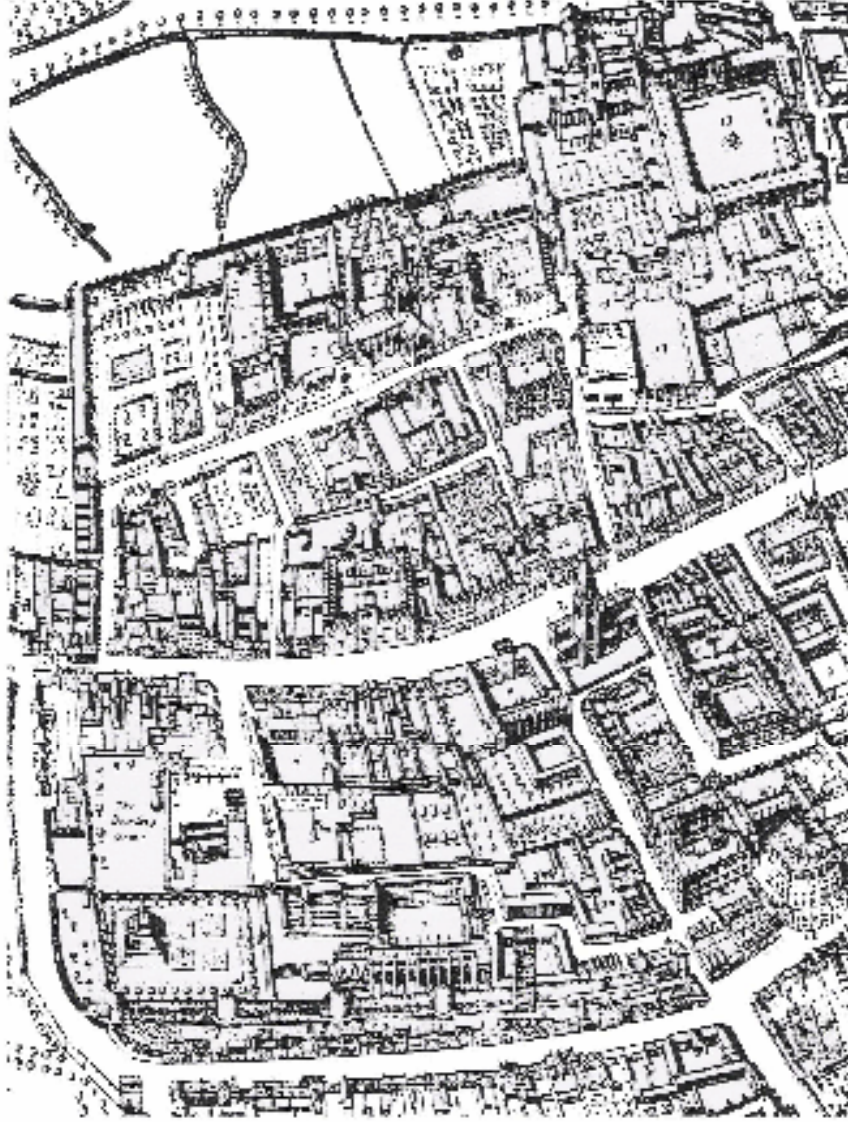
Resim 2.5 Sorbone Üniversitesi, Paris
(<http://google.earth.fan.free.fr/reperes/la-sorbonne.jpg>,
www.cwrl.utexas.edu/~bump/VSA/Roger/sorbonne.html)

Resim 2.6 Viyana Üniversitesi
(<http://www.viewimages.com/Search.aspx?mid=3142011&epmid=3&partner=Google>,
<http://www.viewimages.com/Search.aspx?mid=3253473&epmid=3&partner=Google>)

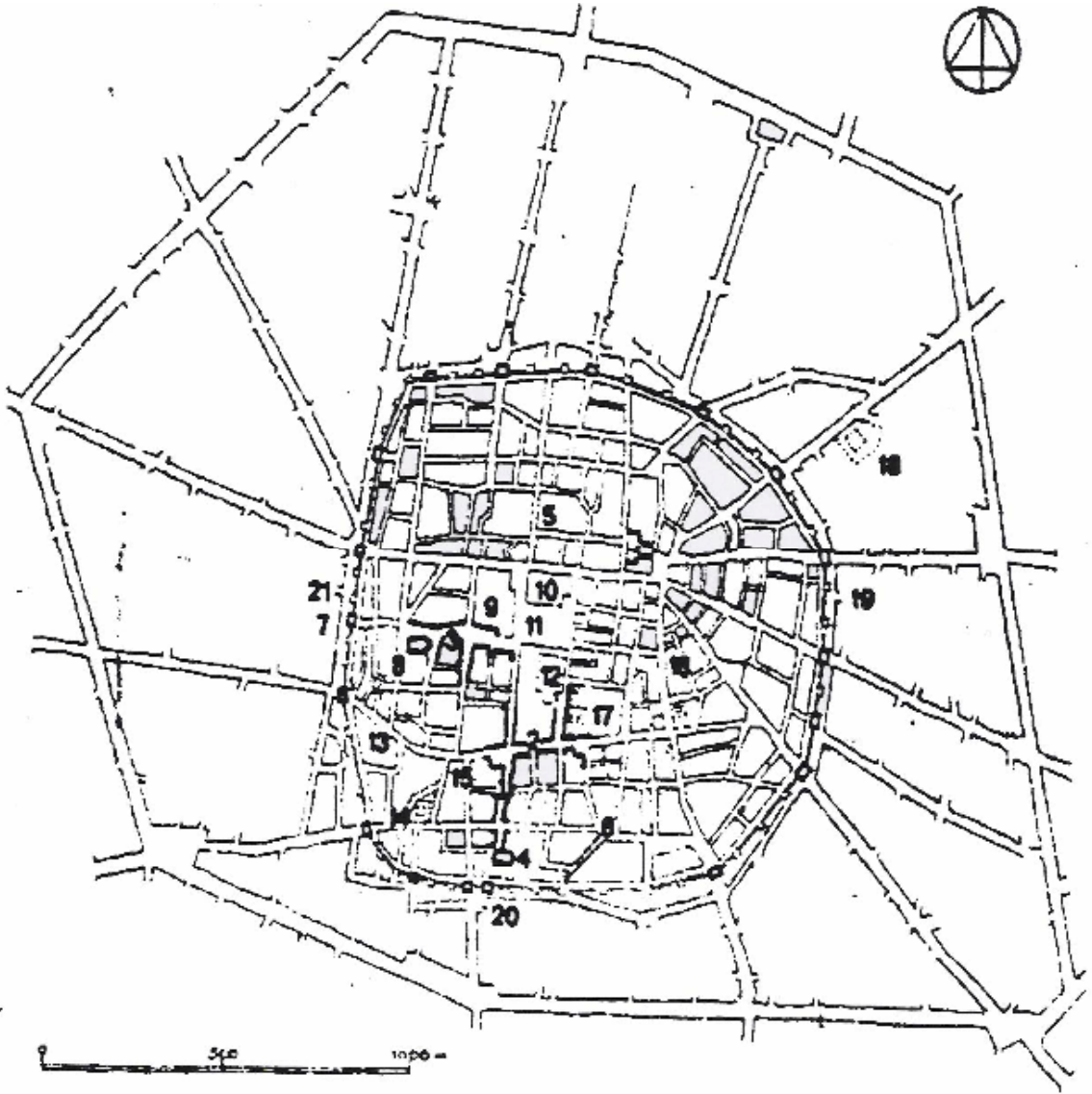
Yükseköğretim kurumlarının tarihsel gelişiminde önemli diğer bir belge, 1454'te Almanya'nın en eski kenti olan Tiera'de bir üniversite kurulmasına ilişkin yayımlanan Papalık kararnamesidir. Bu belgede, yeni kurulacak Tiera Üniversitesi'nin yeri, binaları, kütüphaneleri, altyapısı, organizasyonu, öğretim üyelerinin atama usulleri öğretim programları, mezuniyet koşulları ve öğrencilere sunulan hizmetlerin organizasyonu bütün ayrıntıları ile belirtilmiş ve üniversitenin amacı, gerçek inancı ve mantığı yaymak olarak tespit edilmiştir (Türeyen, 2002).

Ortaçağ'da bilgi ve eğitim kişilere bir itibar sağlasa da, dini baskılar yüzünden bilimsel araştırma yapılamıyor ve öğrenim teorik bilgilere dayanıyordu. Bu durum Rönesans, Reform ve dini otoritenin sarsılmasına kadar devam etmiştir (Yekrek, 1999).

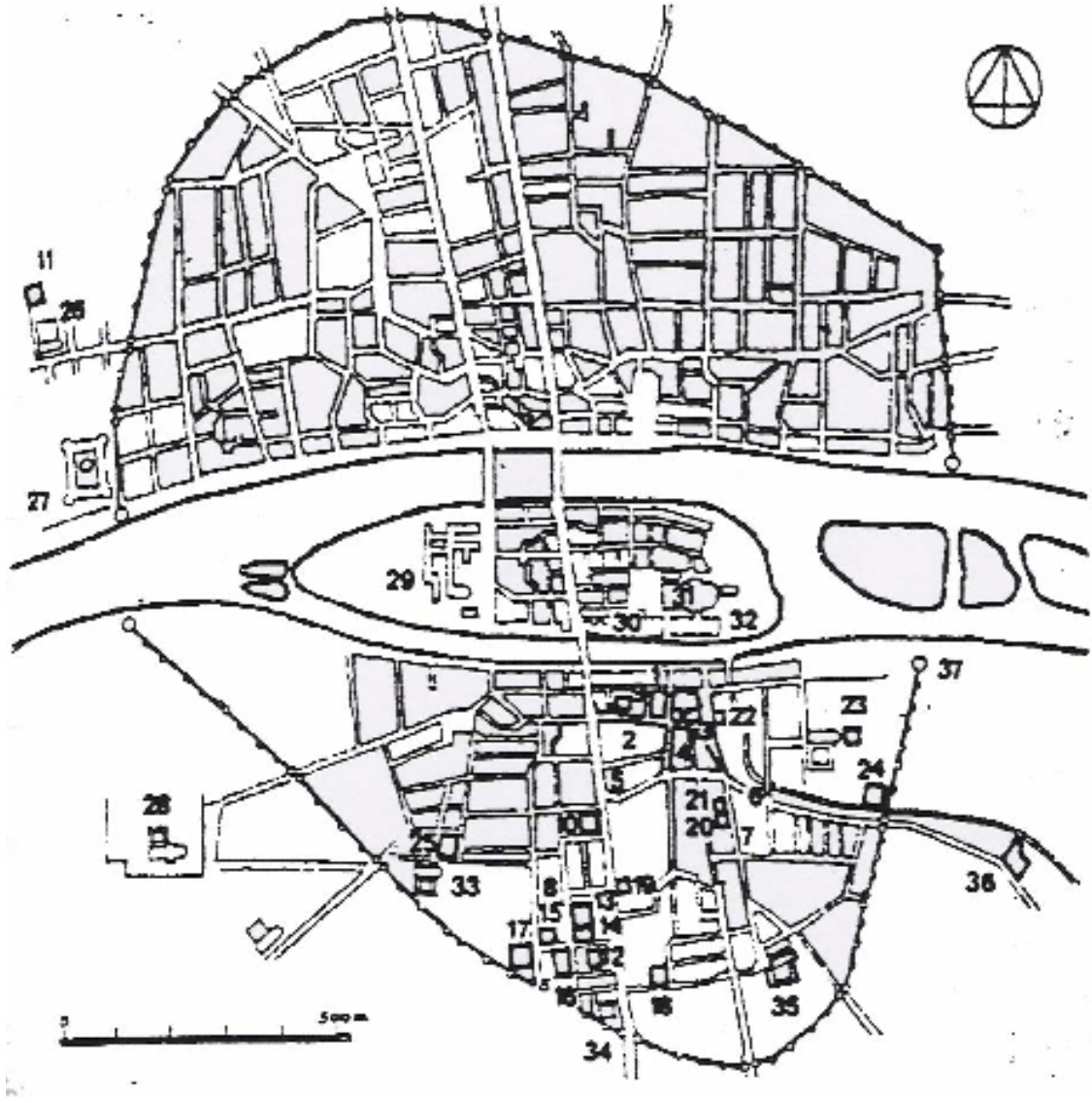
Şekil 2.1 David Loggan'ın Oxford İlüstrasyonu, Oxonia Illustrata, 1675 (Turner, 1984)

1. University College
3. Metron College
5. Oriel College
6. Queens College
7. New College
9. All Souls College
13. Christ Church College

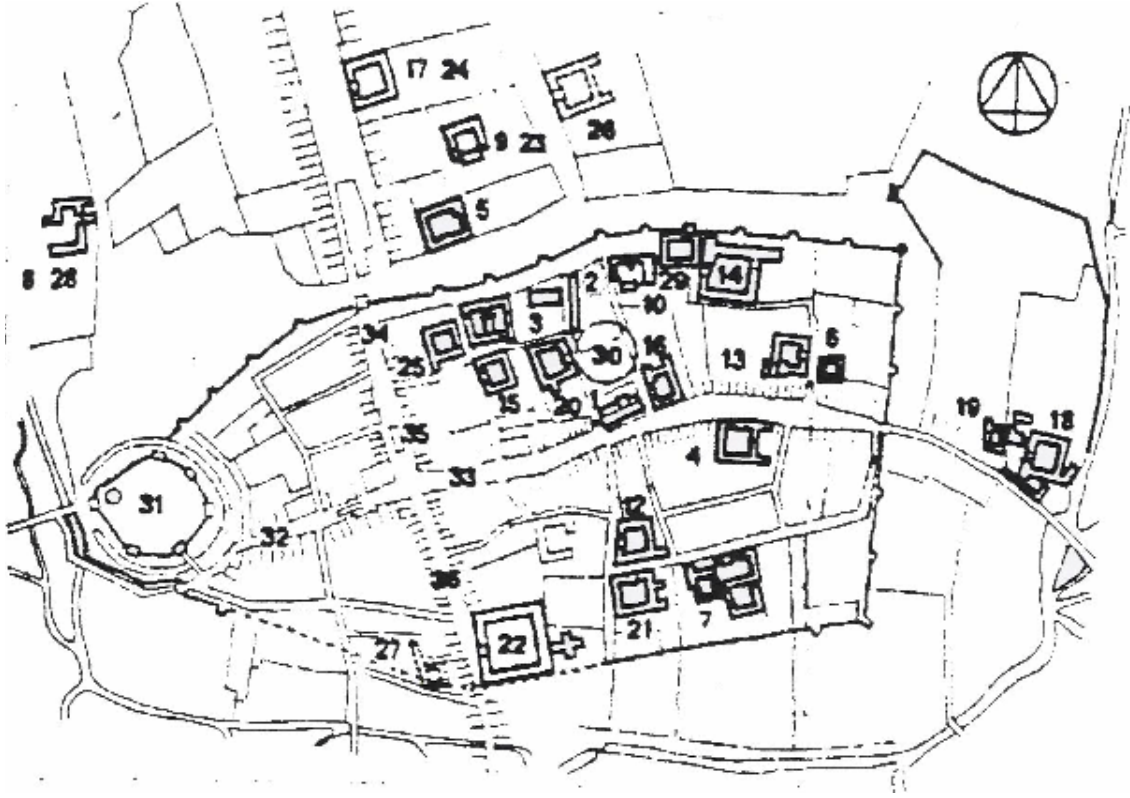
Şekil 2.2 Bologna Şehir Planı, 1300 (Sönmezler, 1995)

- 13. Collegio Bresciano
- 14. Collegio di Spagna
- 15. Collegio Ancarano
- 16. Collegio Gregoriano

Şekil 2.3 Paris Şehir Planı, 1300 (Sönmezler, 1995)

11. Collège des Bons-Enfants	21. Collège de Denmark
12. Collège des Dix-Huits	22. Collège de Constantinople
13. Collège des Sorbonne	23. Collège des Bernhardin
14. Collège de Calvi/Küçük Collège de Sorbonne	24. Collège des Bons-Enfants
15. Collège de Trésorier	25. Collège des Prémontrés
16. Collège de Cluny	27. Louvre
17. Collège d'harcourt	31. Notre Dame
18. Collège des Cholets	
19. Collège des Bons-Enfants d'arras	
20. Collège de Laon	

Şekil 2.4 Oxford Şehir Planı, 1578 (Sönmezler, 1995)

2. School of Arts	23. Trinity College
3. Divinity School	24. St. Johns College
4. University College	25. Jesus College
5. Balliol College	27. Pembroke College
26. Wadham College	28. Worcester College
7. Merton College	29. Hertford College
8. Gloucester College	30. 32 Okulun Bulunduğu Çevre
9. Durham College	
11. Exeter College	
12. Oriel College	
13. Queens College	
14. New College	
15. Lincoln College	
16. All Souls College	
17. St. Bernards College	
18. Magdalen College	
20. Brasenose College	
21. Corpus Christi College	
22. Christ Church College	

2.2.1.3 Rönesans ve Reformlar Döneminde Üniversite (15.-16. yüzyıl)

13. yüzyılda Avrupa’da yayılmaya başlayan Hümanist dünya görüşü 15. yüzyıla gelindiğinde doruk noktasına ulaşmıştı. Klasik Yunan ve Roma eserlerinin tekrar keşfi ile başlayan Hümanist hareket, üniversitelerin yapısında önemli değişikliklere neden oldu (Sönmezler, 1995).

Ariston’un ve Eflatun’un eserlerinin Avrupa üniversitelerine yayılmasıyla, dine (İncil’e) ve bilime (Ariston ve Eflatun’a) dayalı dünya görüşleri arasında bir ilişki kurulması doğrultusundaki çabalar ve eğilimler belirmiş ve bunlar Rönesans’ı izleyen reform hareketlerine yol açmıştır.

Rönesans’la birlikte, “din adamı” yerine her yönüyle gelişmiş “toplumsal insan” yetiştirme amacının ön plana geçmesi, bilimlerin gelişmesine, uzmanlık alanlarına ayrılmasına ve bu alanların (bilim dallarının) kurumsallaşmasına neden olmuştur (Türeyen, 2002).

Eğitim dinden daha soyutlanmış bir biçimde Avrupa’ya yayılmıştır. Üniversiteler bu çağda gösterişli bir kişiliğe bürünmüş; toplum yerine kendi içinde hiyerarşik bir bütünlüğe dönmeye başlamıştır. Böylece bilim sadece bilim adamları arasına sıkışmış; halka açılmamıştır. Bu nedenle ayrıcalıklı bilim adamları zümresi ortaya çıkmıştır (Şen, 1987).

Üniversite üzerinde kilisenin etkisinin ve denetiminin azalmasına karşın, laik devletin ağırlığının artmış olduğu ve 15-17. yüzyıllarda, Avrupa üniversitelerindeki tartışmaların, öğretim programlarına bu değişikliklerin yansımaları üzerinde yoğunlaştığı görülür. (Türeyen, 2002).

Rönesans’la birlikte sanattaki gelişmeler üniversite yapılarına da yansımış; üniversite yapıları görsel bir karakter kazanmıştır. Leonardo da Vinci, Michiavelli gibi ünlü sanatçıların etkisiyle yapı bir heykel gibi işlenmiş; yapılar dönemin meşhur sanatçılarının eserleriyle de süslenmiştir.

Barokla birlikte üniversitenin yapısal düzenine *saray mimarisi* hakim olmuş; yapının görsel karakteri geliştirilmiş ve *repesantasyon** binayı etkisi altına almıştır. Bu gelişme şehrin bütünü içinde üniversitenin vurgulanmasını ve üniversitenin şehir silüetine olan etkisini arttırmıştır (Şuben, 1980).

Üniversite reform hareketini takiben, Katolik üniversitelerinin kurulmasıyla *karşı reform* hareketleri başladı ve Katolik yüksek okullarıyla İspanyol kolonilerine kadar yayıldı.

*Beyan, gösterim, simgelenen şey, resim (<http://www.zargan.com/sozluk.asp?Sozcuk=representation>)

Bunlardan, 1538 yılında açılan Santo Domingo, aynı zamanda Amerika kıtasında açılan ilk üniversite oldu. 1551 yılında kurulan San Marcos (Lima, Peru'da) ve Mexico Ulusal Üniversitesi onu takip eden üniversiteler oldu (Sönmezler, 1995).

2.2.1.4 Aydınlanma Çağı'nda Üniversite (17.-18. yüzyıl)

Galileo ve Newton gibi büyük bilim adamlarının yaptığı buluşlar 17. ve 18. yüzyıl Avrupa'sında yeni bir dünya görüşü doğmasına sebep oldu. Bu dünya görüşü, nedenlerin araştırılmasının, deneyler ile doğrulanmasının, gerçeği öğrenmenin en doğru yolu olduğuydu. Bütün bu değişimlerin sonucu ortaya çıkan, 17. ve 18. yüzyılda Avrupa'da ve Yeni Dünya'da yaşanan bu döneme Neden, Rasyonalizm ya da Aydınlanma Çağı adı verilmiştir (Sönmezler, 1995).

Aydınlanma Çağı'nda insanoğlunun doğa bilimlerindeki bilgisi genişledikçe, Descartes, Thomas Hobbes ve John Locke gibi filozoflar toplumların da bilimsel bir gözle incelenebileceği görüşünü öne çıkardılar ve sosyal bilimlerin temelini attılar. Diğer taraftan bilim ve teknolojideki gelişmelerin fen ve mühendislik eğitimini zorunlu kılması sonucu Avrupa'nın birçok yerinde teknik okullar açıldı (Yekrek, 1999).

1600'lü yıllara kadar üniversite içerisinde araştırma faaliyetlerinin kurumsal bir yapıya kavuşmamış olması nedeniyle, bilimsel gelişmeler, Fibbonacci, Copernicus, Kepler, Galileo, Newton gibi üniversite dışından araştırmacıların bireysel çabalarıyla gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, üniversite dışında bazı bilimsel dernekler kurulmuştur. Bu derneklerin ilk örnekleri, Roma'da 1600 yılında kurulan "Academia del Lincei" Floransa'da 1657 yılında kurulan "Acedemia del Cimento", Londra'da 1660 yılında kurulan "The Royal Society of London" ve halen faaliyetlerini sürdüren 1666 yılında kurulmuş olan "Academia des Sciences" olarak gösterilebilir. Bu dernekler, aynı zamanda günümüz bilim akademilerinin de temelini oluşturmaktadır (Türeyen, 2002).

18. yüzyıl üniversitelerinde görülen en önemli gelişme, bilimlerin gelişmesi, ayrı ayrı kollara bölünmesi ve her birinin kendine yeterli hale gelmesiyle birlikte yeni fakültelerin kurulması, çeşitli bölümlerin fakülteler içinden ayrılarak bağımsızlaşmasıdır. Bütün bu gelişmelerin sonucu üniversiteler çeşitli bilim dallarında kavramsal ve uygulamalı eğitim yapan kurumlar haline geldiler (Şuben, 1980).

Şehirlerin günlük yaşam trafiğinden geriye çekilerek doğaya yakınlaşan, kendi iç komününü oluşturmaya çalışan ve aynı zamanda da sosyal ideallerin fiziksel planlamaya yansıdığı mikrokosm kent olarak ifade edilen kampüs, Harvard (Massachusetts) (Resim 2.7), William

and Mary (Virginia, 1700) (Resim 2.8), Yale (Conneticut, 1701) (Resim 2.9) ve Princeton (New Jersey, 1746) (Resim 2.10) üniversitelerinden örnek alınarak Amerika’da bir planlama geleneği halini almıştır (Sönmezler, 1995).

Resim 2.7 Harvard Üniversitesi, Massachusetts
(<http://www.britannica.com/eb/art-95760/Harvard-University-Cambridge-Mass>)

Resim 2.8 College of William and Mary, Virginia
(http://www.stateuniversity.com/universities/VA/College_of_William_and_Mary.html)

Resim 2.9 Yale Üniversitesi, Connecticut (www.oconnells.com/detpages/ourwork87.html)

Resim 2.10 Princeton Üniversitesi, New Jersey
(www.eypaedesign.com/project-princeton-holder.htm)

2.2.1.5 19. Yüzyılda Üniversite

1806 yılında, Napoleon yönetimindeki Fransa’da bütün yüksek öğretim kurumları, Merkezi İmparatorluk Üniversitesi adı altında toplanarak devletin birer organı haline getirilmişlerdir. Fransız işgal bölgesi dahilindeki yirmi iki Alman üniversitesi de kapatılmıştır.

Kapatılan Alman üniversitelerinin ardından, üniversite yetkililerinin talepleriyle Wilhelm Von Humboldt Prusya eğitim sistemini yeniden organize etmek ve Berlin Üniversitesi'ni kurmakla görevlendirilmiştir (Yekrek, 1999).

Humboldt'un, modern üniversitenin kurumsal yapısının oluşmasındaki en önemli aşamalardan biri olarak kabul edilen "üniversitenin amacı" tanımını şöyledir:

- Üniversite, tüm bilim alanlarındaki eğitim-öğretimin, araştırma faaliyetlerinin birlikte ve bir bütünlük içinde yürütüldüğü bir kurumdur.
- Üniversitenin sahibi devlet değil, millettir; devletin görevi üyelerini atamak, bunların maaşlarını ödemek ve çalışmalarını için gerekli olan özgürlük ortamını oluşturmaktır (Türeyen, 2002).

19. yüzyılda Endüstri Devrimi ile üniversiteler değişime uğramış ve yüksek öğrenime olan ilgide bir artma olmuştur. Bunun sebepleri; önceden eğitim hakkına sahip olmayan gruplara ve farklı dini gruplara eğitim hakkının tanınması, araştırmaların yeni bilim dallarını içermeye başlamasıdır (Yekrek, 1999).

1820'lerden itibaren İngiltere'de birçok enstitü kurulmuş; bunların birçoğu, Londra, Manchester, Glasgow'da olduğu gibi, önce teknik okullara, sonrada üniversitelere dönüşmüştür (Türeyen, 2002). İngiliz üniversitelerinde kolej sistemi içinde ihtisas dışı eğitim uygulanmasıyla, akademik merkeze bağlı olarak kolejlerin, yurtların ve lojmanların yer aldığı *Redbrick* sistemi ortaya çıkmıştır. Bu sistemle Durham (1832) (Resim 2.11), Londra (1836), Manchester (1880) (Resim 2.12), Birmingham (1900) (Resim 2.13), Liverpool (1903) (Resim 2.14), Belfast (1908) (Resim 2.15), Sheffield (1905) (Resim 2.16), Bristol (1909), Reading (1926) üniversiteleri kurulmuştur (Şuben, 1980).

Resim 2.11 Durham Üniversitesi, İngiltere

(http://www.hero.ac.uk/uk/studying/archives/2007/single_sex_colleges__a_dying_breed__Jun.cfm)

Resim 2.12 Manchester Üniversitesi, İngiltere
(http://www.manchester.world-guides.com/manchester_university.html)

Resim 2.13 Birmingham Üniversitesi, İngiltere (www.ukoln.ac.uk/focus/issue14/)

Resim 2.14 Liverpool Üniversitesi, İngiltere (www.csc.liv.ac.uk/~loft06/)

Resim 2.15 Queens Üniversitesi, Belfast, İngiltere
(http://www.irelandforvisitors.com/articles/visiting_belfast.htm)

Resim 2.16 Sheffield Üniversitesi, İngiltere (www.geograph.org.uk/photo/2803)

Bilimlerin gelişmesiyle çeşitli uzmanlık alanlarının ortaya çıkması, bilim dallarının ayrı birimler şeklinde kurumsallaşmasına neden olmuştur. Bunun doğal sonucu ise, üniversitelerin fiziksel yönden büyümeleri ve genişlemeleri şeklinde ortaya çıkmıştır.

Hızla artan şehirleşme, üniversitelerin kurulması ve gelişmesi açısından önemli sorunları da açığa çıkarmıştır. Üniversitenin büyüme ve gelişmesindeki esneklik sonucu ihtiyaç duyduğu arazileri şehirden elde etmesindeki güçlükler, şehrin ekonomik gelişmesi ve göçlerle birlikte yeni arazilere duyulan talep, üniversitenin şehir içinde yer almasında çeşitli problemlerin aşılması koşulunu da beraberinde getirmiştir (Şuben, 1980).

Eggerth ve Warth tarafından 1878'de tasarlanmış olan Strasbourg'daki Kaiser-Wilhelm Üniversitesi, park içinde ve yeşil bir dikdörtgen alan etrafında sıralanmış üniversite

binalarıyla günümüzdeki kampüs anlayışının ilk örneklerindedir (Resim 2.17) (Kortan, 1981).

Resim 2.17 Kaiser-Wilhelm Üniversitesi, Fransa (Google Earth, 2008)

Amerika'da üniversitelerin fiziki gelişimine ilk örnekler olarak J. Jacqee Romee'nin New York'taki Union College (1813) (Resim 2.18) ve Thomas Jefferson'ın Charlottesville'deki Virginia (1817-1826) üniversiteleri gösterilebilir.

Resim 2.18 Union College, New York
(Google Earth, 2008, <http://www.britannica.com/eb/art-14126/Playing-fields-and-library-of-Union-College-Schenectady-NY>)

Bu iki kampüsün ortak yönü “U” şeklindeki plan şemalarıdır. Fakat Jefferson'ın Virginia Üniversitesi planlamasında, daire planlı (rotunda) kütüphane binasının bağladığı iki yandaki derslik binaları adeta sonsuza uzanan bir avlu oluşturmaktadır. İki yandaki doğrusal derslik

binalarının arkasında bunlara paralel öğrenci yurtları ve yemekhaneler kampüsün doğrusal ve simetrik kurgusunu pekiştirmektedir (Resim 2.19) (Sönmezler, 1995).

Resim 2.19 Virginia Üniversitesi, Charlottesville
(http://www.bc.edu/bc_org/avp/cas/fnart/fa267/Jeffersn.html)

Amerikan kampüsleri, genellikle, kentin dışında bir “üniversite kenti” olarak tasarlanmışlardır. Bir çok Amerikan kampüslerinde hakim olan fikir buradan kaynaklanmıştır: Merkezi bir meydan ve bunun etrafına sıralanmış kütüphane, oditoryum, kafeterya ve öğrenci birliği v.b. ortak kullanımlar ve dış taraflarda da eğitim binaları yer almıştır (Kortan, 1981).

Amerika’da 1862’de çıkarılan “The Morrill Land Grant Act*” ile birçok yeni üniversite açılmıştır. Land Grant üniversitelerinin planlamalarında Olmsted, üniversite kampüsünün büyük, anıtsal, pahalı binalardan oluşan bir kurgu olmasının tersine, ihtiyaca göre yapılacak ilavelerle genişleyecek, yeşil bir park alanı içerisinde, topografyaya uyumlu, mütevazı binalardan meydana gelmesi gerektiğini savunmaktaydı (Yekrek, 1999).

1893 yılında Chicago’da kurulan Columbia Sergisi (Columbian Exposition), Fransız *Beaux-Arts* tarzındaki planlamasıyla Amerika’da çok beğeni toplamıştır (Resim 2.20).

Büyük ölçekli, anıtsal organizasyonu ile Columbia Sergisi’nin Amerika’ya ithal ettiği yeni planlama tarzı birçok yeni üniversite master planında denenmiştir. Üniversitenin büyük yapısal değişimlere uğradığı 20. yüzyılın ikinci yarısında, mimari kurgusu tamamlanmış

* 1862’de kabul edilen, Bağışlanmış Arazili Kolejler’e (Land Grant College) ilişkin Morrill yasası uyarınca, tarım ve endüstri kolejleri kurulması amacıyla her eyalete kamu arazisi bağışları yapıldı. Bunlar, hem eğitim kurumları hem de bilimsel tarım alanında araştırma merkezleri olarak çalışacaktı. (http://ansiklopedi.turkcebilgi.com/Amerikan_Tarihi_-_B%C3%B6l%C3%BCm_VII)

birçok *Beaux-Arts* kampüsleri büyüme sıkıntılılarıyla karşı karşıya kalmışlardır (Sönmezler, 1995).

Resim 2.20 Colombia Sergisi, Chicago, 1893, tasarım: Daniel H. Burnham ve Richard Morris Hunt (Sönmezler, 1995)

2.2.1.6 20. Yüzyılda Üniversite

19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başından itibaren üniversitelerde temel ve uygulamalı araştırmalara, fen bilimlerine, mesleki eğitime ve özellikle mühendislik eğitime verilen önem artmıştır (Yekrek, 1999). Disiplinler arası ilişkilerin artması ve daha çok önem kazanması sonucu, genellikle bu dönemdeki üniversitelerin bir bütünleşme eğilimi gösterdikleri, kampüsleşmenin 1800'lerin üniversitelerine oranla daha belirgin hale geldiği, bunun bir şekilde kent üniversitelerinin sıkışıklık ve arsa yetersizliği sorunlarına alternatif çözüm gibi kabul edildiği görülmektedir (Türeyen, 2002).

Bauhaus ve evrensel mimari görüşlerin etkisiyle üniversite planlamasında endüstriyel bir yaklaşım hakimdir. Planlamada *modülasyon ve standardizasyonun* önem kazanmasıyla, bu endüstriyel yaklaşım tarzının, üniversitelerin büyümesini analiz ederek başarılı örnekler verdiği söylenebilir. Planlamadaki diğer olumlu düşünce de, 1800'lerin üniversitelerine nazaran disiplinlerin ihtiyaç duyduğu alanlara cevap verebilen daha geniş mekanlar üzerinde bir yapılaşma düzenine gidiştir. Örnek olarak Southampton (Resim 2.21), Hull (Resim 2.22), Exeter (Resim 2.23) üniversiteleri verilebilir (Şuben, 1980).

Resim 2.21 Southampton Üniversitesi, İngiltere (Google Earth, 2008)

Resim 2.22 Hull Üniversitesi, İngiltere (Google Earth, 2008)

Resim 2.23 Exeter Üniversitesi, İngiltere (Google Earth, 2008)

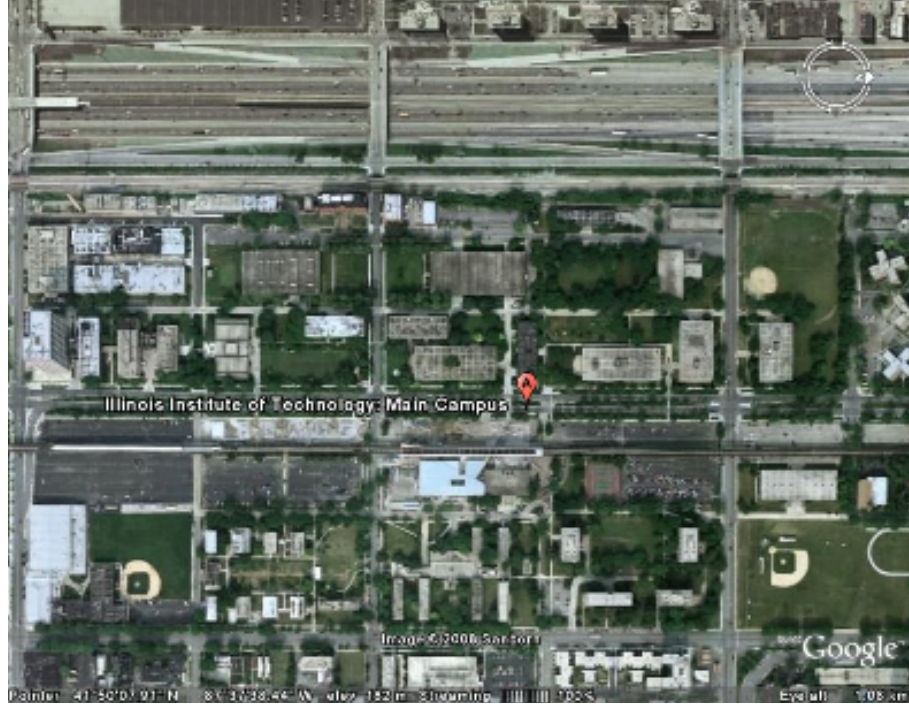
1933 yılında toplanan C.I.A.M. IV (Chapter of Athens) bildirgesi, “işlevsel şehir kavramı” üzerine önemli saptamalar içermektedir. Mimarlık ve kentsel tasarımdaki bu gelişim süreci kampüs mimarisinin yeniden ele alınmasına neden olmuştur.

Le Corbusier’in 1936 yılında tasarlamış olduğu Brezilya Üniversite Kenti, C.I.A.M.’ın (Uluslararası Mimari Kongresi-Congres Internationoux Architects Moderno) 1933 yılında Atina’da yapmış olduğu toplantıda almış olduğu kararlara uygun olarak tasarlanmış olan bir projedir. 1933’teki Atina toplantısında alınan ve C.I.A.M. ilkelerinin en önemli özelliği olarak kabul edilen durum, kentin başlıca 4 farklı işlevine yanıt verecek biçimde bağımsız bölgelere ayrılmasıdır ki bunlar; konut-barınma bölgesi, boş zamanların değerlendirilmesi bölgesi, çalışma bölgesi ve ulaşım düzenidir (Yekrek, 1999).

1933’te ortaya konan C.I.A.M şehircilik-mimarlık ilkeleri ışığında, bu ilkelerin baş mimarı Le Corbusier tarafından tasarlanan üniversite kenti 1936 yılında, Brezilya için olmalıdır. O tarihlere tasarlanmış olan üniversitelere “üniversite kenti” (cite universitaire) denilmesi dikkat çekicidir (Kortan, 1981).

C.I.A.M ilkeleri ışığında tasarlanan bazı üniversite kentleri şunlardır:

- Illinois Teknik Enstitüsü (Illinois Institut of Technology), Ludwig Mies Van den Rohe, 1939 (Resim 2.24, Resim 2.25)

Resim 2.24 Illinois Teknik Enstitüsü, Chicago (Google Earth, 2008)

Resim 2.25 Illinois Teknik Enstitüsü, Chicago
(<http://mimarlik.bilgi.edu.tr/pages/events.asp?id=28&r=1%2F3%2F2008+9%3A29%3A06+PM&typ=0>)

- Karakas Üniversite Kenti (Cite Universitaire du Caraces), Carlos Raoul Villanueva, 1942'den önce

- Otoniemi Teknik Üniversitesi (Technical University of Otoniemi), Avlar Alto, 1949 (Resim 2.26)

Resim 2.26 Otoniemi Teknik Üniversitesi
(www.buildlab.com/article/6, www.greatbuildings.com/thumbnails/alpha_157.html)

- Meksika Üniversitesi Kenti (Cite Universitaire du Mexico), Mario Pani, Enrique del Moral, 1951'den önce
- Rio de Janeiro Üniversitesi Kenti (Cite Universitaire du Rio de Janeiro), J. Machado Moreira, A. H. Toledo, 1954'ten önce
- Bochum Üniversitesi, Hentrich Petschnigg, 1962 (Resim 2.27)

Resim 2.27 Bochum (Ruhr) Üniversitesi, Almanya (Google Earth, 2008)

- Surrey Üniversitesi, G. Grenfell Baines, 1966 (Resim 2.28)

Resim 2.28 Surrey Üniversitesi, İngiltere (Google Earth, 2008)

- ODTÜ Gaziantep Kampüsü, Enis Kotran, 1973
- Oran Bilim ve Teknik Üniversitesi (Universite des Sciences et des Techniques d'Oran), Kenzo Tange ve Urtec, 1976'dan önce (Şen, 1987).

Endüstri devriminin ve çağdaş yaşamın ihtiyaçlarına göre tasarlanacak yeni kentlere köklü bir kuram getiren C.I.A.M ilkeleri, yaklaşık 25 yıl sonra, 50'lerin ortalarında şiddetle eleştirilmiş ve "Takım 10" (Team X) adı verilen bir grup mimarın yeni ve taze fikirlerle mimarlık-şehircilik alanına katkıda bulunmasıyla sonuçlanmıştır. Team-X, kentin zonlara ayrılmasına karşı çıkmış, insancıl ilişkilere önem veren kent yapısını savunmuşlardır. Bu durum, pek çok üniversitenin bu görüşün etkisi ile tasarlanmasına yol açmıştır. Böylece C.I.A.M kongrelerinin yapılmasından vazgeçilmiştir (Yekrek, 1999).

C.I.A.M'in ilkelerine karşı çıkıp "Takım 10" hareketini oluşturan mimarlar ve yapıtları şunlardır:

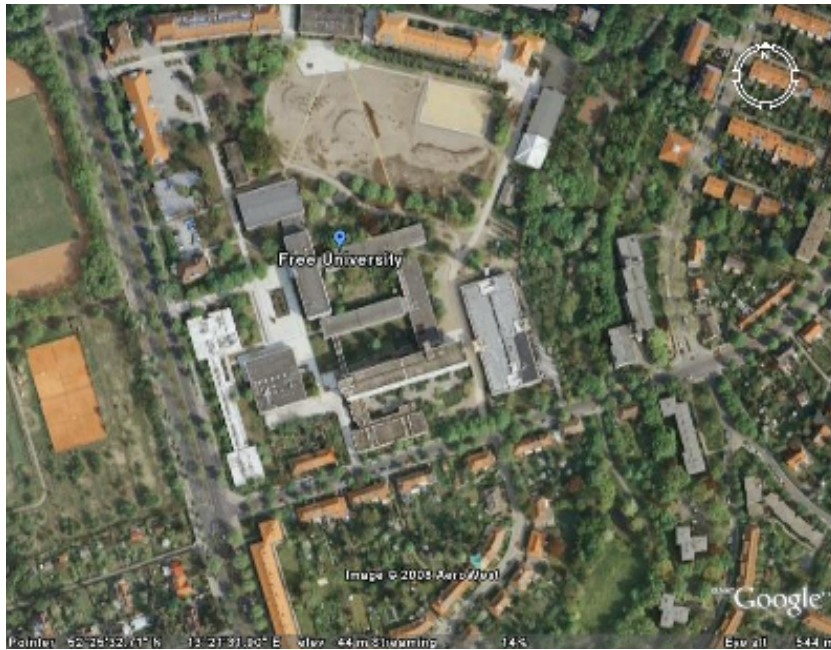
- East Anglia Üniversitesi (East Anglia University), Denys Lasdun, 1962

- Bath Üniversitesi (Bath University), Robert Matthew, Johnson, Marchall, 1962 (Resim 2.29)

Resim 2.29 Bath Üniversitesi, İngiltere (Google Earth, 2008)

- Dublin Üniversitesi (Dublin University), Giancarlo de Carlo, 1963 (yarışma)
- Serbest Berlin Üniversitesi (Free University of Berlin), Candilis, Josic ve Woods, 1963 (yarışma) (Resim 2.30)

Resim 2.30 Serbest Berlin Üniversitesi, Almanya (Google Earth, 2008)

- Simon Frazer Üniversitesi, Erickson, Massey, 1963 (Resim 2.31)

Resim 2.31 Simon Frazer Üniversitesi, Kanada (Google Earth, 2008)

- Loughborough Teknik Üniversitesi (Loughborough University of Technology), Arup Associates, 1964 (Resim 2.32)

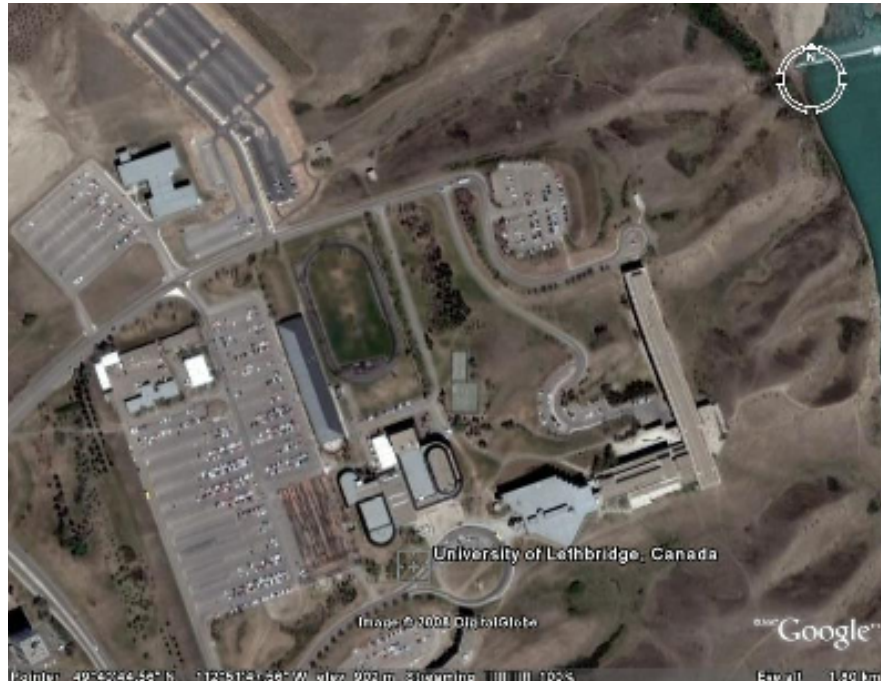
Resim 2.32 Loughborough Teknik Üniversitesi, İngiltere (Google Earth, 2008)

- Güney Illinois Üniversitesi (University of South Illinois Tougaloo), Tougaloo, Gunner Birket, 1965
- Bielefeld Üniversitesi (Universität Bielefeld), K. Köpke, P. Kukla, K. Töpper, W. Siepmann (Resim 2.33)

Resim 2.33 Bielefeld Üniversitesi, Almanya (Google Earth, 2008)

- Lethbridge Üniversitesi (Universite Lethbridge), Erickson, Massey, 1976'dan önce (Resim 2.34) (Kortan, 1981).

Resim 2.34 Lethbridge Üniversitesi, Kanada (Google Earth, 2008)

Ülke planlama çalışmalarının gelişmesiyle birlikte üniversitelerin, eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak amacıyla, dengeli ve homojen dağılımını gerçekleştirme ve üniversitelerin yer seçimi kararlarını tayin eden faktörleri inceleme çalışmaları da yoğunlaştı.

Sonuç olarak, 20. yüzyıl üniversiteleri, bilimsel ve teknik gelişimlere paralel olarak, daha fazla öğrenim ve araştırma kapasitesine sahip, her türlü sosyal ve kültürel gereksinmelere cevap veren dinamik bir yapıya sahiptir.

2.2.2 Yükseköğretim Kurumlarının Türkiye’de Gelişim Süreçleri

Türkler’in Anadolu’ya yerleşmesinden sonra sürekli var olan eğitim kurumları medreselerdi. Arapça ve Farsça eğitim veren medreseler, dinsel bir okul niteliğindedi. Din ve devlet işlerini yürüten memurları yetiştiren bu kurumlar, Osmanlı döneminde yaygınlaştırıldı; Fatih ve Kanuni dönemlerinde yapılan yenilikler ile medrese eğitimine edebiyat, hukuk, tıp, matematik ve doğal bilimler de eklendi. Kanuni döneminde en parlak devrini yasayan medreseler, batılılaşma hareketleri ile giderek önemlerini kaybetmeye başladılar. Batılılaşma hareketleri kapsamında, yeni bir donanma hazırlamak amacıyla 1773’te Batı usullerine uygun Mühendishane-i Bahr-i Hümayun kuruldu; daha sonra Osmanlı’nın ilk sivil üniversitesi olan Dar’ül Fünun eğitime başladı. Cumhuriyetin kurulmasından sonra çıkarılan Tevhid-i Tedrisat kanunu ile tüm eğitim kurumları Maarif Vekaleti’ne bağlandı. Dar’ül Fünun İstanbul üniversitesi adını alarak yeniden teşkilatlandırıldı.

1946’da yüksekokul, fakülte ve enstitüleri toplamak, üniversite haline getirmek için “Üniversiteler Kanunu” çıkartıldı. 1981 yılında yükseköğretim kurumları Yükseköğretim Kurulu (YÖK) çatısı altında toplandı.

2008-2009 eğitim yılı itibariyle Türkiye’de 94 devlet üniversitesi, 33 vakıf üniversitesi, 1 vakıf meslek yüksekokulu, 5 askeri yükseköğretim kurumu eğitim faaliyetlerini sürdürmektedir (http://www.yok.gov.tr/universiteler/uni_web.htm).

Yukarıda özet olarak anlatılan Türkiye’deki yükseköğretim kurumlarının gelişimi, farklı dönemlerdeki toplumsal görüş ve politikalara göre değişimler göstermektedir.

2.2.2.1 Medrese Dönemi

Müslümanlığın kabulü ile Arap Yarımadası’nda, halka açık ilk eğitim, bir öğretici eşliğinde, açık mekanlarda, öğretici kişinin konutunda, bir kitapçı dükkanında, vb. gibi eğitim

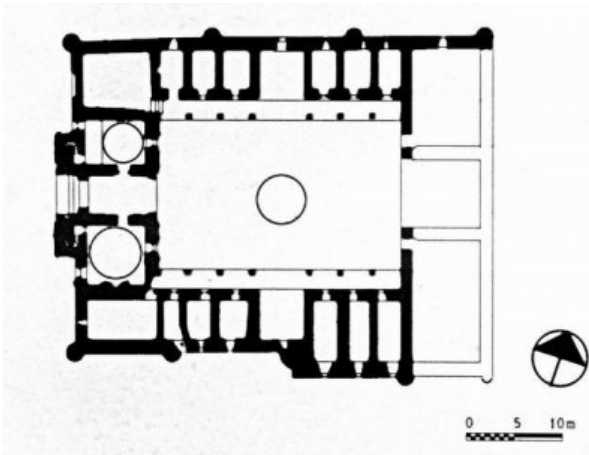
gereksinmelerine göre düzenlenmemiş mekanlarda başlatılmıştır. Bu ilkel eğitim daha sonra cami ve mescitlerde “Halka” denen daha geliştirilmiş bir eğitim sistemine dönüşmüştür.

Bu eğitim düzeninde, cami gibi din amaçlı bir yapıda, iki işlev bir arada yer almaktaydı. Eğitim ile tapınma işlevleri aynı hacimde, farklı içerikleri ile birbirlerine ters düştüler. Bu nedenle, eğitim için yeni mekanlar tasarlanması gereği ortaya çıktı.

Arapça’da “ilim öğretilen yer” ya da “öğrencilerin içinde oturup ders okuduğu bina” anlamına gelen medrese kelimesi ilk olarak 9. yüzyılda kullanılmış olup İslam ülkelerinde orta ve yükseköğretimi örgütleyen kurumdu (Sönmezler, 1995). Arapça ve Farsça öğretim sürdürülen, din ve devlet işlerini yönetecek memurlar yetiştirme işleviyle ortaçağ üniversitelerine benzerlik gösteren laik ilk medreselerin 11. yüzyılın ortalarında Büyük Selçuklu döneminde kurulduğu bilinmektedir.

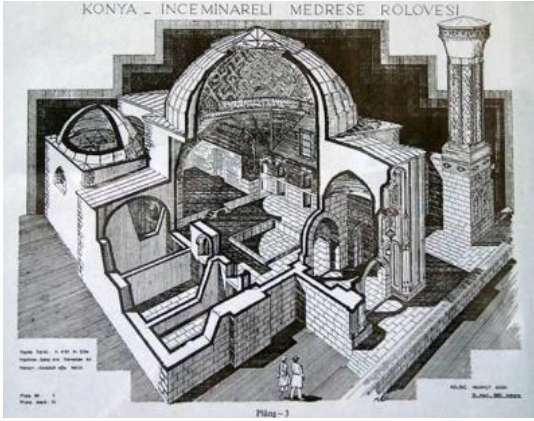
2.2.2.1.1 Selçuklu Dönemi Medreseleri

İslam dini esaslarına uygun bilgilerin öğretildiği medreselerin, 10. yüzyılda oluşmaya başladığı, devletin ileri gelenleri ve zengin iş adamlarının kurdukları birer vakıf kurumu olarak gelişmelerini sürdürdükleri bilinmektedir. Ancak, medreselerin bu ilk örnekleri ile ilgili bir yapı tipi mevcut değildir. Anadolu’daki ilk medreselerin ise, 12. yüzyılın ortalarından itibaren yapılmaya başlandığı görülmektedir. Bu medreselere, Türk geleneğine uygun olarak çarşılar, hanlar, hamamlar ve çiftlikler vakfedilerek, ekonomik yönden varlıklarını ve eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmeleri sağlanmaktadır (Türeyen, 2002). Ankara’da İzzeddin Keykavus; Kayseri’de Hundi (Hunat) Hatun; Sivas’ta Gök Medrese (Resim 2.35), Buruciye, Çifte Minareli; Konya’da Altun Aba, Sultaniye, Sırçalı, İnce minareli (Resim 2.36), Karatay, Atabekkiye medreseleri bunlardan bazılarıdır.

Resim 2.35 Gök Medrese, Sivas

(<http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=27605&start=5>)

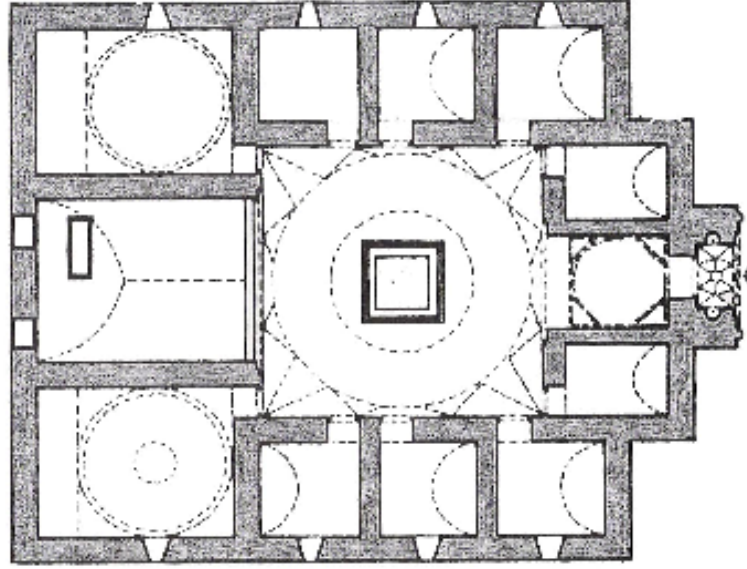
Resim 2.36 İnce Minareli Medrese, Konya (<http://www.haldundomac.com/?p=154>)

Medreseler, tasarım temelini konuttan almakta ve genel yaşam kültürüne uygun olarak dışı kapalı, içte dönük biçimde tasarlanmaktadır. Bu yapılar daha çok anıtsal nitelikte olup, günün yerleşme merkezlerinin (şehirlerin) en görkemli ve merkezi yerlerinde inşa edilmişlerdir. Hayır işlemek ve öteki dünyalarını güvence altına almak dinsel inancının eylemi olan bu yapılar, bu düşünüyü simgeler biçimde sağlam ve kalıcı malzemeden inşa edilmişlerdir (Özer, 1978).

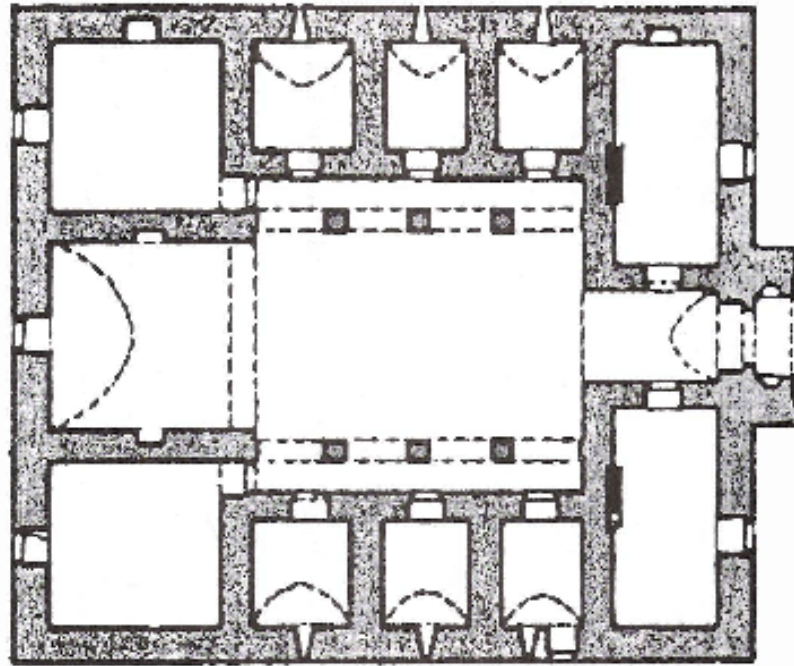
Şekil 2.5 ve Şekil 2.6'da gözlenebileceği gibi Anadolu'da medreseler, mimari özellikleri yönünden birbirlerine benzemekle birlikte, merkezi avlularının açık ya da kubbeyle örtülü oluşlarına göre, *açık ve kapalı medreseler* olarak ikiye ayrılmaktadırlar. Ancak, her iki tipin mekansal ihtiyaç programına egemen olan mantık aynıdır. Giriş tarafından yapının önemini vurgulayan görkemli, büyük bir taç kapı, açık medreselerde, avluya yönelen tonozlu bir geçitle açılır. Ortadaki avlunun bu geçitin karşısına isabet eden cephesinde büyük bir eyvan yer almaktadır. Bu eyvanın iki yanında, çoğunlukla birer büyük oda yerleştirilmiştir. Bu odalar, kışlık dersane, müderris* odası, ya da türbe v.b. amaçlar için kullanılmaktadır. Avluya girişi sağlayan geçitin büyük eyvan eksenine göre sağ ve solunda küçük odalar, hücreler yer alır. Bu hücrelerin önünde bir sıra revak bulunmaktadır. Hücreler, medrese personelinin ve öğrencilerin çalışma, barınma ve dinlenme yerleridir. Bu yan hücrelerin ortasında da çoğunlukla birer eyvan bulunmaktadır. Giriş geçitinin yine sağ ve solunda mescit, türbe ve yönetim hizmetleri gibi çeşitli işlevleri barındıran mekanlar yer alır (Türeyen, 2002). Açık avlunun ortasında genellikle havuz yer almaktadır.

* Ders veren, profesör; medresede veya camide öğretmen.

(<http://www.tdk.gov.tr/TR/SozBul.aspx?F6E10F8892433CFFAAAF6AA849816B2EF05A79F75456518CA>)

Şekil 2.5 Vacidiye Medresesi, Kütahya, 1314 (Kapalı Medrese) (Türeyen, 2002)

Şekil 2.6 Emir Sinaneddin Medresesi, Korkuteli, 1319 (Açık Medrese) (Türeyen, 2002)

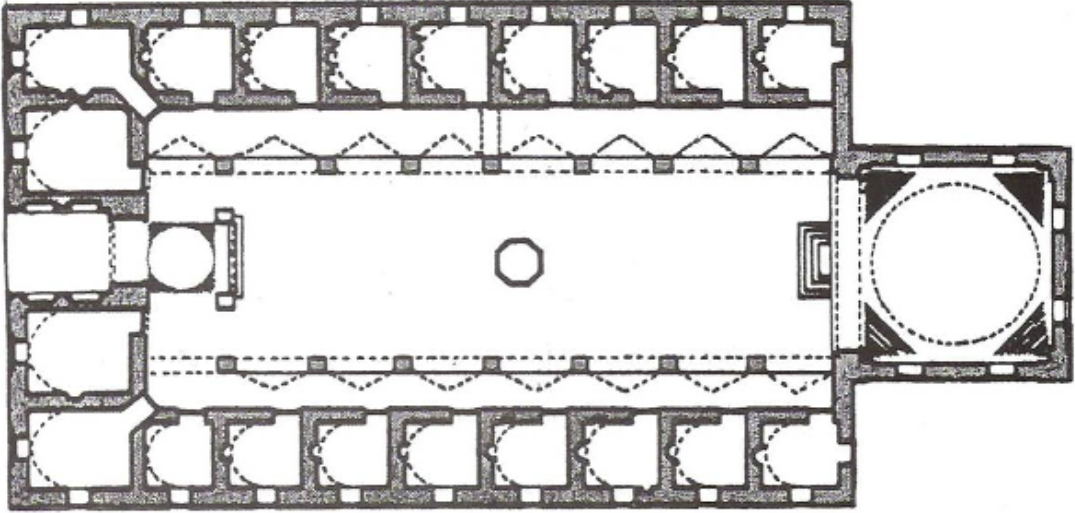
2.2.2.1.2 Osmanlı Dönemi Medreseleri

Fatih Sultan Mehmet ve Kanuni Sultan Süleyman tarafından yapılan medreselerle, fiziksel tasarımlar yönünden büyük boyutlara varıldı. Bunun yanında, eğitim dizgesi olarak, ilahi ve maddi bilimler dizgesinde, öğretim üyelerinde, öğrenci sayılarında ve niteliklerinde en başarılı düzeyine çıktı. Dinsel ve dünyevi bilgiler eşdeğer öğretiliyordu. Eğitimde,

öğrencilerin eğitim ve eğitim dışı ihtiyaçları eşdeğer tutulmuş, öğrencilerin tüm ihtiyaçları gözetilmiş, kuruluş tarafından karşılanmış ve hatta harçlık verilmiştir. Bu eğitim kurumlarında daha çok toplumun hizmet bölümü için bilgili insan yetiştirilmekteydi.

İstanbul Fatih tarafından alınıp başkent yapıldıktan sonra, Osmanlı toplumunun kültür ve eğitim merkezi de olmuştur. Selçuklulardan bu yana, Anadolu yüzeyinde dengeli dağılan eğitim düzeni, İstanbul merkezleşmek üzere batıya doğru kaymıştır (Özer, 1978).

Şekil 2.7’de gözlenebileceği gibi Osmanlılar’ın ilk döneminde yapılan medreselerde tek örneğin hakim olduğu görülür. Bu tek örnek geleneksel, açık avlulu-eyvanlı medreselerden biraz daha gelişmiş, yeni bir düzen verilmiş şeklidir. Eski medrese mimarisinin şadırvanlı iç avlusu korunmuş, buna karşılık, üstünde çifte minarenin yükseldiği taç kapının inşasından genellikle vazgeçilmiştir. Selçuklu medreselerinde görülen, ön avluya açılan büyük eyvanın yerini, görkemli bir kubbenin örttüğü dershane/mescit almıştır. Gerek avluyu çeviren revaklar, gerekse bu revakların gerisinde sıralanan odalar/hücreler genellikle aynı büyüklükte kubbelerle örtülmüştür (Türeyen, 2002).

Şekil 2.7 Yıldırım Medresesi, Bursa, 1399-1400 (Türeyen, 2002)

Klasik Osmanlı düzende diğer yüksek öğretim kurumu, bir saray okulu olan Enderun Mektebiydi. Osmanlı sisteminde saray okulu ilk kez II. Murad zamanında 1365-1368 arasında yaptırılan Eski Saray’da kurulmuştur. Enderun mektebi, diploma vermesi, belli bir amaç için belli bir programa göre eğitim yapması, Osmanlı bürokrasisinin büyük bir bölümünün yeniden üretimini üstlenmesi bakımından bir yükseköğretim kurumu olarak tanımlanabilir.

16. yüzyılın sonunda Osmanlı devlet yönetiminde aksaklıklar ve disiplin dışı uygulamalar sonunda medrese eğitiminde de bozukluklar baş göstermişti. Ayrıca tutucu çevrelerin baskısı

sonucu, pozitif bilimler yönünden yetersiz olan eğitimin içeriği daha da kısıtlanarak yozlaştırılmıştı (Sönmezler, 1995).

2.2.2.2 Batılılaşma Dönemi

Osmanlı İmparatorluğu, Rönesans'tan sonra gelişen Batı sanat, bilim ve fen dünyasındaki gelişmelerden etkilenerek, önce ordu, sonra da diğer birçok kurumda Batı örneklerine göre değişimler yapmıştır.

Tanzimatla başlayan modern devlet olma isteği ile 1838'den itibaren genel eğitim kurumları açılmaya başlamıştır.

19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında çeşitli bakanlıklara bağlı olarak kurulan yükseköğretim kurumları; 1877'de kurulan Mülkiye Mektebi, 1878'de kurulan Hukuk Mektebi, 1882'de kurulan Ticaret Mekteb-i Alisi'dirler. Bu yükseköğretim kurumlarından bazıları (Sanayi-i Nefise-i Şahane ve Mühendis Mekteb-i Alisi) bugünkü Mimar Sinan ve İstanbul Teknik Üniversiteleri'nin nüvelerini oluşturmuşlardır (Türeyen, 2002). Tıp alanında önemli bir gelişme ise Askeri Tıbbiye'den çıkan doktorların staj görebilmesi için 1898 yılında Gülhane Tatbikat Mektebi'nin açılması olmuştur (Sönmezler, 1995). Geniş çapta bir kamu eğitiminin yaratılması, öğretmenlerin de devlet memuru olmaları Abdülaziz zamanında başlamıştır. İlk lise 1868'de Galatasaray'da kurulmuştur; Fransızca eğitim yapılan bu okul, aydınların ve devlet görevlilerinin yetiştiği bir okul olacaktır (Mantran, 1989).

Yüksek eğitimde Batılılaşma etkisiyle ile açılan askeri okullar dışında, Batılı anlamında ilk üniversite (I.Dar'ül-fünun) 1863 yılında açılmıştır. Batı ise çağdaş anlamda üniversitelerini 11. yüzyılda oluşturmuş (Bologna 1000, Paris 1150, Oxford 1168) ve bu ortaçağ üniversiteleri Rönesans ve Reformlarla kendilerini yenilemişlerdir.

Bu dönemin karakteristiği, Batı usulü eğitim kurumları ile tarihsel eğitim kurumlarımızın (sübyan okulları-medrese) aynı süreçte varlıklarını sürdürmeleridir (Özer, 1978). Osmanlı eğitim sistemi, Batılılaşma sürecinde içindeki muhalefeti azaltabilmek için geleneksel medrese sistemine dokunmamış; fakat yeni bir sistemin doğmasına olanak sağlayan bir yöntem izlemiştir.

Osmanlı İmparatorluğu'nda 19. yüzyılda kurulan yabancı okulların arasında 1863 yılında Amerikalı misyoner Cyrus Hamlin tarafından kurulan Robert College, bugünkü Boğaziçi Üniversitesi'nin nüvesidir. Kuruma 1912 yılında mühendislik bölümlerinin eklenmesiyle bir yükseköğretim kurumu niteliği kazanmıştır (Sönmezler, 1995).

Okul yapılarındaki Doğu'nun işlevsel, içedönük mimari anlayışının yerini, Batı'nın kapitalist, dışadönük, yüksek ekonomik düzey ve burjuva zevklerinin abartılarak yansıtıldığı mimari yorumlar almıştır. Çoğu kez mimari üslupların tek ya da karışık olarak aynı yapıda kullanıldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra, Batılı yabancı ulusların açtıkları okullarda, o ulusun mimari anlayışı yansıtılmaktaydı.

Bu dönemin sonlarındaki, önemli olaylardan biri de, yeni açılan veya açılmış olan eğitim kurumlarına bina bulunamamasıdır. İstanbul sokaklarında okul olacak kamu yapılarının araştırıldığını görmekteyiz (Özer, 1978).

2.2.2.3 Cumhuriyet Dönemi

Cumhuriyetin kurulmasından hemen sonra Tevhid-i Tedrisat kanunu ile eğitim kurumları bütünüyle Maarif Vekaleti'ne bağlanmış; böylece hem dağınıklığa hem de yabancılar, azınlıklar ve dini örgütler tarafından açılmış ve işletilmekte olan okulları Cumhuriyet'in denetimi altına almak istenmiştir (Yekrek, 1999).

Cumhuriyet'ten önce Darülfünun-i Osman-i adıyla var olan üniversite, 1924 yılında çıkarılan bir kanunla bugünkü İstanbul Üniversitesi adını almış ve cumhuriyet hükümetince özerk bir üniversite statüsü kazandırılmıştır. İstanbul Darülfünun'unu oluşturan birimler tıp, hukuk, edebiyat, fen ve ilahiyat fakülteleridir. Bu üniversite, Osmanlı Devleti'nin sona ermesinden sonra kurulan ilk cumhuriyet üniversitesidir.

1933'te gerçekleştirilen yükseköğretim reformu ile çağdaş üniversitenin ülkemizdeki temeli atılmıştır (Türeyen, 2002). 1933 reformunun amacı, yüksek öğrenim kurumlarındaki eğitim, öğretim ve araştırma çalışmalarının çağdaş batı ülkelerindeki düzeye çıkarılması ve bu ülkelerde uygulanan üniversite yönetim düzeninin Türkiye'ye getirilmesi idi (Şen, 1987).

1939 yılında toplanan Milli Eğitim Şurasında Hasan Ali Yücel, cumhuriyetin yükseköğretim politikasını, "yükseköğretim kurumlarını Anadolu'ya yaymak, Ankara ve doğuda hemen birer üniversite kurulmasına çalışmak, Anadolu çocuklarını kendi çevrelerinde yüksek eğitim imkanlarına kavuşturulmasını sağlamak" olduğunu belirtti. Bu kararlar doğrultusunda 1942 yılında Yüksek Köy Enstitüleri açıldı. Bu enstitüler bir halk üniversitesi niteliğindediler. Eğitim-üretim bütünleşmesinin en başarılı örneklerinden biri olan köy enstitüleri ülkenin eğitim düzeyinin yükselmesinde önemli katkılarda bulundular (Şuben, 1980).

Yüksekokul, fakülte ve enstitüleri toplamak, üniversite haline getirmek için 4936 sayılı "Üniversiteler Kanunu" 13 Haziran 1946'da çıkarıldı. Kanunun birinci maddesi,

“Üniversiteler fakültelerden, enstitü, okul ve bilimsel kurumlardan oluşmuş, özerkliği ve tüzel kişiliği olan yüksek bilim, araştırma ve öğretim birlikleridir. Her üniversitenin genel özerkliği ve tüzel kişiliği içinde o üniversiteyi oluşturan fakültelerde bu kanun hükümlerine göre bilim ve yönetim özerkliğine ve tüzel kişiliğe sahiptirler.” idi (Şen, 1987).

Sosyo-ekonomik yapıdaki hızlı değişimler ve yüksek öğretimde bölgesel taleplerin artması karşısında, 1955-1957 yılları arasında, Trabzon’da Karadeniz Teknik Üniversitesi (1955), İzmir’de Ege Üniversitesi (1955), Ankara’da Ortadoğu Teknik Üniversitesi (1956) ve Erzurum’da Atatürk Üniversitesi (1957) kuruldu. Bu yeni kurulan dört üniversite de kampüs üniversitesidir. Ancak içlerinden ODTÜ, gerek akademik yapısı, gerekse yönetim yapısı itibariyle Amerikan Modeli’ne göre yapılandırılmıştır.

Artmakta olan üniversite ve bunlara başvuran öğrenci sayıları karşısında, 1974 yılında Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi kurularak, üniversitelere merkezi sınavla öğrenci alınmasına başlanmıştır (Sönmezler, 1995).

1981 yılında çıkarılan 2547 sayılı yükseköğretim kanunu ile ülkemizdeki tüm yükseköğretim kurumları, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) çatısı altında toplanmıştır. Bu kanunla akademiler üniversitelere, eğitim enstitüleri eğitim fakültelerine dönüştürülmüş; konservatuarlarla meslek yüksekokulları üniversitelere bağlanmıştır (Türeyen, 2002).

Cumhuriyet yönetimi uzun süre, dar mali olanaklarla, eğitimin cari ve yatırım harcamalarını karşılamak zorunda kalmıştır. Eğitim planlamasının yatırım bölümünün içine giren bina yapımı mali olanaksızlıklar, teknik eleman yetersizliği, ulusal inşaat tekniğinin ve malzemesinin günün ihtiyaçlarının gerisinde kalışı nedeniyle çok ağır tempoda yürütülebilmekteydi (Özer, 1978).

2.3 Bölüm Özeti

Latince universitas’tan batı dillerine, Fransızca université’den dilimize geçmiş olan üniversite sözcüğü; “orta seviyedeki eğitimden sonra, yüksek düzeyde eğitim veren; kültürün yenilenmesi, kuşaktan kuşağa aktarılması ve gençlerin bazı mesleklere hazırlanması gibi görevleri üstlenen; yüksekokul, fakülte, enstitü vb. birimlerden oluşan yükseköğretim kurumları” olarak tanımlanmaktadır.

Yükseköğretim kurumlarının kökenlerini Eflatun’un “Akademia” sına (İ.Ö. 400), Aristo’nun “Lyceum” una (İ.Ö. 387) ve İskenderiye Müzesi’ne (İ.Ö. 330–200) kadar götürmek mümkündür. Günümüz üniversitelerinin temeli olan Ortaçağ Avrupa’sında ise, laik bir sistem

olan Bologna ve dini ağırlıklı olan Paris olmak üzere iki tür üniversite yönetim modeli bulunmaktaydı.

Rönesans'la birlikte her yönüyle gelişmiş “toplumsal insan” yetiştirme düşüncesinin ön plana çıkması; bilimlerin gelişmesine, uzmanlık alanlarına ayrılmasına ve uzmanlık alanlarının kurumsallaşmasına neden oldu. Hızla artan kentleşme, ekonomik gelişmeler, endüstrileşme, göçler nedeniyle arsa yetersizliği sorunu ortaya çıktı; üniversiteler büyüme ve gelişmeleri için kentten talep ettikleri arsaları elde etmede önemli güçlüklerle karşı karşıya kaldılar.

19. yüzyılın sonu, 20. yüzyılın başından itibaren, disiplinler arası ilişkilerin artması ve önem kazanmasıyla, üniversitelerin bir bütünleşme eğilimi gösterdikleri; kampüsleşmenin 18. yüzyıl üniversitelerine oranla daha belirgin hale geldiği görülmektedir. 20. yüzyılda ise üniversiteler, bilimsel ve teknik gelişimler doğrultusunda, disiplinlerin ihtiyaç duydukları geniş ve teknolojik öğrenim ve araştırma alanlarına sahip, her türlü sosyal ve kültürel gereksinmelere cevap veren dinamik bir yapıya sahiptir.

Osmanlı İmparatorluğu'nda, Batılı anlamında ilk üniversite (I. Dar'ül-fünun) 1863 yılında kurulmuştur. Cumhuriyet'ten önce Darülfünun-i Osman-i adıyla var olan üniversite, 1924 yılında çıkarılan bir kanunla bugünkü İstanbul Üniversitesi adını almıştır ve Osmanlı İmparatorluğu'nun sona ermesinden sonra kurulan ilk cumhuriyet üniversitesidir. Cumhuriyetin kurulmasından sonra Tevhid-i Tedrisat kanunu ile bütün eğitim kurumları Maarif Vekaleti'ne bağlanmıştır.

1981 yılında “yükseköğretim kanunu” ile ülkemizdeki tüm yükseköğretim kurumları, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) çatısı altında toplanmıştır. 2008-2009 eğitim yılı itibariyle Türkiye'de 94 devlet üniversitesi, 33 vakıf üniversitesi, 1 vakıf meslek yüksekokulu, 5 askeri yükseköğretim kurumu eğitim faaliyetlerini sürdürmektedir.

3. ÜNİVERSİTELERDE YER SEÇİMİ VE KENTTEKİ KONUMLARINA GÖRE ÜNİVERSİTELER

3.1 Üniversitelerde Yer Seçimi

3.1.1 Genel Yerleşme Kararları

Bir yerleşim üzerinde verilecek makro* ölçekli bir karar o bölgeyi direk etkilemekte (Sönmez, 1972) ve bu nedenle, bir karar verilmeden önce, o yerleşimin özelliklerinin iyi saptanması gerekmektedir. Bu bağlamda makro ölçekli bir karar olan üniversitelerin yer seçimi büyük önem kazanmaktadır (Türeyen,2002).

Üniversiteler, ülke düzeyindeki hizmet ve gereksinimleri karşılamaya yönelik evrensel özellik taşıyan kurumlardır. Bu nedenle üniversitelerin eğitim ve fırsat eşitliğini gerçekleştirmek amacıyla ülke düzeyine homojen ve dengeli dağılımın sağlamak için, üniversitelerin yerleşmeler hiyerarşisi içinde hangi kademede ve hangi ekonomik temele sahip şehirlerde yer alacağına karar vermek gerekmektedir (Şuben, 1980).

Üniversitelerin, bölgelerin ve kentlerin gelişmesine katkıda bulunacağı bilinen bir gerçek olmakla birlikte, yeni açılan bir üniversitenin, beklenen performansı gösterebilmesi için, gerekli koşulları sağlaması zorunluluktur. Tarımın, endüstrinin geliştiği ya da gelişmesine elverişli olduğu bölgelerde bu dallarla ilgili fakültelerin açılmasının, üniversitenin bu dallardaki araştırma işlevini kolaylaştıracağı düşünülebilir. Ayrıca üniversitenin kuruluş ve işleyişi sırasında ihtiyaç duyulacak maddi fedakarlıkları kolaylıkla yapabilen kentlerle, öğretim üyelerinin ekonomik ve sosyal hayatta ek görevler yüklenerek daha fazla yararlı olabilecekleri yerler tercih edilebilir (Keleş, 1972).

Bir üniversite için uygun yer;

- Üniversitenin eğitim ve araştırma gibi esas görevlerini en iyi şekilde yerine getirebildiği,
- En çok sayıda öğrenciye öğrenim imkanının yanında, uygun sosyal, kültürel ve ekonomik yaşam şartlarının sağlandığı yerdir (Koroğlu, 1988).

* Yerleşmelere ait kararlar makro ölçekte ve mikro ölçekte kararlar olarak ayrılabilir. Mikro ölçekteki kararlar, yersel idareler düzeyindedir; yeşil alan, otopark, ısınma, kanalizasyon vb. belediye hizmetleri, kat yükseklikleri, kat sayıları gibi konuları içine alır. Makro ölçekteki kararlar ise merkezi idare tarafından verilen kararlardır. Nüfusun, kamu hizmetlerinin ülke düzeyindeki dağılımı gibi konuları kapsar. Mikro ölçekteki kararların etkisi makro ölçekteki kararlarda doğrudan görülmez; ancak makro ölçekteki kararlar mikro ölçekteki kararları doğrudan etkiler (Şen, 1987).

Üniversitenin büyük şehirde konumlanmasının, şehrin sağlayacağı ekonomik, sosyal, teknik ve politik olanaklar aracılığı ile bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin hızlanmasına katkısı büyüktür. Fakat büyük şehirde bulunmanın ulaşımı güçleştiren, erişebilirlik süresini uzatan, üniversitenin büyümesini kısıtlayan, maliyetleri arttıran olumsuz sonuçları da vardır. Üniversiteye olan talebin artması, büyük şehrin getirdiği olumsuzlukların etkisini güçlendirmesi sonucu üniversiteler bölge merkezi özelliği taşıyan şehirlerde yer almaya başlarlar.

Büyük kentler etrafındaki küçük uydu şehirlerde* üniversitelerin yer alması temelde büyük kentlerde yer almasından farklı bir çözüm olarak düşünülmeyebilir. Çok büyük şehirlerdeki yığılmanın artmasını önleyen, diğer taraftan da üniversite büyük şehir ilişkilerinin faydalarının devamını sağlayan bir çözümdür. Söz konusu edilen üniversitelerin büyüklüklerinin 15 000-20 000 öğrencilik olduğu düşünülürse bu üniversitenin çevresindeki 50 000 kişilik bir komüniteye temel ekonomik faaliyet teşkil edeceği düşünülür (Tekeli, 1972).

Geri kalmış bölgelerde üniversitenin kurulmasının amacı o bölgelerin gelişmesini sağlamaktır. Ancak üniversite tek başına bu işin üstesinden gelemez. O bölgede daha başka çekici unsurların da yer almasıyla bu görev başarılabilir (Şen,1987).

Üniversitelerin yer seçimi kavramını iki değişik açıdan bakarak irdelemek uygun olacaktır. Birincisi yükseköğretim kurumlarının ülke veya bölge çapındaki dağılımlarını, diğeri ise bu kurumların konuşlandırılacağı arazinin belirlenmesini içermektedir (Türeyen, 2002).

Yeterli incelemeler yapılmadan ve büyük ölçüde, maliyet durumlarının etkisiyle seçilen araziler üzerinde kurulan üniversiteler, kentin gelişmesi yönünden olumsuz etkiler yapabildiği gibi, kent-üniversite ilişkisinde de istenilen sonuca ulaşmamaktadır (Birkan, 1972).

3.1.2 Üniversitelerin “Ülke ve Bölge Bazında” Yer Seçimi ve Kriterleri

Üniversitenin ülke ve bölgeler düzeyindeki dağılımları bir devlet politikasıdır; bu nedenle bu konudaki kararlar merkezi karar organlarınca verilmektedir. Bu kararların dayanakları yükseköğretim seviyesinde ve belli bir plan çerçevesinde tespit edilecek eğitimsel ihtiyaçlar ve bunları karşılayacak fiziki tesislerdir. Türkiye’de bu karar organları Yükseköğretim Kurumu, Devlet Planlama Teşkilatı ve İmar İskan Bakanlığı’dır (Türeyen, 2002).

* Büyük şehir dediğimiz metropoller etrafında yer alan şehirler, bölgesel merkezler (Tekeli, 1972).

Özellikle ülkemizde ve büyük kentlerimizde, kent dışı arazi fiyatlarının bile çok yüksek oluşu, üniversite bütçelerinin sınırlılığı, yöneticileri, bu sorunu hazine veya kamu arazilerinin tahsisi yoluyla çözmeye yöneltmiştir. Bu arazi edinme yolu, doğaldır ki, her zaman gerekli niteliklere sahip bir araziye götürmemektedir. Ancak, en azından topografik yapı, büyüklük gibi temel niteliklerin irdelenmesi gereklidir (Erkman, 1990).

Üniversitelerin “ülke ve bölgeler çapında” yer seçimi kararlarında kullanılan sınırlandırma kriterleri şu şekilde sıralanabilir:

1. *Coğrafi Kriterler:* Doğal yapı, iklim, yönlenme, nem, su, jeolojik özellikler vb. coğrafi veriler yer seçimi kararlarını etkilerler. Üniversitelerin, coğrafi verilerin uygun olduğu, ulaşım, iletişim ve gelişme imkanları yönünden elverişli ortamların sağlandığı şehir ve bölgelerde kurulması önemli bir kriterdir.

2. *Nüfus ve Demografik Strüktür:* Üniversitenin yer alacağı şehirlerin nüfus büyüklüğü, dokusu, nüfus artış hızı ve nüfus hareketleri de yer seçimi kararlarında etkili olmaktadır. Üniversitelerin kuruluşu şehirlerin nüfusunu ve demografik strüktürünü etkilerken, üniversitelerin kuruluşuyla birlikte belirli sayıdaki öğrenci kitlesi ve öğretim üyesinin şehre yerleşmesi, hizmet ve yeni iş olanaklarının ortaya çıkması sonucu nüfusun dokusunda da değişimler meydana gelir. Şehir demografik görünümü ve nüfus hareketleri açısından daha dinamik bir yapıya kavuşur.

3. *Sosyal ve Ekonomik Kriterler:* Şehrin ekonomik dokusunun, sosyal potansiyelinin üniversitenin temel gereksinmelerini karşılayabilmesi gerekir. Üniversitelerin eğitim kadrosunun ve öğrencilerin kişisel hizmet gereksinmelerini karşılamak için yaptığı mal ve hizmet alımları da şehrin gelir ve istihdam durumunu etkiler. Şehrin ekonomik yapısında ve sosyal dokusunda değişikliklere yol açar. Çeşitli yatırımların yapılmasında özendirici bir rol oynar (Şuben, 1980).

Araştırma alanları, konser salonları, spor tesisleri, açık alanlar vb. gibi diğer birçok aktivite alanı ile üniversite kampüsü, sadece öğrenciler ve üniversite çalışanları için değil, konumlandığı şehrin ve bölgenin çoğunluğu için bir aktivite merkezi olarak kabul edilebilir. Kampüs; öğrenim için uygun ortamın yaratıldığı, bir kamusal alan görevi de görmektedir.

Üniversite kampüsleri, konumlandıkları bölgenin sosyal ve kültürel merkezi olarak kabul edilip, konserlere, sahne gösterilerine, spor aktivitelerine ev sahipliği yaparlar. Çevre halkının ilgisini çekecek aktiviteler ve eğitici çalışmalar üniversitelerin katkılarıyla düzenlenir.

Kampüsteki balo salonları, konser salonları, toplantı salonları, oditoryumlar vb. gibi aktivite alanları çeşitli sosyal etkinlikler için uygun ortam sağlar. Büyük şehirlerde kampüs aktiviteleri büyük bir sosyo-kültürel karışımın bir parçasıdır; küçük şehirlerde ise genellikle kampüs kültürel etkinlikler, eğlenceler ve üniversite-kent bütünleşmesi için gerekli başlıca ortamları oluşturur (Gumprech, 2006).

3.1.3 Üniversitelerin “Kent Ölçeğinde” Yer Seçimi ve Kentle Etkileşimi

Ülke içinde yer seçimi kararı verilmiş bir üniversitenin kent içindeki ya da çevresindeki yer seçimi sorununu ele almada iki yönlü bir yaklaşım söz konusu olmalıdır (Birkan, 1972):

1. Kurulacak üniversitenin iç işleyişini en iyi sağlayacak, ilerdeki gelişmelere imkan verecek araziler aramak.
2. Kent ve bölgeyle ilişkisi açısından uygun olan araziler aramak.

Üniversite kampüsleri yerleşme alanları seçiminde göz önünde tutulması gereken kriterleri üç ana bölümde toplayabiliriz (Erkman, 1990):

1. Üniversite-kent ilişkisi
2. Üniversite özel nitelikleri
3. Arazi maliyetiyle ilgili kriterler

3.1.3.1 Üniversite-Kent İlişkisi

Üniversitelerin buldukları kentle ve kent toplumuyla ilişkisinin gelişmesi kuşkusuz her iki tarafında yararına olan ve değişen dünya koşullarına paralel olarak yeniden gözden geçirilmesi gereken bir konudur. Geçmişteki deneyimlere baktığımızda, bu iki kurum arasındaki ilişkinin pek de sıcak olmadığını görüyoruz. Bunun temel nedeni de, üniversitenin, “bilgi” üretmek amacıyla çalışan bir kurum olması ve bilgi denen şeyin de, evrensel ve uluslar arası olması nedeniyle, bulunduğu kentle olan yerel ilişkilerini geri plana almasıdır (Oktay, 2007).

Ülkenin ve ona bağlı olarak kentin sosyal ve ekonomik durumu, teknolojik olanaklarının düzeyi ve toplumsal yaşantısının içeriği, üniversitenin kentle bütünleşmesini hızlandırıcı yönde etkileyebileceği gibi; üniversitenin kentsel yaşama katılım biçimleri, eğitim strüktürü ve niteliği de kentsel bütünleşme düzeyini tayin eder.

Üniversitenin çevresiyle yakın ilişkilerinde eğitimin niteliği de rol oynar. Eğitim toplumsal yaşamla birleştirilmediği ve ona hizmet etmediği takdirde üniversite nerede olursa olsun yalıtılmışlıktan kurtulamayacaktır. Bu nedenle üniversitenin çevresi için yaratacağı fayda, çevresini değiştirici ve geliştirici karakteri, planlamaya yansıtılmalıdır (Şuben,1980).

Büyük kentteki bir üniversite, kentin entelektüel yaşamına destek olmasına rağmen, yerel yaşamın odak noktası olamamaktadır. Bu tür üniversitelerde öğrenci yaşamı, kampüs etkinlikleri ile kentin kendi içindeki yaşamının birleşimidir. Üniversitenin bir kent üniversitesi olması, çok boyutlu bir üniversite-kent ilişkisinde doğal olarak kolaylıklar sağlamakta; ama bunu mutlak kılmamaktadır. Kent merkezinde yer almasına karşın kapılarını dış dünyaya kapatan üniversiteler olabildiği gibi, kent içinde dağılmış ama kurumsal bütünlüğünü yitirmemiş üniversiteler de vardır. Bunu en açık biçimde Oxford Üniversite'sinde görmek mümkündür; kolej binaları Oxford kentiyle iç içe olduğu gibi, birbiriyle yaya bağlantısı kurulan avlulu binalar sistemiyle, yapı kendi içindeki bütünlüğünü yitirmemiştir. Küçük kentlerde ise üniversitenin kent yaşamına egemen olma, kentteki yaşam kalitesini olumlu yönde etkileme şansı daha fazladır.

Üniversitenin kentle olan ilişkisinde en önemli etmenler;

1. İyi planlama-iyi çevre tasarımı
2. Çevreci yaklaşımların öncülüğü
3. Kentin sosyal-kültürel yaşamına destek
4. Kentin ekonomisine katkı olarak sıralanabilir.

Üniversite ve kent arasında sağlıklı bir iletişimin kurulabilmesi için, her şeyden önce üniversitenin kentli için, kentin de üniversiteli için kolay erişilebilir olması gerekir (Oktay, 2007). Gelişmiş ülkelerde ileri teknolojinin bir sonucu olarak kentsel bütünleşmede uzaklık faktörü önemini yitirmişken, gelişmekte olan ülkelerde teknolojik olanakların düzeyiyle orantılı olarak seçilecek alanların ulaşılabilirliğinin en çoğa çıkarılması önem kazanır (Şuben,1980).

Üniversitenin kent içinde yer alması, kent ile öğrencilerin kaynaşmasını (sosyal bütünleşme), “yaygın eğitim” den yararlanmalarını, kentlilerin üniversitenin eğitim ve kültür ortamından, kütüphane, oditoryum, spor salonu gibi olanaklarından yararlanmalarını sağlamaktadır. Kent dışı üniversitelerde ise üniversite kendi içinde bütünlüğünü sağlamış; ancak bu kez de kendi içinde kapanık bir grup oluşturmaktadır.

Üniversite çevrenin kendisinden almayı reddetmediği fikir, düşünce ve araştırma ürünlerini verir. Üniversitenin tıp ya da mühendislik vb. fakülteleri yakın çevreye hizmet eder. Bulunduğu kentin ya da bölgenin gereksinme giderme merkezi durumuna gelebilir. Fakat üniversite tek başına bir geliştirici unsur olamaz. Çevrenin onu reddetmemesi ve üniversitenin değiştirici rol oynayabilmesi için gereken ruh-bilimsel ortamın da aranması şarttır. Bu olmadığı ortamlarda halk ve üniversite birbirine yabancılaşacaktır (Şen, 1987).

Üniversitelilerle kentlilerin buluşması yalnızca konferanslar, konserler, festivaller, vb. gibi özel etkinlikler aracılığı ile değil, halkın günlük yaşam içinde keyifle zaman geçirebileceği ve üniversiteden bir öğrenci, bir öğretim üyesi ya da bir memurla iletişim kurabileceği ortamlar aracılığıyla da gerçekleşmelidir (Oktay, 2007). Üniversitenin görevi kültür, değer ve ideoloji aktarmaktır. Kısaca “kitlelerin bilinçlendirilmesi”dir. Bir yandan meslek adamları yetiştirirken diğer yandan da araştırma yaparak topluma hizmet veren bir kurumdur (Şen,1987).

Üniversite öğrencileri, öğretim üyeleri ihtiyaçlarını kentten sağlarken, kent halkı da aynı şekilde üniversitenin sunduğu değişik kullanım imkanlarından yararlanabilmelidir (Erkman, 1990). Tekeli, üniversitede yer alacak kitaplık, tiyatro, konser salonları, seminer ve konferans salonları, eğlence ve alışveriş yerlerinden kent halkının da yararlanabileceğini ifade etmektedir (Tekeli, 1972).

Tüketici bir toplum olarak üniversite mensuplarının kentte ve bölgede yarattığı talep, ihtiyaç duyduğu hizmetlerin arzını özendiriciliği, getirdiği kültürel canlılık, üniversite ile kent arasındaki temasların dolaylı ve dolaysız etkileridir. Yükseköğretime ihtiyacı olan kent ve bölge çocuklarının bu ihtiyacı yakınlarında giderebilmelerinin sağladığı yararlar da eklenebilir (Türeyen, 2002).

3.1.3.2 Üniversite Yerleşim Alanının Özel Nitelikleri

Üniversitelerin yerleşim alanlarının özellikleri ile ilgili farklı görüş ve saptamalar vardır. Prof. Dr. Uğur Erkman üniversite özel nitelikleri ile ilgili kriterleri şöyle sıralamaktadır (Erkman, 1990):

- a. Büyüklük ve biçim (Sınırlar, biçim, alan)
- b. Gelişme olanaklar (Rezerv alanlar, doğal sınırlar, gelişme maliyet projeksiyonu)
- c. Topografik, jeolojik, jeomorfolojik ve teknik özellikler (Üst zemin, tesviye eğrileri, jeolojik, jeomorfik, hidrojeolojik durum)

- d. Alt yapı (Enerji, su, kanalizasyon, telefon)
- e. Mevcut tesisler ve doğal unsurlar (Yıkılıp, sökülecekler, muhafaza edilecek yapı, enerji hattı vb.)
- f. Çevre fiziksel etkileri (Gürültü, koku, duman, titreşim, çevre kirliliği)
- g. İlişki ve bağlantılar (Kent ilişkisi, esas ikamet bölgesi, araç veya yaya trafiği, tarihi yapılar vb.)
- h. Güzellik karakteri (Manzara, doğal unsurlar, bitkiler vb.)
- i. İklim (Isı, nem, yağış, güneş)

Bu konudaki farklı bir kaynakta ise (Sönmezler,1995), kampüs arazisi değerlendirme ölçütleri şöyle sıralanmaktadır:

- a. Ulaşım (havayolları, otoyollar, toplu taşıma, trafik kapasitesi)
- b. Demografik etkenler (yeterli nüfus, iş olanaklar)
- c. Konut (kullanıcıya ait konut ve araziler, kiralık konut ve araziler)
- d. Jeoteknik etkenler (sıra dışı koşullar, temel koşullar, hidroloji, sismoloji, topografya)
- e. Arazi değerlendirmesi (manzara, arazi kullanım kabiliyeti, komşu arazilerin kullanımı, kültür tesisleri, rekreasyon, ticari alanlar, eğitim, sağlık hizmetleri, acil durum hizmetleri)
- f. Kamu desteği (halkın düşünceleri, gelişme politikaları)
- g. Çevresel etkenler (arazinin çevre temizliği değerlendirmesi, kültürel kaynaklar, gürültü, koku, iklim, biyolojik kaynaklar, su kaynakları ve kalitesi, hava kalitesi)
- h. Arazinin kullanılabilirliği (geri çekilmeler, mülkiyet ve kullanım, diziliş, üzerindeki yapıların taşınabilirliği, kamuya açıklık, boyutlar)
- i. Altyapı hizmetlerinden yararlanabilme (enerji, su, kanalizasyon, telefon)

3.1.3.3 Arazi Maliyetiyle İlgili Kriterler

Genel bir bakış açısı ile seçilecek arsanın, üniversite yerine başka bir amaçla kullanılmasının, ülke, bölge ve kent yararları bakımından daha doğru olup olmayacağı araştırılmalı ve irdelenmelidir.

Alanın, mülkiyet durumu, imar durumu ve hukuki durumu dikkate alınarak toprak fiyatının değerlendirilmesi yapılmalıdır.

Arsanın alınmasından sonra, inşaat faaliyetlerinin başlaması için arazinin hazırlanması sürecinde, orada mevcut, değersiz, kullanılmayacak yapıların yıkılması, engebelerin düzeltilmesi, altyapının hazırlanması vb. çalışmaların getireceği maliyet dikkate alınmalıdır (Erkman, 1990).

3.2 Kentteki Konumlarına Göre Üniversiteler

Kent üniversiteleri ve üniversite kentleri veya kent dışı üniversiteler (kampüsler) amaçları yönünden birbirinden farklı yapıda kurumlar değildir. Bunları birbirinden ayıran faktörler bazı fiziksel ve yapısal özellikleridir.

3.2.1 Kent Üniversiteleri

Türkiye'deki üniversiteler 1950'li yıllara kadar kent içinde yerleştiler. Bugün dahi kent içindeki varlıklarını sürdüren birçok üniversite mevcuttur. Bir üniversiteye bağlı birçok müstakil birimler (fakülte ve yüksekokullar) gelişimlerini kent içinde sürdürmektedirler. Bu birimlere ait yıpranmış birçok yapı yenilenmekte ve birçok birimler için arsa bulunabildiği oranda, yeni binalar yapılmaktadır (Türeyen, 2002).

Yapı adalarında gelişen üniversitelere, “şehir içi kampüsü” adını verebiliriz. Bu tip üniversiteler, genellikle şehir içindeki yapı adalarında, kentsel kullanıma açık, şehrin bir parçası gibi oluşurlar. Şehrin bütün hizmetlerinden faydalandıkları gibi imar tehditlerine de uymak durumundadırlar (Sönmezler, 1995).

Üniversitelerin, geleneksel biçimde, kentin içinde, merkeze yakın konumda yer almasının farklı avantajları vardır. Bunlar; öğrencilerin kent ve kentlilerle kaynaşarak “yaygın eğitim” yoluyla da gelişimlerini sağlamaları; kentlilerin ise üniversitenin eğitim ve entelektüel ortamından, kütüphane, oditoryum, spor salonları v.b. olanaklarından yararlanmaları olarak sayılabilir.

20. yüzyılda sayıları artan ve nüfusu 30 000 binlere varan üniversite kampüslerine kent içinde yer bulabilmek önemli bir sorun haline gelince, Avrupa'nın eski ve geleneksel “kent üniversitesi” yerine kentlerin dışında kendisi bir kent olmaya yüz tutan “üniversite kentleri” kurulmaya başlanmıştır (büyük kent dışı üniversiteler) (Kortan, 1981).

3.2.2 Kent Dışı Üniversiteler (Kampüsler)

Kent dışı üniversiteler, esas olarak işlevleri eğitim-öğretim, araştırma ve uygulama olan, kullanıcıları için gerekli yaşam koşullarını (barınma, eğlence, alışveriş, spor, sağlık ve rekreasyon) sağlayan, kendi kendilerine yeterli üniversite kentleridir (kampüslerdir) (Türeyen, 2002).

Kampüs, şehirlerin günlük yaşam trafiğinden geriye çekilerek doğaya yakınlaşan, kendi iç komününü oluşturmaya çalışan ve aynı zamanda da sosyal ideallerin fiziksel planlamaya yansıdığı mikrokosm kent olarak ifade edilebilir. Kampüs fikri, Ortaçağ'ın "castrum" kamplarından etkilenecek, "bir ortak düzen üzerinde tekrarlanan üniteler ve bunların gelişmesi düşünülerek, temel fikrin bozulmayacağı bir bütün teşkili" amacıyla Amerika Birleşik Devletleri'nde ortaya çıkmıştır (Yekrek, 1999).

Olmsted'e göre, kampüs ne şehirden çok uzak ne de şehrin tam orta yerinde olmalıydı; en uygun konum şehrin hemen dolaylarıydı. Üniversite çevresiyle bütünleşmeli, üniversite açık alanlarından kamu faydalanabilmeli; öğrenci yurtları kışla görünümünden çıkarılmalı ve konaklama için öğrenci evleri (cottage system) yapılmalıydı (Sönmezler, 1995).

Kent Dışı Üniversitelerin (Kampüslerin) Oluşum Nedenleri: Kampüs fikrinin oluşumundaki dört ana neden aşağıdaki gibi sıralanabilir (Türeyen, 2002):

- Bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeler sonucunda üniversitelerin akademik işlevlerinin artması ve sonuçta bu kurumları oluşturan birimlerin kapasitelerinin genişlemesi ve büyümesi;
- Buna paralel olarak disiplinler arası ilişkilerin artması ve bunun bir sonucu olarak da kampüsü oluşturan birimlerin birbirine yakın mesafelerde konuşlandırılmaları zorunluluğu;
- Üniversite kullanıcılarının, çalışma alanlarına uzun mesafeler kat ederek ulaşmaları yerine bu alanlarla iç içe yaşamak suretiyle, performanslarını arttırmaları ihtiyacı;
- Kentsel alanlarda, bu denli geniş ve karmaşık işlevli fiziksel tesislerin konuşlandırılmalarına olanak sağlayacak özellikler sahip, geniş arazi parçalarının (arsaların) bulunamamasıdır.

Başka bir kaynakta (Erkman, 1990), üniversitelerin kent dışına yönelme nedenleri şöyle sıralamaktadır:

- *Gelişmenin Sınırlanması:* Yeni fakülte ve yüksekokulların açılması, öğrenci sayılarındaki artışın getirdiği büyüme ve gelişme için üniversitelerin ihtiyacına cevap verebilecek yeni binalara kent içinde yer bulunamaması, üniversitelerin bakışını kent dışında yeni yerleşmelere yöneltmiştir.
- *İletişim ve ulaşım araçlarında gelişmeler:* İletişim araçlarının telefon, teleks, telefaks, bilgisayar terminalleri vb. biçimlerde gelişerek birimler arasında hızlı bir haberleşme ve bilgi akışı sağlaması, ayrıca hızlı tren, metro, otobüs, otomobil gibi ulaşım araçlarıyla yol şebekelerinin gelişmesi, üniversitelerin kentten uzak olmalarının getireceği bazı sakıncaları ortadan kaldırmıştır.
- *Prestij sembolü:* Ülkelerince ve yöneticilerince, büyük araziler üzerinde ve geniş alanlarda, en gelişmiş teknolojilerle donatılmış şekilde inşa edilmiş bir itibar sembolü olarak görülmeleri de, kent dışı üniversitelerin (kampüslerin) doğuşunda etken olmuştur.

Kent üniversitelerinden kent dışı üniversitelere geçiş, önce birinciler, bulunabildiği oranda bir veya birden çok birimi barındırabilecek büyüklükteki kentsel alanlarda ve dağınık kampüsler şeklinde olmuş, daha sonra bunların ihtiyacı karşılayamaması üzerine müstakil ve kendi kendine yeterli ikincilere (kent dışı kampüslerine) geçilmiştir (Türeyen, 2002).

Kent Dışı Üniversitelerin (Kampüslerin) Avantaj ve Dezavantajları: Üniversite yerleşimlerinin kent dışına taşınması, üniversiteler açısından avantaj ve dezavantajları da beraberinde getirmiştir. Olumlu yönleri:

- Yeni ve teknolojik bakımdan ileri mekanlarda öğretim ve araştırma yapabilme imkanı,
- Gelişebilme, büyüyebilme imkanı,
- Bilim dalları ve disiplinler arası iletişim kolaylığı,
- Kampüs içinde yaya ve taşıt ulaşımı kolaylığı,
- Ortak tesisleri yoğun kullanabilme imkanları olarak belirtebiliriz (Erkman, 1990).

Kent dışı üniversite kampüslerinin, kentlerin sağladığı çeşitli olanaklardan yararlanma yönünden, kent içi üniversitelere oranla bazı dezavantajlarından da söz edilebilir. Üniversitelerin, toplum için var olduğu ve toplumdaki soyutlanamayacağı göz önünde

bulundurulursa, kent ve üniversitelerin sağladığı ortak kullanım alanlarından karşılıklı olarak yararlanmaları, kent içi üniversitelerde kent dışı kampüslerden daha fazladır. Kentin sağladığı bu ortak kullanım alanlarının tümünün kampüslerde de sağlanması, hem uzun zaman alan, hem de pahalı bir süreçtir. Çeşitli kültür ve sanat eylemlerinin yer aldığı kültür tesisleri, alışveriş merkezleri, spor ve rekreasyon alanları, kütüphaneler, eğlence yerleri bu ortak kullanım olanaklarından bazılarıdır. Ancak, kent ve kampüs arasında kurulacak etkin bir ulaşım sistemi ile söz konusu dezavantaj minimum düzeye indirilebilir (Türeyen, 2002).

Üniversitelerin kent dışına yönelmelerinin kaçınılmazlığı karşısında, bu yönelmenin olumlu ve olumsuz yönlerinin ışığında, önümüzde iki yol gözükmektedir:

- Mevcut kent içi üniversiteleri gözden çıkarmadan, bilimsel bir şekilde reorganizasyonunu sağlayarak onlardan yararlanmayı sürdürmek,
- Kent dışı kampüslerin yer seçiminde ve planlamasında gerekli titizlik ve özeni göstererek ve gerekli süreçlerden geçerek, yukarıda sözü edilen sakıncaları minimize etmek (Erkman, 1990).

Kent Dışı Üniversitelerin (Kampüslerin) Yer Seçimi Kriterleri: Kent dışı üniversite kampüslerinin yer seçiminde gerçek ihtiyaçlardan kaynaklanan ölçütlerin göz ardı edilmemesi önemli bir konudur. Bu ölçütleri *dışsal* ve *içsel* olmak üzere iki kategoriye ayırmak mümkündür. *Dışsal ölçütler* kampüs alanının yakın çevresi ile olması gereken ilişkilerini düzenlemekte önemli katkısı olan ölçütlerdir ve özetle aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Kampüs alanı kentle ve kent toplumu ile ortak kullanım alanlarından maksimum yararı sağlanabilmesi için, yakın bir mesafe ve ilişki içinde konuşlanmış olmalıdır.
- Kampüs ile kent arasında etkin bir ulaşım sisteminin kurulmuş olması veya ekonomik koşullarla ve kolay bir şekilde kurulabilmesi gereklidir.
- Kampüs alanı, eğitim ve araştırma konularında işbirliği yapması gereken kurumlar ve kaynaklarla (endüstriyel kuruluşlar, etkin iş alanları, doğal kaynaklar v.b.) etkin ulaşım ve iletişim kurabilecek bir konumda seçilmelidir.
- Kampüs alanı, kentsel alt yapı olanaklarından (ulaşım sistemi, enerji kaynakları, temiz su ve kanalizasyon sistemleri, arıtma tesisleri v.b.) maksimum yararı sağlayabilecek bir konumda olmalıdır.

İçsel ölçütler ise, seçilen alanın kampüs tesislerinin konuşlandırılması ve yapımına katkıda bulunacak arazi özelliklerini kapsar ve özetle aşağıdaki şekilde sıralanabilirler:

- Kampüs alanı olarak seçilen arazi, üniversitenin mevcut ve gelecekteki ihtiyaçlarını karşılayacak büyüklükte ve boyutlarda olmalıdır.
- Toprak kalitesi her türlü bitki, ağaç ve nebatın yetiştirilmesine uygun olmalıdır.
- Seçilen alanın, jeolojik ve topografik yapısının, tesislerin ve dolaşım sistemlerinin etkin bir şekilde yerleşimine ve yapılaşmasına olanak sağlayacak özelliklere sahip olması gereklidir.
- Yer altı suyunun ekonomik ve kolay elde edilmesine olanak sağlaması gereklidir (Türeyen,2002).

Başka bir kaynaktan (Şuben, 1980), kent dışı üniversitesinin kent ölçeğinde yer seçimi kararlarında etkili olacak faktörler şöyle sıralanmaktadır:

1. Ulaşım ve iletişim araçlarının düzeyiyle bağlantılı olarak kente ulaşılabilirlik ve yakınlık üniversitenin kentle maximum 15-20 km uzaklıkta olması ve 20-25 dakika civarında ulaşılması uygulamalarda benimsenmiştir.

2. *Alan büyüklüğü:* Gerekli tesislerin yerleşebileceği boyutlarda olmalıdır.

- Kampüs ulaşım düzeni:* Kampüs içi yaya ulaşım süresi farklı kullanıcılar arasındaki yürüme mesafesi 5-15 dakika arasında olmalıdır ki bu 1 km çapında bir daire 75-100 hektar arasında bir alandır.
- Öğrenci başına alan ihtiyacı:* Öğrencinin eğitim, araştırma, dinlenme ve barınma ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde uluslararası standartlar göz önüne alınarak öğrenci başına düşen alan ortalama olarak hesaplanır.
- Üniversitenin optimum büyüklüğü:* Öğrenci sayısına göre hesaplanır. Üniversite kapasitesinin belli öğrenci sayısını aşması üniversite içindeki çeşitli alanların büyümesine yol açar; ortak kullanılan tesislerin sayısını artırır.

3. *Alanın fiziksel özellikleri:* Topografik, jeolojik, jeomorfolojik ve teknik özellikler, iklim, manzara ve estetik öğeler, zemin ve doku özellikleri v.b. fiziksel çevre verileri.

4. *Gelişme olanakları:* Rezerv alanlar, doğal sınırlar, gelişme maliyeti ve projeksiyon.

5. *Arsa ve altyapı maliyeti:*

- Satın alma ve bağlantı için gerekli maliyet.
- Arazi yönünden haklar ve tadilatlar.
- İmar durumu ile ilgili mevzuatlar açısından durumu.

d. Alt yapı olanakları açısından durumu ve enerjiyle ilgili teknik bağlantı.

3.3 Bölüm Özeti

Üniversite kampüslerinin yerleşme alanlarının seçiminde dikkat edilmesi gereken kriterleri üç ana bölümde toplamak mümkündür:

1. Üniversite-kent ilişkisi
2. Üniversite Yerleşim Alanının Özel Nitelikleri
3. Arazi Maliyetiyle İlgili Kriterler

Kentteki konumlarına göre üniversiteler; kent üniversiteleri ve kent dışı üniversiteler (kampüsler) olarak iki grupta incelenebilir.

1. Kent Üniversiteleri: Genellikle kent içindeki yapı adalarında, kentsel kullanıma açık, kentin bir parçası gibi oluşurlar.

Üniversitelerin, kentin içinde, merkeze yakın konumda yer almasının;

- Öğrencilerin, kent ve kentlilerle kaynaşmaları;
- Öğrencilerin, kentin eğitici ve sosyal imkanlarından yararlanmaları;
- Kentlilerin üniversitenin eğitim ve kültür ortamlarından ve kütüphane, oditoryum, spor salonları v.b. birimlerinden yararlanmaları;
- Kentin eğitim ve kültür seviyesinin artması gibi avantajları vardır.

2. Kent Dışı Üniversiteler (kampüsler): Esas işlevleri eğitim, öğretim, araştırma ve uygulama olan, kullanıcıları için gerekli yaşam koşullarını (barınma, eğlence, alışveriş, spor, sağlık ve rekreasyon vb.) sağlayan, kendi kendilerine yeterli üniversite kentleridir.

Üniversitelerin kent dışında yer almasının;

- Disiplinlerin ihtiyaç duyduğu geniş, yeni ve teknolojik dersliklerde öğretim ve araştırma yapabilme imkanı;
- Yeni disiplinlerin eklenmesiyle gelişebilme ve büyüyebilme imkanı;
- Disiplinler arası bağların kurulması, ilerlemesi gibi avantajları vardır.

4. ÜNİVERSİTELERDE ETKİNLİK ALANLARI, YERLEŞİM SİSTEMLERİ VE SOSYAL MEKAN KULLANIMINA YÖNELİK BİR DEĞERLENDİRME

19. ve 20. yüzyıllarda bilim dallarındaki ilerlemeler, endüstrileşme ve hızlı kentleşme nedeniyle kent içinde değişik sorunlarla karşı karşıya kalan üniversitelerin, kent dışına yönelmeleriyle birlikte kampüs yerleşimleri gelişmeye başlamıştır. Üniversitelerin kentten ayrılmaları, ihtiyaç duydukları ve kentten karşılanan pek çok işlevi de beraberlerinde götürmelerini zorunlu kılmıştır. Böylece kampüsler, kentsel işlevleri bünyelerinde bulunduran üniversite kentlerine dönüşmeye başlamıştır.

4.1 Üniversitelerde Etkinlik Alanları

Erkman'a göre, kampüs terimi "bir üniversite yerleşiminin, kendi kendine yeterli olabilmesi, tüm gerekli işlevleri içermesi durumunda anlam kazanır." İnsan topluluklarının yerleşmeleri aşağıdaki üç kritere bağlı olarak genellikle kentsel ve kırsal yerleşmeler diye ikiye ayrılmaktadır (Türeyen, 2002).

Nüfus Kriteri: Bu kritere göre, 2000 kişiden fazla nüfusu barındıran yerleşmeler kentsel yerleşmeler, bu sayının altındaki nüfusa sahip olanlar kırsal yerleşmelerdir.

Yoğunluk Kriteri: Genel olarak yoğun yerleşmeler (50 kişi/ha ve daha fazlası) kentsel, bundan daha az yoğunluktaki dağınık yerleşmelere kırsal yerleşmeler adı verilmektedir.

İşlevler Kriteri: Genellikle kentsel yerleşmelerin başlıca dört işlevi (çalışma, barınma, dinlenme ve ulaşım) mevcuttur. Kırsal yerleşmeler bunların bazılarında yoksun olabilir.

Üniversiteler bu ölçütlerle değerlendirildiğinde, nüfusunun yoğunlukla 2000'in üstünde ve yoğunluğunun 50 kişi/ha sınırını aştığı görülmektedir. Bir kentsel yerleşme olarak kabul edilebilen kampüsler, kentsel yerleşmelerdeki gibi dört ana işlevi de barındırmaktadırlar.

4.1.1 Üniversite Kampüslerinde Temel (Ana) İşlevler ve Gruplandırılması

Erkman (1990) kampüslerin işlevlerini aşağıdaki gibi tanımlamaktadır:

Çalışma işlevi: Bu işlev, üniversitenin temel görevleri olan eğitim, öğretim ve araştırma faaliyetlerini içermekte ve bu faaliyetler için gerekli kişisel çalışma hücreleri, seminer odaları, çeşitli derslikler, derslik laboratuvarlar, laboratuvarlar, stüdyo ve atölyeler gibi eğitim mekanları

ile kütüphaneler, bilgi işlem merkezleri ve araştırma birimlerini ve yönetim mekanlarını kapsamaktadır.

Barınma işlevi: Üniversitelerin kent dışı konumları, üniversite kullanıcılarının (öğrenci ve öğretim elemanlarının) çalışma saatlerinin iş dünyasındaki çalışanlar kadar tanımlanmış sürelerle sınırlı olmayışı, sürekli olarak çalışma ve araştırma olanaklarını elde edebilmeleri gibi nedenlerle, kampüsün yakın çevresinde yaşama ve konaklama zorunlulukları söz konusu olmaktadır. Bu durum, kampüslerde barınma ihtiyaçlarının karşılanması konusunu gündeme getirmektedir. Genel olarak kampüslerde yer alan konaklama (barınma) birimleri, öğrenci yurtları ile öğretim elemanları ve diğer personel için gerekli lojmanları kapsamaktadır.

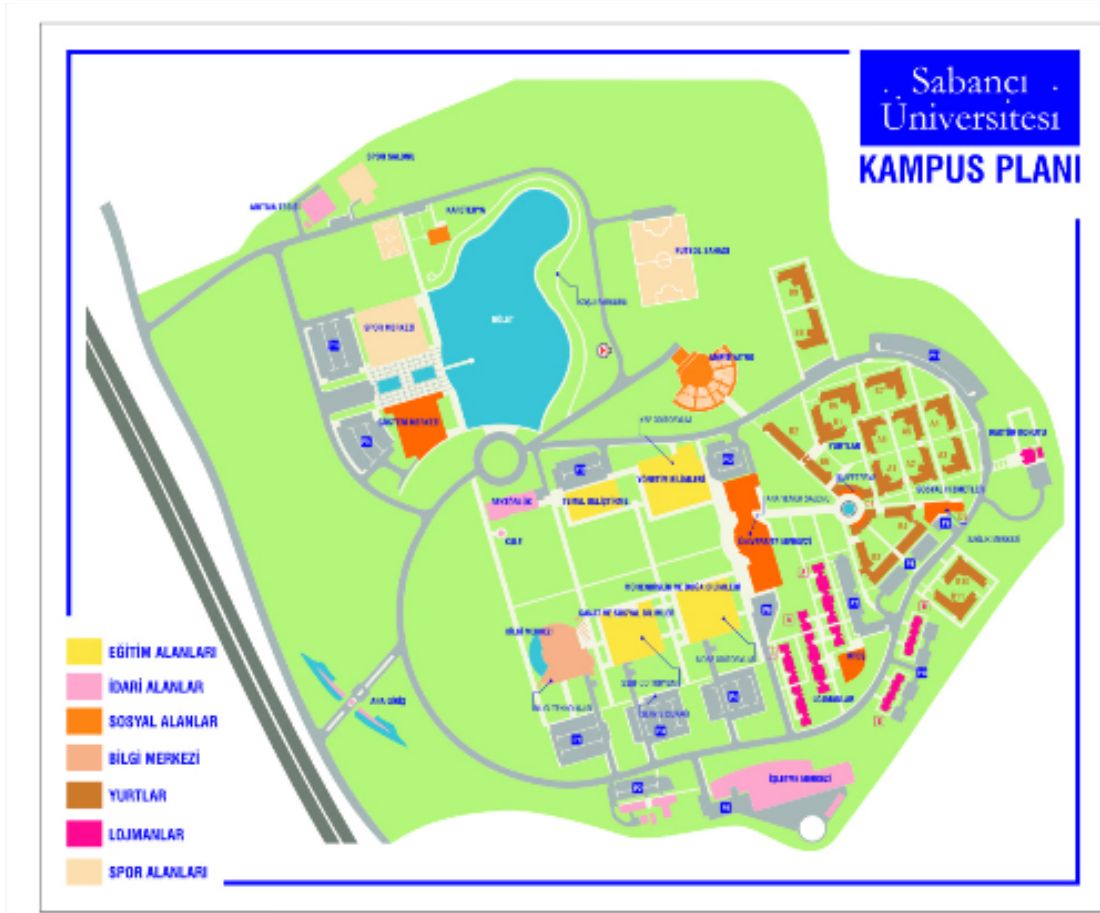
Dinlenme ve Rekreasyon İşlevi: Kampüs kullanıcılarının, çalışma ve uyku dışında yer alan ihtiyaçlarını karşılamak için gereken fiziki olanaklar bu kapsamda düşünülmektedir. Bu bağlamda, öğrencilerin beslenme, eğlenme, dinlenme ve sosyal faaliyetleri ile ilgili ihtiyaçlarını karşılayacak öğrenci merkezi; çeşitli spor ve beden eğitimi ihtiyaçlarını karşılayacak spor tesisleri; tiyatro, sinema, müzik, konferans v.b. kültürel ihtiyaçlarını karşılayacak kültür merkezi; söz konusu işlevleri barındıran birimleri oluşturmaktadır.

Ulaşım İşlevi: Bir kampüsün, kampüse ulaşım ve kampüs içi dolaşım olmak üzere başlıca iki ulaşım işlevi mevcuttur. Kampüse ulaşım, araçlı veya yaya olarak kullanıcıların çevre ile (kent, konut bölgeleri, diğer eğitim ve endüstri kurumları v.b.) ilişkilerinin kurulmasını sağlar. Kampüs içi dolaşım ise, yine araçlı veya yaya olarak, kullanıcıların kampüsü oluşturan tüm birimlerle ilişkisini içerir. Her iki durumda da, bir kampüsün rahat ve etkin işleyen bir ulaşım sistemi (ağı) ile donatılmış olması, bu doğrultuda tüm sorunların giderilmesi gereklidir.

Üniversiteler kent dışına çıktığında, birçok kentsel işlevi de beraberinde götürmek zorunda kalmıştır. Bunlar arasında yurtlar, lojmanlar, çarşı, çeşitli rekreasyon alanları, hatta misafirhane veya moteller sayılabilir. Kent dışı kampüslerde, kampüs sakinlerinin sadece eğitim alanları değil, sosyal yaşamları için gerekli alanın da düzenlenmesi zorunludur (Yekrek, 1999).

1960'lı yıllarda kampüs planlamalarının artışı, bunlardan edinilen deneyimler ve bilgiler, planıcı ve tasarımcılara yol gösterecek bazı sistem ve kavramların gelişmesine yol açmıştır. Kampüslerin değişik işlevleri barındıran komplekslerden oluşması ve bu işlevler arası ilişkilerin aksaksız sürdürülebilmesi, ancak kampüs yerleşmelerinin sistematik bir düzen içinde ele alınmasını gerektirmiştir (Erkman, 1990).

Erkman'a göre, bir kampüs üzerinde yer alan işlevlere (çalışma, dinlenme ve rekreasyon, barınma ve ulaşım) dayalı olarak dört ana bölgeden oluşmaktadır: *akademik bölge*; *idari bölge*; *dinlenme ve rekreasyon bölgesi* ve *barınma bölgesi*. Bununla birlikte, bazı örneklerde idari bölgenin akademik bölge içinde konuşlandırıldığı da görülmektedir. Ayrıca, dinlenme ve rekreasyon bölgelerinin bazı alt bölgeleri içerdiği ve bunların birbirinden ayrı alt bölgeler halinde ele alındıkları örneklere de rastlanmaktadır. Bu bölgelerin tanımları aşağıdaki şekilde yapılmaktadır:

Şekil 4.1 Sabancı Üniversitesi vaziyet planı, Tuzla (www.sabanciuniv.edu.tr)

Akademik Bölge: Bu bölge, kampüsdeki tüm eğitim ve araştırmaların yapıldığı, bunlarla ilgili binaların yer aldığı alandır. Derslik, anfi, stüdyo, laboratuvar gibi öğrenci ve öğretim elemanlarının birlikte buldukları; bilim dalı, kürsü ve bürolar gibi öğretim elemanlarının kullandığı mekanlar bu bölgede bulunmaktadır. Bu mekanların birleştirilmeleri ile oluşan tesislere de fakülte veya yüksekokul adı verilmekte ve bir akademik bölgede birden fazla fakülte veya yüksekokul bulunabilmektedir (Şekil 4.1 bkz. Eğitim Alanları, Bilgi Merkezi).

Dinlenme ve Rekreasyon Bölgesi: Bir kampüsün ortak kullanım alanları bu bölgede

konuslanmaktadır. Sportif, sosyal ve kültürel tesisler ortak kullanım alanlarını oluştururlar. Spor tesislerinin kendine özgü ayrı bir bölge oluşturduğu örnekler de mevcuttur. Çağlar'a göre, bu bölgenin kampüsteki yeri ve önemi tartışılmaz (Çağlar, 1976). Bu bölgede yer alan olanaklar aracılığı ile öğrenci-öğrenci ve öğrenci-öğretim üyesi ilişkileri, eğitimsel ve bilimsel yönlerden olduğu kadar sosyal ve kültürel yönden de gelişir. Sosyal ve düşünsel bir alışveriş ortamı oluşturarak çeşitli yörelerden, değişik kültür ve etnik gruplardan gelen, değişik yaşama düzen ve geleneğine sahip bireylerin aynı potada eritilmesi sonucunda kültür birliği oluşturmalarını sağlar. Ayrıca, formel eğitim dışı faaliyetler (tiyatro, müzik, sinema, sergi, halk oyunları, konser ve spor karşılaşmaları) aracılığı ile, gerilen öğrenci tansiyonunun yatıştırılmasına çok önemli katkılarda bulunur (Şekil 4.1 bkz. Sosyal/Spor Alanları).

İdari Bölge: Bu bölge, rektörlük ve bağlı yönetim birimleri ile bazı durumlarda merkezi kütüphane, kongre ve konferans salonları, mediko-sosyal gibi birimlerin konuşlandırıldığı alandır. Kampüs için bir simgesel öge niteliğindedir. Bazı kampüslerde dinlenme ve rekreasyon birimleri ile bütünleşerek, kampüs merkezi bölgesini oluştururlar. Bu tür kompozisyonlarda simgesel özelliği daha da önem kazanabilir (Şekil 4.1 bkz. İdari Alanları).

Barınma Bölgesi: Bu bölge, kent dışı kampüslerde öğrenci, öğretim elemanı ve diğer çalışanların barınmaları için gerekli konaklama tesislerinin konuşlandırıldığı bölgedir. Bu bölgede yer alan birimler, öğrenci yurtları, öğretim elemanları ve personel lojmanları ile alışveriş merkezi ve kreş gibi yardımcı tesislerdir. Bazı örneklerde barınma tesisleri, yurtlar ve lojmanlar olarak iki ayrı alt bölge de ayrılmaktadır (Şekil 4.1 bkz. Yurtlar/Lojmanlar).

4.1.2 Üniversite Kampüslerinde Kullanımların Gerektirdiği Fiziksel Donatılar

Gelişmiş bir kampüs üniversitesinin, başlıca işlevleri olan eğitim-öğretim, araştırma ve uygulama eylemlerini etkin bir şekilde gerçekleştirebilmek ve kullanıcılarının (öğrenci, öğretim üyesi, memur ve hizmetli) çalışma, barınma, beslenme, alışveriş, spor, sağlık ve eğlence ihtiyaçlarını karşılayabilmek için, her türlü imkana sahip olması gerekmektedir. Bu nedenle, üniversite kampüsleri kendi kendine yeterli üniversite kentleri olarak da adlandırılabilirler. Bu ihtiyaçları karşılamak üzere yeterli önlemleri almamış ve olanakları sağlayamamış üniversitelerin akademik işlevlerini arzu edilen düzeyde gerçekleştirebilmesi mümkün değildir.

Geniş kapsamlı bir üniversite kampüsünde yer alan eylemlerin (kullanımların) gerektirdiği fiziksel olanaklar (tesisler) aşağıdaki şekilde önerilmektedir:

Akademik Birimler (Fakülte, Yüksekokul ve Enstitüler): Bunlar ön lisans, lisans ve lisans sonrası öğretimi yaptıran çeşitli birimler ve bunlara bağlı alt birimlerden oluşmaktadır. Genel olarak bu birimlerin kapsadığı mekanlar, eğitim ve araştırma amaçları ile tanımlanan çeşitli derslikler, laboratuvarlar, atölyeler, stüdyolar, seminer odaları, toplantı ve konferans salonları ile diğer yardımcı mekanlardır. Bir üniversitedeki akademik birimlerin sayısı, türleri ve kapasiteleri o üniversitenin amaçladığı ağırlıklı eğitim, araştırma ve uygulama faaliyetleri ile sınırlıdır.

Merkezi Yönetim Birimleri (Rektörlük): Bu birimler rektörlük, rektör yardımcılıkları ve genel sekreterlikten oluşan üst düzey yönetimi ile bunlara bağlı çeşitli daire başkanlıklarından oluşmaktadır. Tüm üniversite ile ilgili yönetsel kararların alındığı üniversite yönetim kurulu ile eğitimsel kararların alındığı üniversite senatosu da bu üst düzey yönetimin en önemli iki organıdır. Merkezi yönetimin özel talepleri doğrultusunda bazen konferans salonları, sosyal tesisler ve araştırma enstitü veya merkezleri de bu yönetim birimleri kapsamına dahil edilmektedirler.

Sosyal ve Kültürel Etkinlik Birimleri: Bu birimler, kongre, konferans ve sempozyum gibi toplantı eylemlerinin yer aldığı salonları; öğrenci, öğretim elemanları, memur ve hizmetlilerin sosyal ve her türlü günlük ihtiyaçlarını karşılayacağı mekanları, öğrencilerin çeşitli alanlarda etkinlik gösterebilecekleri kulüp, dernek odaları, hobi atölyeleri ve sergi hollerini; oyun, eğlence ve dinlenme salonlarını ve bunlarla ilgili yardımcı mekanları kapsamaktadır. Amerikan üniversitelerinde bu merkezin öğrencilerin kullanımı ile sınırlı olanlarına bazen öğrenci birliği (student union) da denilmektedir (Türeyen, 2002).

Öğrenci-öğretim üyesi ve öğrencilerin kendi aralarındaki ilişkilerin şekillenmesi akademik düzeyde olduğu kadar sosyal düzeyde fiziki planlamayla yakından ilişkilidir. Bilimlerin içindeki bütünlüğün ve bilimlerin birbirleri arasındaki bağın uzantısı olarak sosyal ve düşünsel bir alışveriş ortamı oluşturulması ve çeşitli yörelerden, değişik kültür ve etnik gruplardan gelen değişik yaşam düzeyinde bulunan öğrencilerin aynı potada eritilmesi ve bir kültür birliğinin oluşturulmasına planlamada özen gösterilmelidir. Birbirinin devamı olmayan, birbirinden bağımsız mekanlar bölgecilik ve ayrımcılık düşüncelerinin yeşermesine olanak vereceğinden planlamada bu tür yaklaşımlara gidilmemesi gerekmektedir.

Öğrenciler arasında zengin bir kültür ortamı yaratmayı amaçlayan ve birleştirici karakteri vurgulayan “fraternity units” gibi (kardeşlik üniteleri) yapı gruplandırmaları bu konuda örnek olarak gösterilebilir. Sosyal alanlar üniversitenin sosyal yönde de birleştirici bir bütün

oluşturmasını sağlayacağı gibi, toplumun kültürel bütünüyle de birleşmeyi sağlayan alanlar olmalıdır. Çünkü toplumdaki soyutlanmış düşünceler üreten, kültür örnekleri gösteren bir üniversitenin bilimsel yaşamda da başarı göstermesi olanak dışıdır (Şuben, 1980).

Merkezi Kütüphane: Merkezi kütüphane, tüm okuma, araştırma ve audio-visual öğretim araç ve gereçlerini kullanma faaliyetlerinin yoğun olarak yer aldığı, üniversitenin en önemli birimlerinden biridir. Bu birim, üniversiteyi oluşturan tüm akademik birimlerin eğitim, araştırma ve uygulama amaçlarına uygun ulusal ve uluslararası yayınları bulundurmaktadır. Ayrıca bu merkezin, bulundurulmayan yayınlara internet aracılığı ile ulaşım imkanları ile donatılması gerekir.

Spor Etkinlik Birimleri: Bu birimler, üniversite gençliğinin fiziki sağlıklarının korunması ve çeşitli spor alanlarında yetenekli gençlerin bu yeteneklerinin geliştirilmesi için farklı spor etkinliklerine yer verecek özelliklerde planlanmalıdır. Spor faaliyetlerini barındıran birimler genellikle açık ve kapalı tesisler şeklinde birbirleri ile yakın ilişki içerisinde konumlandırılırlar. Açık ve kapalı tesislerde yer alan spor faaliyetleri futbol, basketbol, tenis, yüzme vb. ile üniversitenin programları doğrultusunda daha birçok sporun eklenebileceği faaliyetleri kapsamaktadır.

Araştırma Geliştirme Birimleri: Her üniversite bir eğitim-öğretim kurumu olduğu kadar potansiyel bir araştırma merkezidir. Zira amaçlarından biri, gerçekleştirdiği araştırma ve geliştirme faaliyetleri ile içinde bulunduğu topluma hizmet vermek, onun gelişmesine katkıda bulunmaktır.

Bu birimlerde gerçekleştirilen projeler, üniversitenin kapsadığı akademik birimlere göre, farklı birçok alanda, üniversitenin kendi amaçları doğrultusunda olduğu kadar, üniversite dışından resmi veya özel kurumlar adına da gerçekleştirilebilir. Bu birimleri oluşturan alanlar, merkez yönetim odaları, seminer ve toplantı odaları, araştırmacı büroları, çeşitli araştırma laboratuvarları, konferans salonu ve bilgisayar donatılı bilgi işlem merkezi ile bu alanlara hizmet veren yardımcı mekanlardır.

Sosyal Hizmetler ve Sağlık Merkezi Birimleri: Mediko-sosyal diye de adlandırılan bu birimler, sosyal ve sağlık sorunlarıyla ilgilenen, polikliniklerden oluşmaktadır. Sosyal hizmetler ve sağlık merkezinde, farklı alanlarda uzmanlaşmış doktor ve danışmanın görev aldığı muayene odaları, bu hizmetlerin gerektirdiği laboratuvarlar, hemşire istasyonları, yatak üniteleri ile yardımcı mekanlardan oluşmaktadır.

Konaklama Birimleri: Bu birimler, öğrenci yurtları; öğretim elemanları, memur ve hizmetli lojmanları ve misafirhaneleri kapsamaktadır.

Üniversitede öğrenci yurtları, lisans ve lisans sonrası olmak üzere başlıca iki gruba ayrılmaktadır. Lisans öğrenci yurtları, geçmişte bir ila dört kişiliğe kadar değişen odalar şeklinde uygulanmışsa da, günümüzdeki uygulamalarda bu odalar, öğrencilerin mali imkanlarına bağlı olarak tek kişilik, aksi halde üç kişiliği geçmeyecek şekilde düzenlenmektedirler. Lisans sonrası öğrenci yurtları ise; tek kişilik stüdyo daire, tek ve iki yatak odalı dairelerden oluşmakta ve özellikle lisans öğrencileri için çalışma ve konaklama olanakları dışında, yemek, çamaşır yıkama ve sosyalizasyon gibi yaşama ihtiyaçlarını karşılayacak ortak mekanları da kapsamaktadır.

Eğitimle birlikte düzenlenmiş öğrenci yurtları, eğitimden kopuk düzenlenmiş öğrenci yurtları olarak iki alternatif mevcuttur. Eğitimle birlikte düzenlenmiş öğrenci yurtlarında, eğitim bölümlerinin yurtlarda kalanlar tarafından gece veya tatil günlerinde de kullanılması söz konusudur. Bu durum geceleri de yaşayan bir kampüs yaratır. Öğrenci yurtlarının eğitimden kopuk olarak tasarlanmasındaki amaçta öğrencilerin gündüz yaşadıkları çevreden çıkıp, değişik bir çevreye gelmelerini sağlamak, böylece yaşamlarının monotonluğunu engellemektir (Şen, 1987).

Öğretim elemanları, memur ve hizmetliler için konaklama tesisleri de, stüdyo daireler ve farklı büyüklüklerde dairelerden oluşmaktadır. Misafirhaneler, ziyaretçilerin sosyal statülerine göre ya öğretim elemanlarına sağlanan konutlardan tahsis edilerek, ya da her türlü yaşamsal ihtiyaçlarının sağlandığı, kendi kendine yeterli otel veya otellerden oluşturulmaktadır.

Alışveriş Birimleri: Bu birimlerin odağını bir süper market oluşturmaktadır. Alışveriş merkezi, genellikle konaklama birimleri kullanıcılarının ihtiyaçlarını karşılamak üzere konumlandırılmışlardır.

Destek Birimleri: Bu birimler, kampüsü oluşturan tüm tesislerin ve kullanıcıların işlevlerini sağlıklı bir şekilde gerçekleştirebilmeleri için gerekli yardımcı alan ve mekanlardır. Sıhhi ve elektrik tesisatı merkezi, garaj ve tamir atölyesi, çeşitli kullanımlara ait depolar ve benzeri mekanlar bu birimleri oluşturmaktadır.

Dış Mekan Kullanım Alanları: Açık tiyatrolar, forumlar, belirli birimleri bütünleştiren meydanlar, dinlenme ve gezinme parkları, motorlu araç ve bisiklet park yerleri gibi elemanlar bu alanları oluşturmaktadır.

Kampüslerde dolaşım sistemini oluşturan elemanlar başlıca dört grupta ele alınabilirler: girişler, yollar, meydanlar ve otoparklar. Bu alanları aşağıdaki gibi tanımlamak mümkündür (Türeyen, 2002):

- *Girişler:* Girişler, ana girişler, tali girişler ve servis girişleri olmak üzere üç grupta toplanabilir. Ana girişler kampüs ulaşım sisteminin başlangıcı ve kontrol noktasıdır. Tüm birimlere dağılım bu noktadan başlar ve sonuçta bu noktada toplanır. Tali girişler ise kullanıcıların ve özellikle kamu kullanıcılarının, tüm kampüsü kat etmeden veya diğer birimlerin işlevlerini aksatmadan, direkt olarak ulaşmak istedikleri birimlere ulaşabilmelerini sağlayan, ikinci derecede önemli ana girişlerdir. Bu bağlamda konaklama ve spor faaliyetleri merkezleri gibi birimlerin ana girişleri, kampüs ana girişine göre tali girişlerdir. Tali girişler de, benzer şekilde, belli bir kontrol sistemi içerisinde çalıştırılırlar. Servis girişleri, servis gerektiren birimlere sağlanan servis yollarının başlangıç noktasını oluşturmaktadırlar. Bir kampüste ana, tali ve servis girişlerinin mümkün olduğu oranda az sayıda olması kampüsün güvenliğini artırmaktadır.
- *Yollar:* Bir kampüs sisteminde yollar, taşıt ve yaya yolları olarak ikiye ayrılmaktadır. Taşıt yolları ise; ana yollar, tali yollar ve servis yolları olmak üzere üçe ayrılır. Ana yollar tanımlanmış bölgeleri, tali yollar bu bölgeleri oluşturan birimleri sınırlamakta; servis yolları ise, dolaşım ağı uzantısı şeklinde, her birimin servis girişine ulaşım sağlayan yollardır. Yaya yolları ise; genellikle ana ve tali yolların iki yanlarındaki tretuarlar, farklı peyzaj elemanları arasında uzanan patikalardan oluşmaktadır. Birçok kampüste yaya ve bisiklet yolları aynıdır.
- *Meydanlar:* Dolaşım ağının birleştirici elemanı olan meydanların en önemli işlevleri; birimleri birbirine bağlamak ve binaların bütünlüğünü vurgulamak, kendinden uzanan tali yollar aracılığı ile bina gruplarını oluşturan birimlerin ana girişlerine ulaşım sağlamaktır.
- *Otoparklar:* Otoparklar da dolaşım sisteminin en önemli elemanlarıdır. Giriş meydanlarının uygun noktalarında konuşlandırılan protokol otoparkları, birimlerin tali girişleri ile bağlantılı olarak uygun noktalarda konuşlandırılan ana otoparklar ve servis girişleri ile bağlantılı servis otoparkları olmak üzere üç kategoride ve konumda düzenlenmektedirler.

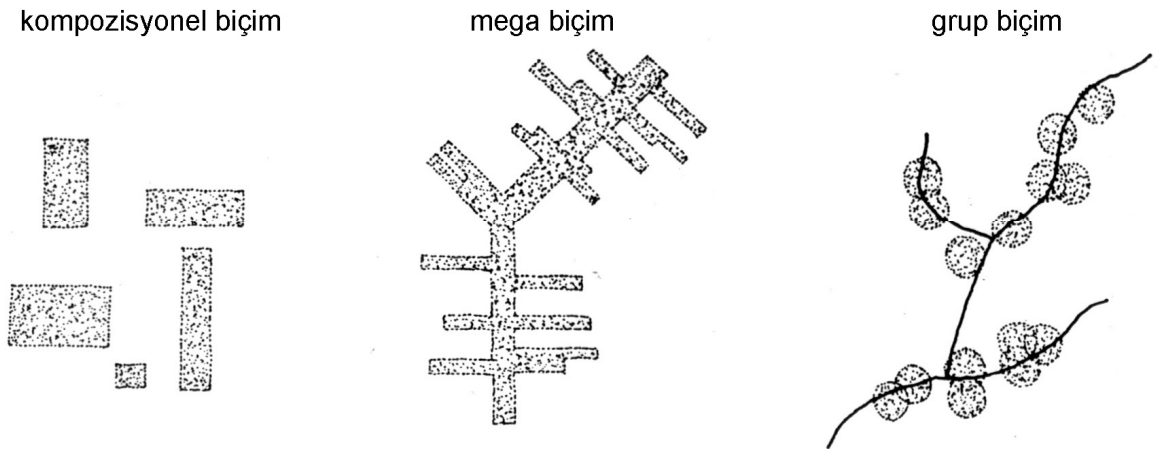
4.2 Üniversite Yerleşim Sistemleri

Kentlerde olduğu gibi, kampüslerin de gelişimini ve biçimlenişini etkileyen değişik faktörler mevcuttur. Üniversitelerin kendine özgü eğitim amaçları, kampüs tasarımcılarının farklı yaklaşımları, iklimsel özelliklerdeki farklılıklar, ülkelerin kültürel gelişimlerine göre oluşmuş farklı mimari karakteristikler, yapı teknolojisinde kaydedilen gelişmeler, kullanıcıların beklentileri, kampüs alanlarının fiziksel özellikleri arasındaki farklılıklar ve daha birçokları bu faktörlerden bazılarıdır. Bu denli sayısız faktörün etkisiyle oluşmuş varyasyona rağmen, kampüs yerleşimleri, gelişme ve biçimlenme yönünden belli sınıflar altında toplanmaya çalışılmıştır (Türeyen, 2002).

Kent yapısının analitik olarak incelenmesinde, “Toplu Biçim” (Collective Form) kavramı, çevre düzenleyicilere yeni çıkış yolları göstermektedir. Bu konuda Fumihiko Maki şöyle diyor: “Toplu biçim, kentlerimizin bir kısmını teşkil eden binaların gruplarını temsil eder. Bununla beraber “toplu biçim”, birbirleriyle ilişkisiz, ayrı binaların koleksiyonu değildir; fakat beraber olmaları için sebepler olan binalardır.” Maki, “toplu biçim”in yapısal özelliklerine göre üç ana yaklaşım saptamıştır (Şekil 4.2):

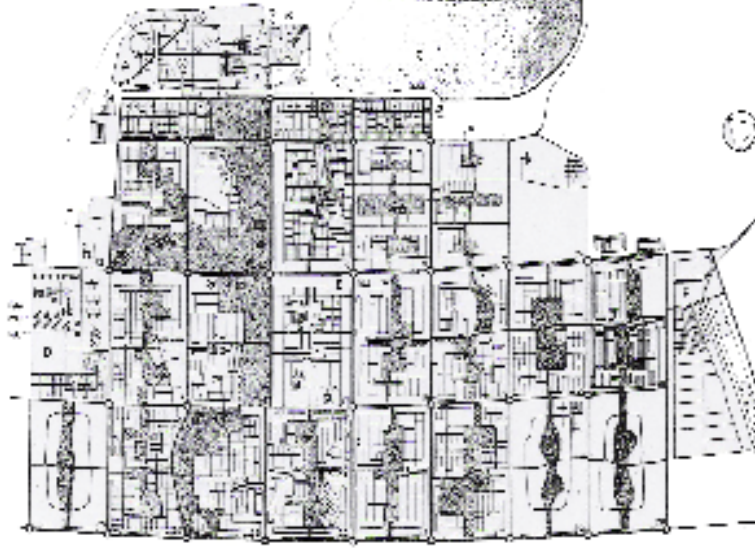
1. Kompozisyonel Biçim
2. Megastrüktür Biçim
3. Grup Biçim

Maki; kompozisyonel yaklaşımı tarihsel, diğer ikisini de çağdaş, kentsel gelişme ve değişimlere yanıt verecek kavramlar olarak tanımlamaktadır.

Şekil 4.2 Fumihiko Maki “toplu biçim”in yapısal özelliklerine göre ana yaklaşımlar (Trancik, 1986)

1. *Kompozisyonel Biçim (Yaklaşım)*: “Toplu biçim”i meydana getiren ögeler ayrı ayrı tasarlanmış olup, iki boyutlu bir düzlem üzerinde, işlevsel, görsel, uzaysal ve bazen simgesel ilişkilere göre kompoze edilirler. Bu durağan bir yaklaşım olup, sonuçta “bitmiş” bir biçimi tanımlar. Compidoaglio, Chandigarh Hükümet Merkezi, Brazilia üç kuvvet merkezi ve çevresindeki yapılarıyla başarılı “kompozisyonel kentsel tasarım” örneklerindedir (Şekil 4.3).

Şekil 4.3 Chandigarh vaziyet planı, Hindistan (Kortan, 1981)

Oscar Niemeyer bu türdeki bir yaklaşımın birçok örneklerini vermiş olup, en yenilerinden birisi Cezayir’deki Constantine Üniversitesi’dir (Resim 4.1). Bir plaza etrafında kompoze edilmiş yapılardan oluşan üniversitede, tüm sınıflar 300 m.lik tek bir blokta toplanmıştır. Bu dev yapı bir süper-blok olup (tek tür işlevi olan ünitelerden oluştuğu için), bir megastrüktür değildir.

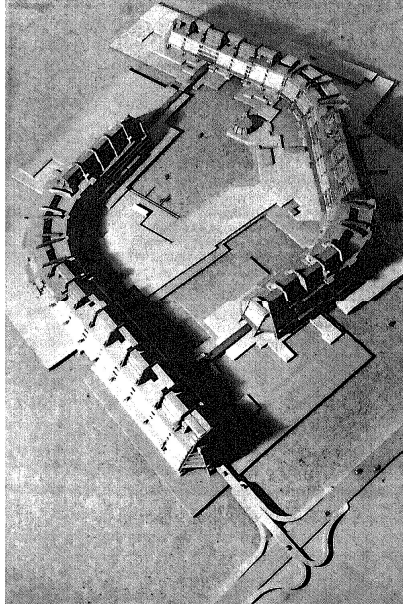
Resim 4.1 Constantine Üniversitesi

2. *Megastrüktür Biçim (Yaklaşım)*: “Megastrüktür” (megastructure) kavramının 1960’ların başlarından itibaren kullanıldığına tanık olunmaktadır. Megastrüktür, kelime anlamı olarak “büyük yapılar” şeklinde düşünülebilir, ancak kavram olarak, farklı bir yapı türünü tanımlamaktadır. “Megastrüktür” yapının büyüklüğü ile ilintili olmayıp, işlevi ile ilgilidir. Örneğin, birçok dev gökdelen büro binaları, çok büyük olmalarına rağmen sadece tek bir işleve yanıt verdiklerinden “megastrüktür” sayılmazlar.

Fumuhiko Maki, “Megastrüktür, bir kentin veya bir kent parçasının tüm işlevlerinin yer aldığı büyük bir çerçevedir. Günümüz teknolojisiyle yapımı mümkün olmuştur. Bir anlamda, doğanın insan yapısı olgusudur. O, üzerine İtalyan kasabalarının inşa edildiği bir tepe gibidir.” olarak tanımlamaktadır.

Ralph Wilcoxon ise, megastrüktür’ün özelliklerini dört kategoride sınıflandırmaktadır:

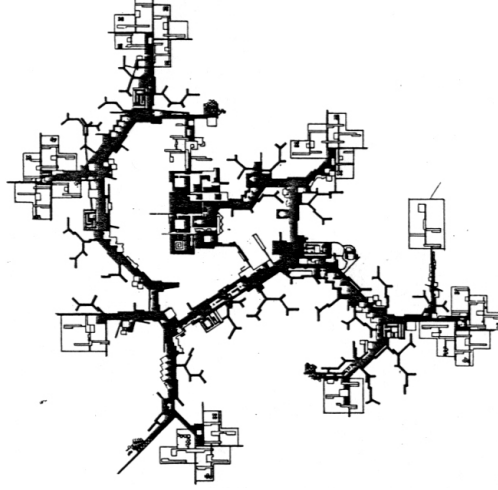
1. Modüler birimlerden inşa edilen;
2. Büyük ölçüde, hatta “sınırsız” gelişme özelliği olan;
3. İçine küçük strüktürel birimlerin (örneğin: odalar, evler veya diğer çeşit küçük yapılar) girebileceği strüktürel bir çerçeve hatta başka bir yerde hazırlanmış olan prefabrik öğelerin prizlenmesi (plugged-in) veya raptedilmesi (clipped-on) imkanı olan;
4. Küçük birimlerin taşındığı, uzun ömürlü bir strüktürel çerçevesi olan yapı türleri (Resim 4.2).

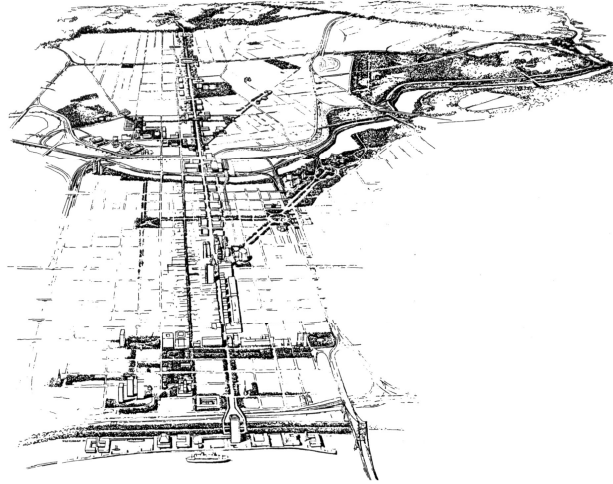
Resim 4.2 Yeni toplum için plan (plan for a new community) Kenzo Tange, Noriaki Kurokawa, Cambridge, MIT, 1960* (Trancik, 1986)

* Tange ve diğer 1960 mimarları, modern kent problemlerini mega yapı (megastructure) olasılıklarını araştırarak çözmeye çalıştılar.

3. *Grup Biçim (Yaklaşım)*: Bu yaklaşım, benzer veya özdeş ögesel biçimlerin, belli bir düzende, çoğalarak kentsel strüktürü meydana getirmesi olayıdır ve doğal olarak çevresel ihtiyacın bir sonucudur. Buradaki doğurucu öge, köylerde bir modül-ev; üniversite kampüslerinde ise çok amaçlı kullanılabilen bir modül-yapı olabilir ve bu ögeler, sosyal yaşantı örüntüsünün (pattern) bir gereği olarak çoğalıp köy veya üniversite bütününe meydana getirebilirler (Şekil 4.4, Şekil 4.5).

Şekil 4.4 Candilis Josic Woods'un çalışması * (Trancik, 1986)

Şekil 4.5 Yeniden gelişim planı, Ed Bacon, Philadelphia, 1964** (Trancik, 1986)

Megastrüktür biçimindeki asal öge, bir iskeletsiz olamaz; iskelet o ögeyi ve büyümeyi yönetir. Grup biçimde ise prototipler vardır ve bunların ardı ardına tekrarlanması sonucu geniş çevre yaratılır. Genellikle yeni kent biçimlerine ve modüllere dönük megastrüktür için fazla uygulama alanı bulunamazken, üniversite kampüsleri bu tür yapıların tasarlandığı ve uygulandığı yeni bir alan olarak dikkati çekmektedir. 1960'lardan itibaren megastrüktür fikri

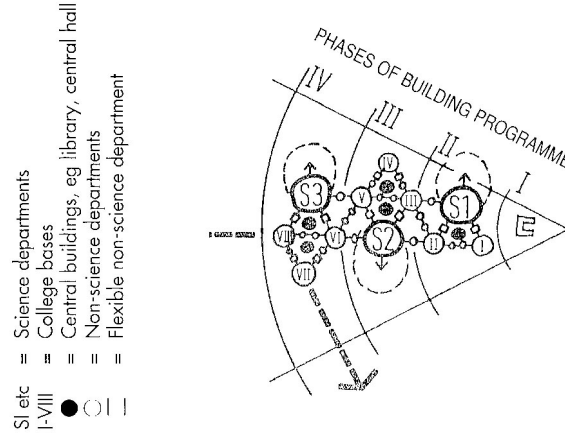
* Toulouse-le-Mirail dallanan dolaşım örüntüleri etrafında tasarlanan iç ve dış mekanlar oluşturur.

** Philadelphia'nın yeniden gelişim planlamacısı Ed Bacon, önemli bina ve kamusal alanları bağlamak için güçlü mekansal koridorları vurgular.

ve kavramı, üniversite tasarımında yeni ufuklar açmıştır. Bilim dallarının beraberce işbirliği yapma zorunluluğu sonucu yeni “disiplinler arası” (Interdisciplinary) eğitim kavramı gereğince farklı fakülteler arasındaki sınırlar kalkmış; doğal olarak bu olay fiziksel planlamaya da yansımıştır. Artık geleneksel şekilde olduğu gibi fakülteler ayrı binalar şeklinde planlanmayıp hepsi beraberce, bütünleşmiş bir şekilde ele alınıyordu.

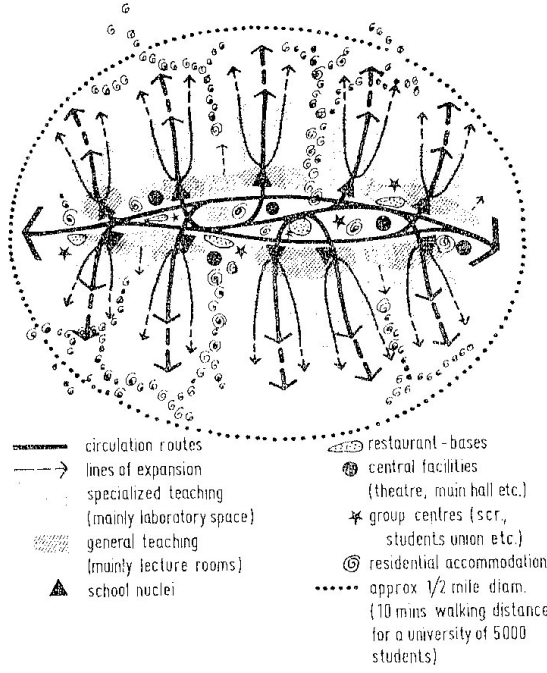
Farklı bir kaynak ise kampüs yerleşimlerini üç grupta toplamaktadır (Türeyen, 2002):

1. *Çekirdeksel (Nuclear) Yaklaşım:* Şekil 4.6’daki şemada gözlenebileceği gibi, bu yaklaşımda, müstakil ya da birbiriyle zayıf şekilde birleşik kampüs birimleri, merkezi bir konumda yerleştirilmiş ortak kullanım tesislerinin çevresinde ve onunla birlikte konuşlandırılmışlardır. Bu tür yerleşmelerde bina yoğunluğu genellikle düşüktür. Bu yaklaşımın birçok sayıda geniş kampüs alanına sahip, ya da üzerinde dağınmış şekilde yerleşik mevcut binaları olan üniversiteler için uygun olduğu ileri sürülmektedir. İhtiyaç duyuldukça birimlerin aralarındaki boş arsalara yeni binalar eklenebilmektedir.

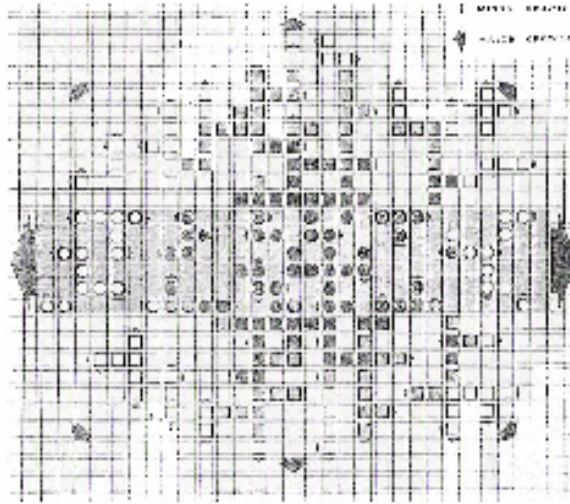
Şekil 4.6 Çekirdeksel (nuclear) yaklaşım (Türeyen, 2002)

2. *Çizgisel (Linear) Yaklaşım:* Şekil 4.7’deki şemada gözlenebileceği gibi, bu yaklaşımda, uzunlamasına merkezi bir omurga ile çeşitli noktalarda bu omurgadan dikey olarak fırlayan tali dallardan oluşmaktadır. Büyüme hem merkezi omurganın birbirine zıt uçları doğrultusunda, hem de tali olarak uzanan dallar doğrultusunda gerçekleşmektedir. Kütüphane, konferans salonları ve sosyal tesisler gibi başlıca ortak kullanım birimleri, ana omurganın merkezinden itibaren ona paralel bir şekilde konuşlandırılmaktadırlar. Merkezi omurga her zaman düzgün bir çizgi şeklinde olmayıp, bazen fiziki koşulların gereklerine uygun olarak, eğri çizgiler şeklinde de gelişebilmektedir.

Şekil 4.7 Çizgisel (linear) yaklaşım (Türeyen, 2002)

3. *Izgara (Grideron) Yaklaşım:* Şekil 4.8'deki şemada gözlenebileceği gibi, bu yaklaşım, nuclear yaklaşımın daha formel hale getirilmiş bir versiyonu olarak da kabul edilir. Ancak, burada ana ve servis yaklaşımları daha belirgin ve sistematize edilmiş (yapılandırılmış) şekilde karşımıza çıkmaktadır. Kampüs alanı bir takım gridlere (ızgara şeklinde modüllere) bölünmüştür. Birimler bu modüllere göre konuşlandırılmakta ve gerektiğinde bunlara göre genişlemektedir. Bu modüler, rectilinear (düzgün geometrik çizgilerden oluşan) olduğu gibi, çarpık şekilde de olabilir. Birimlerin konuşlandırıldığı modüllerin bitişiğinde boş (yapılaşmamış) modüller bırakılmak suretiyle, ihtiyaç duyuldukça bu modüller üzerine ek binalar yapılabilecektir.

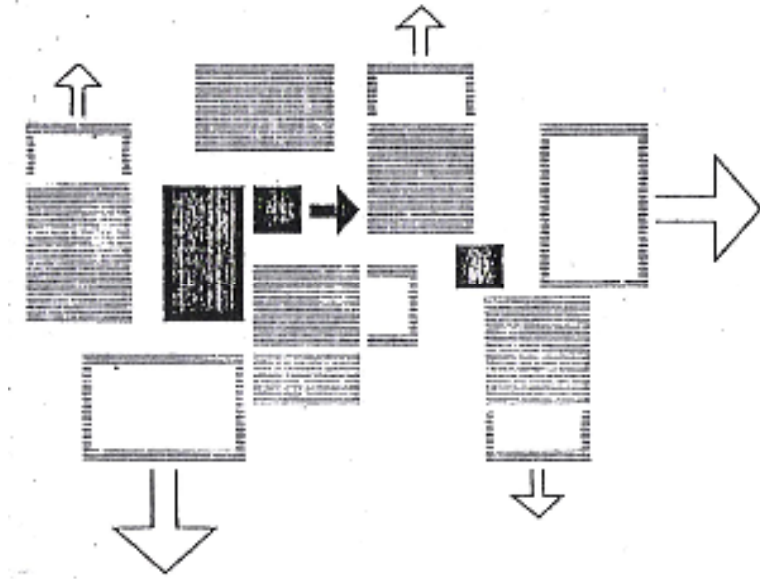

Şekil 4.8 Izgara (grideron) yaklaşım (Türeyen, 2002)

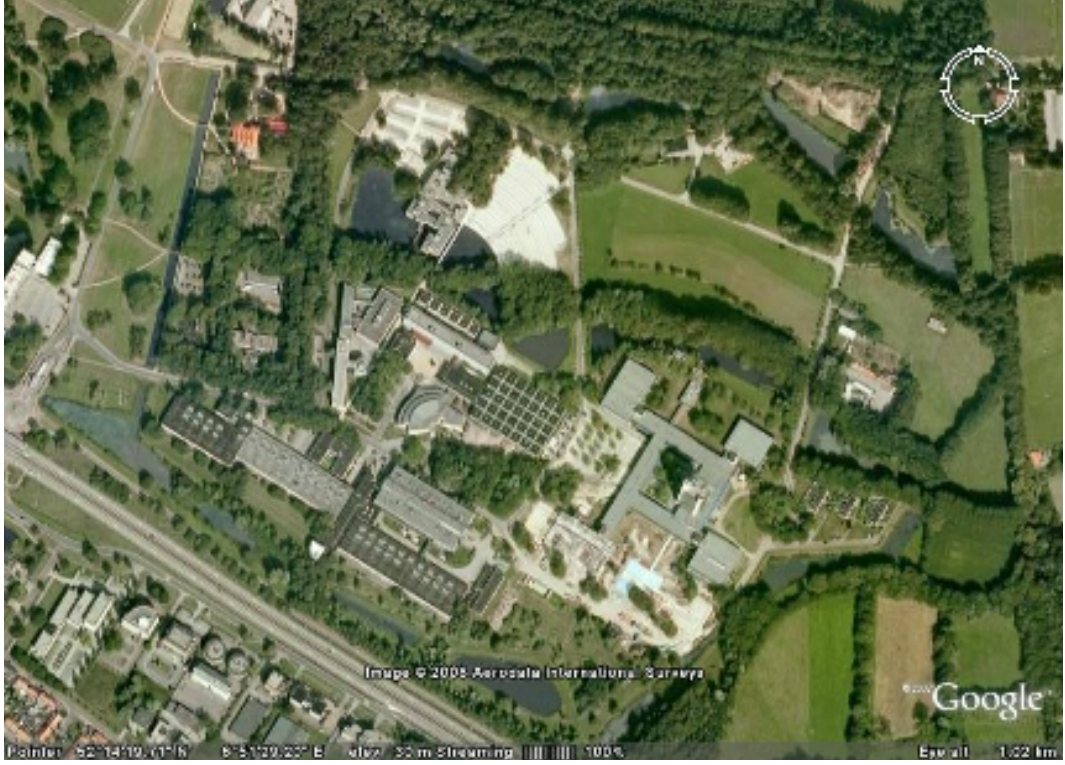
Bu konudaki farklı bir kaynağa göre, kampüs yerleşim sistemleri altı grupta toplanmıştır:

1. Yaygın Yerleşme Sistemi
2. Merkezi Yerleşme Sistemi
3. Moleküler Yerleşme Sistemi
4. Şebeke Yerleşme Sistemi
5. Haç Tipi Yerleşme Sistemi
6. Linear Yerleşme Sistemi (Linde, 1971)

1. *Yaygın Yerleşme Sistemi*: Bu yerleşim sisteminde bina grupları, arazi üzerinde rastlantısal bir dağılım gösterirken, ortak tesisler bir merkez oluşturacak biçimde yerleşmişlerdir. Akademik birimler, bu ortak tesislerin çevresinde bırakılan boşluk aracılığı ile merkezden ayrılmaktadırlar. Kampüs büyüklüğüne göre ikinci merkez oluşturulabilir. Yerleşmenin yaygın olması ve bina yoğunluğunun düşük olması nedeniyle büyük araziler gerektirir. Ortak tesislerin merkezi organizasyonu yanında, diğer işlevlerin yaygınlığı birimler arası iletişimi güçleştirmektedir. Bu nedenle, iç ulaşım ağının iyi çözülmesi, etkin bir peyzaj ve ulaşım planlaması gereklidir. Arazi topografyasından fazla etkilenmeyen bu tip yerleşmelerde, yine yaygın yerleşim nedeniyle alt yapı maliyetleri artmaktadır. Büyüme, birimler arasında bırakılan boşlukların doldurulması şeklinde gerçekleşmektedir. Boşlukların doldurulması süreci uzun bir zamana ihtiyaç göstereceğinden, kampüsün mekansal bütünlüğüne ulaşması da uzun bir süreç sonunda gerçekleşecektir (Şekil 4.9, Resim 4.3, Resim 4.4, Resim 4.5, Resim 4.6).

Şekil 4.9 Yaygın yerleşme sistemi (Linde, 1971)

Resim 4.3 Twente Üniversitesi, Hollanda (Google Earth, 2008) (yaygın yerleşme sistemi)

Resim 4.4 Massachusetts Institute of Technology, Cambridge (Google Earth, 2008) (yaygın yerleşme sistemi)

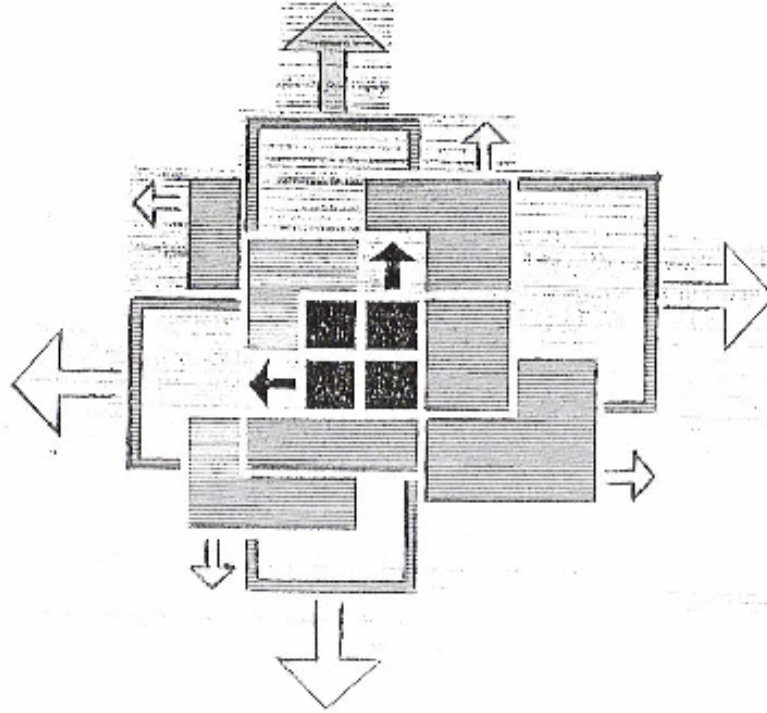

Resim 4.5 Universty Rd, İngiltere (Google Earth, 2008) (yaygın yerleşme sistemi)

Resim 4.6 Yeditepe Üniversitesi, Kayışdağı, İstanbul (Google Earth, 2008) (yaygın yerleşme sistemi)

2. *Merkezi Yerleşme Sistemi*: Şekil 4.10'daki şemada gözlenebileceği gibi, menza, kitaplık, oditoryum gibi ortak tesislerden oluşan bir merkez çevresinde öğretim ve araştırma alanları radyal bir yerleşim gösterirler. Merkez ile diğer bölümler arası mesafeler kısadır. Bina yoğunluğu yüksek, kompakt bir yerleşim olması, kent içi planlamaya imkan verirken, merkez çevresinin kuşatılmış olması, merkezin büyüme ve gelişmesini kısıtlar; genellikle içe dönük bir sistem olduğundan çevre ile bağlantıları zayıftır. Büyüme, çevre yapıların dışta bırakılacak boş alanlara doğru gelişmesi şeklinde gerçekleşmektedir. Yüksek yoğunluklu, içe dönük, kompakt bir yerleşim olması akademik birimlerin ortak kullanım birimleri ile ilişkilerini güçlendirmekte; ulaşım, kanalizasyon, su, elektrik ve klima gibi altyapı sistemlerinin teminini kolaylaştırmakta ve maliyetini düşürmektedir. Bu yerleşme sistemine örnek olarak Güney Afrika'daki Johannesburg Üniversitesi (Resim 4.7) ve Rock Springs'deki Western Wyoming College (Resim 4.8) gösterilebilir.

Şekil 4.10 Merkezi yerleşme sistemi (Linde, 1971)

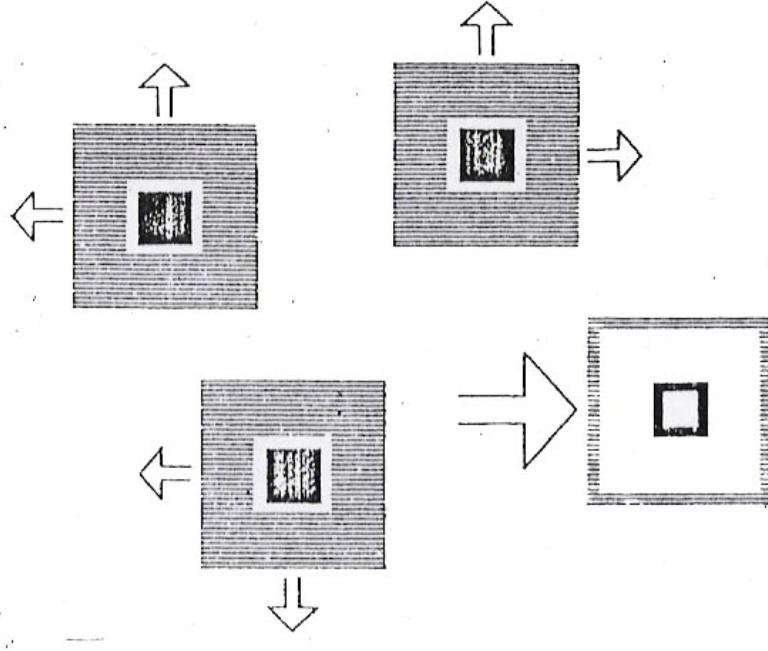

Resim 4.7 Johannesburg Üniversitesi, Güney Afrika (Google Earth, 2008)
(merkezi yerleşme sistemi)

Resim 4.8 Western Wyoming College, Rock Springs, ABD (Google Earth, 2008)
(merkezi yerleşme sistemi)

3. *Moleküler Yerleşme Sistemi*: Şekil 4.11'deki şemada gözlenebileceği gibi, planlama sistemleri farklı olabilen, değişik strüktürel ve organizasyonel çekirdeklerden oluşur. Tüm üniversite için gerekli olan ortak birimler desantralize olmuş şubeler halinde, kendi kendine yeterli çekirdeklerin merkezi tesislerini oluşturmaktadırlar. Bu çekirdekler derslikten kütüphaneye, konferans salonlarından sosyal tesislere, hatta konaklama birimlerine kadar ihtiyaç duyulan tüm mekanlarla donatılmışlardır. Çekirdeklerin yüksek bina yoğunluğuna karşın, dağınık (yaygın) yerleşme nedeniyle genel bina yoğunluğu düşüktür; yaygın yerleşme, alt yapı maliyeti arttırmaktadır. Mikro büyümeler binalar arasında kalan alanlarda gerçekleşirken, makro büyümeler ise yeni çekirdeklerin (fakülte veya yüksekokul) oluşması ile olur. Bu kendi kendine yeterli çekirdekler arasındaki ilişkiler etkin bir dolaşım ağının kurulmasıyla mümkün olmaktadır. Moleküler yerleşme sistemine örnek olarak İstanbul'daki Koç Üniversitesi (Resim 4.9) ve Sabancı Üniversitesi (Resim 4.10) gösterilebilir.

Şekil 4.11 Moleküler yerleşme sistemi (Linde, 1971)

Resim 4.9 Koç Üniversitesi, Sarıyer, İstanbul (Google Earth, 2008)
(moleküler yerleşme sistemi)

Resim 4.10 Sabancı Üniversitesi, Tuzla, İstanbul (Google Earth, 2008)
(moleküler yerleşme sistemi)

Resim 4.11 Freie Üniversitesi, Almanya (Google Earth, 2008)
(şebeke-ağ tipi yerleşme sistemi)

Resim 4.12 Mirail Üniversitesi, Fransa (Google Earth, 2008) (şebeke-ağ tipi yerleşme sistemi)

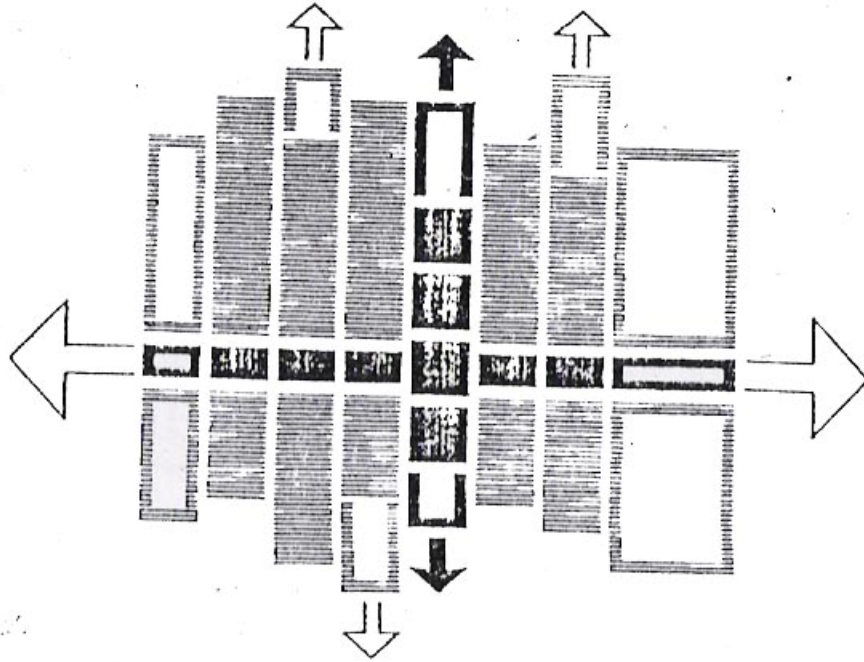

Resim 4.13 Loughborough Üniversitesi, İngiltere (Google Earth, 2008)
(şebeke-ağ tipi yerleşme sistemi)

Resim 4.14 Dicle Üniversitesi, Diyarbakır (Google Earth, 2008)
(şebeke-ağ tipi yerleşme sistemi)

5. *Haç Tipi Yerleşme Sistemi*: Şekil 4.13'deki şemada gözlenebileceği gibi, öğretim alanları ve ortak tesisler birbirini dik açılarla kesen bantlar oluştururlar. Kampüsün kentsel alanlarla bağlantısı, yönüne göre, bu bantlardan biri aracılığı ile sağlanır. Bu ulaşım hattı, kampüsün kentle olan ilişkisini kolaylaştırmaktadır. Bu haçvari yerleşmenin kolları arasında kalan alanlarda, kampüsü oluşturan çeşitli birimler yer almaktadır. Öğretim, araştırma alanlarının mikro büyümeleri ana bantlar arasında kalan bölümlerde gerçekleşirken, ortak tesisler bunlardan bağımsız olarak ana bantlar üzerinde büyüyebilir. Bu yapı gruplarının yoğunluğu yüksektir. Sistem formu büyüme imkanlarını kısıtlamadan, kentle bağlantıya imkan verir; yaya ulaşımı bakımından uygundur. Ortak tesislerin ilk aşamada inşa edilmesi ön yatırımların yükselmesine ve bunların kapasite altında veya dışında kullanılmalarına neden olacaktır. Haç tipi yerleşme sistemine örnek olarak Almanya'daki Ruhr Üniversitesi (Resim 4.15) gösterilebilir.

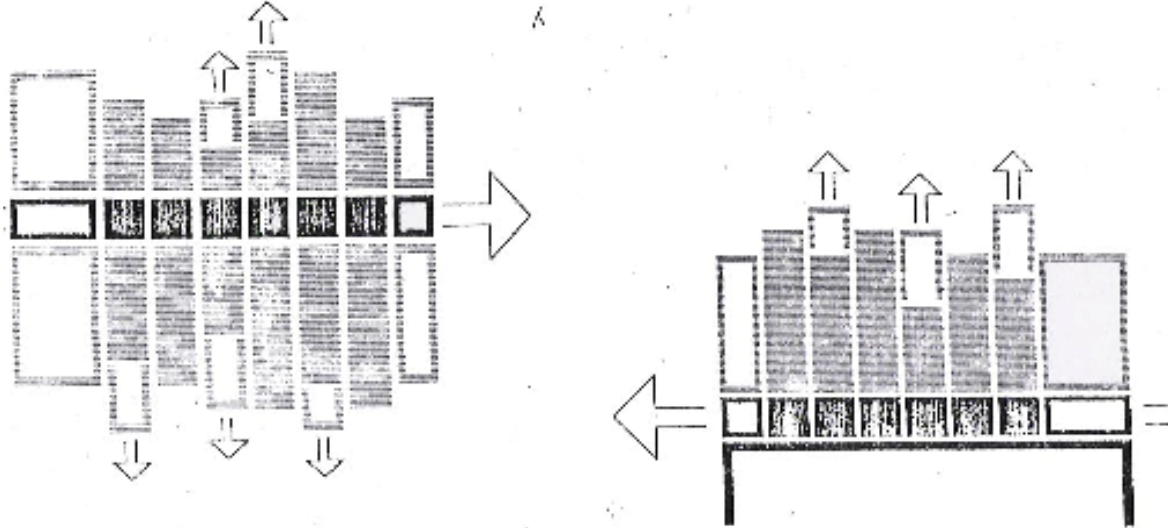

Şekil 4.13 Haç tipi yerleşme sistemi (Linde, 1971)

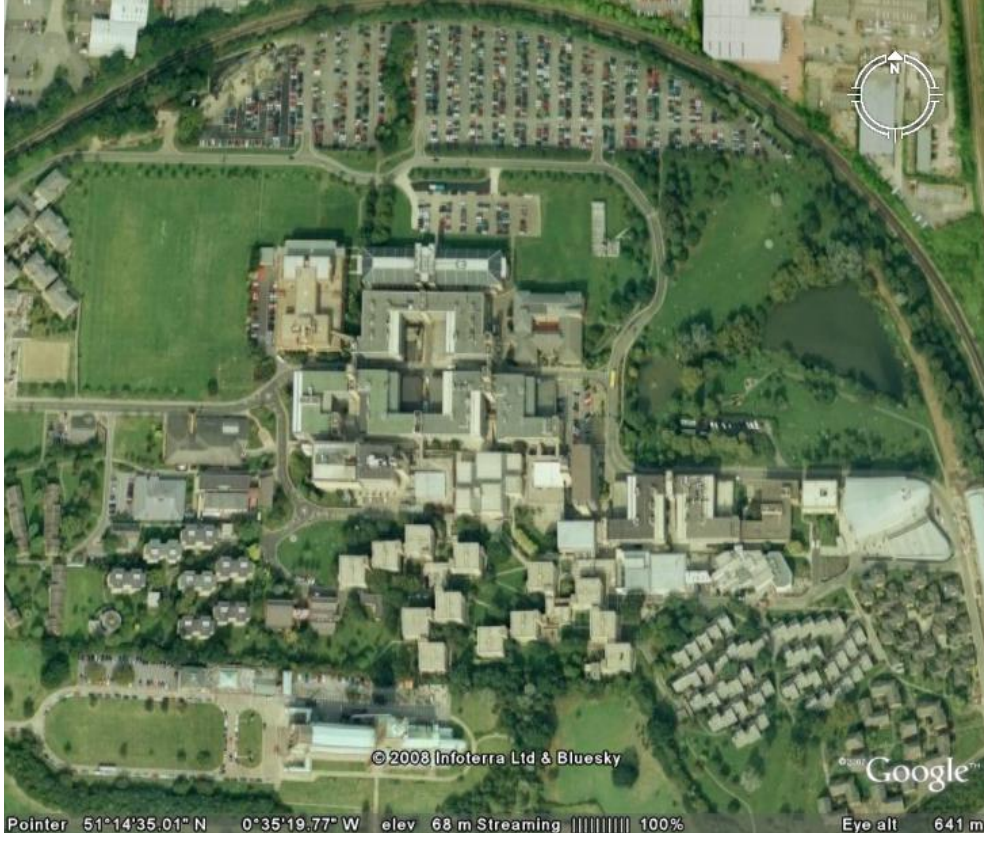

Resim 4.15 Ruhr Üniversitesi, Almanya (Google Earth, 2008) (haç tipi yerleşme sistemi)

6. *Lineer Yerleşme Sistemi*: Şekil 4.14'teki şemada gözlenebileceği gibi, bu sistemin özelliği, ortak kullanım birimlerinin bir bant üzerinde düzenlenmesi ve bu bantın iki yanında veya duruma göre bir yanında, akademik birimlerin bu banta dik yönde gelişme ve genişleme gösterecek şekilde, konumlandırılmış olmalarıdır. Ayrıca, tüm ticari ve sosyal aktiviteler bu merkezi bant üzerinde yer almakta ve bu yönüyle küçük çaplı bir kentin ana caddesi ile kıyaslanabilmektedir. Kampüs ile kentsel alanlar arasındaki bağlantı bu ana caddenin uzantısı aracılığı ile sağlanmaktadır. Bu yapı gruplarının yoğunluğu yüksektir. Mikro büyümeler, merkezi etkilemeden ana banta dik yönlerde gelişebilir. Makro büyümeler lineer bant boyunca planlanabilir. Sistem, uzun süre içinde, bütünlüğünü her aşamada koruyarak büyüyebilir. Form, büyüme olanaklarını kısıtlamadan kentsel alanlara ulaşımına imkan verir ve orta bant yaya ulaşımı açısından elverişlidir. İlk yatırım maliyetinin yüksek olmaması için ortak tesislerin merkezler oluşturacak biçimde toplanması uygundur. Lineer yerleşme sistemine örnek olarak İngiltere'deki Surrey Üniversitesi (Resim 4.16) ve Bath Üniversitesi (Resim 4.17), New Jersey'deki Stockton Üniversitesi (Resim 4.18), İstanbul'daki Maltepe Üniversitesi (Resim 4.19) gösterilebilir.

Şekil 4.14 Lineer yerleşme sistemi (Linde, 1971)

Resim 4.16 Surrey Üniversitesi, İngiltere (Google Earth, 2008) (linear yerleşme sistemi)

Resim 4.17 Bath Üniversitesi, İngiltere (Google Earth, 2008) (linear yerleşme sistemi)

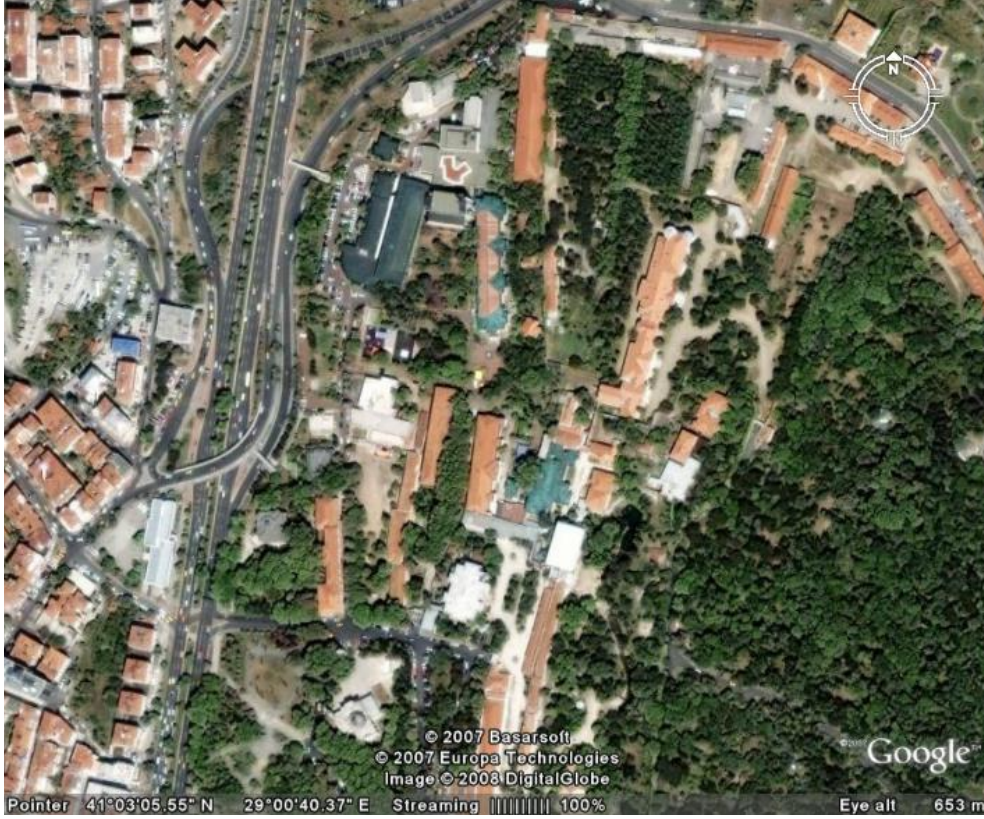

Resim 4.18 Stockton College, New Jersey (Google Earth, 2008) (linear yerleşme sistemi)

Resim 4.19 Maltepe Üniversitesi, İstanbul (Google Earth, 2008)
(linear yerleşme sistemi)

Yapılan inceleme ve araştırmalar sonucunda, mevcut kampüs yerleşim sistemlerinden farklı bir yerleşim sistemi ortaya çıkmaktadır. Mevcut yapılara yenileme çalışmaları ile eğitim işlevi kazandırıldığı, ek birimlerle desteklenerek üniversite kampüsleri olarak kullanıldığı görülmektedir. Mevcut yapı ya da yapı gruplarının dönüşüm ile ortaya çıkan üniversite kampüslerine örnek olarak, İstanbul'daki Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız-Merkez Kampüsü (Resim 4.20), İstanbul Teknik Üniversitesi Taşkışla Kampüsü (Resim 4.21) ve Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü (Resim 4.22) gösterilebilir.

Resim 4.20 Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız-Merkez Kampüsü*, İstanbul (Google Earth, 2008)

* Yıldız Sarayı, Osmanlı padişahlarının İstanbul'da devamlı oturduğu dördüncü saray olup, Beşiktaş'ta bahçe ve koruluk içine yerleşmiş saraylar, köşkler, yönetim, koruma, servis yapıları ve parklar bütünüdür. Bu birleşimin önemli yapıları arasında yer alan Hünkar Dairesi, 1937 yılında Yıldız Teknik Okulu'nun kurulmasıyla okula verilmiş olup, bugün Yıldız Teknik Üniversitesi Rektörlük binası olarak kullanılmaktadır. Ayrıca, ukur Saray (Hanım Sultanlar Dairesi), Bekar Sultanlar, şehzade Köşkleri, Sünnet Köşkü, Damatlar Dairesi, Agavat, Kileri-i Hümayun da Yıldız Teknik Üniversitesi'nce kullanılan binalardır (www.yildiz.edu.tr).

Resim 4.21 İstanbul Teknik Üniversitesi Taşkışla Kampüsü*, İstanbul (Google Earth, 2008)

Resim 4.22 Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü**, İstanbul (Google Earth, 2008)

* Osmanlı döneminde 1846-1852 yılları arasında İngiliz mimar Williams James Smith ve yardımcısı Osmanlı kalfa İstefan tarafından, Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane (Askeri Tıbbiye) için hastane olarak tasarlanmıştır. 1860 yılında Dolmabahçe Sarayı'ni korumak amaçlı askeri kışla olarak kullanılmaya başlanmıştır. Cumhuriyet'in ilanından sonra, Maarif Vekaleti'ne devredilmiş; 1950 yılından sonra İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörlüğü ve Mimarlık-İnşaat Fakültesi olarak kullanılmaya başlanmıştır (http://tr.wikipedia.org/wiki/Ana_Sayfa bkz. Taşkışla).

** Sümerbank eski sosyal tesisleri, eski Tütün Tekel Deposu ve bir bloğu da Mimar Sinan Üniversitesi'ne ait olan, 27 bin metrekarelik kapalı alan üzerine kurulan bir kampüstür (www.bahcesehir.edu.tr).

4.3 Üniversite Sosyal Mekan Kullanımlarına Yönelik Bir Değerlendirme

Üniversiteler, öğrencilerin sadece akademik eğitimle meslek kazandıkları yerler olmayıp, sosyal ve kültürel olarak da kendilerini geliştirdikleri mekanlardır. Öğrenciler, eğitim sürecinde, sosyal etkinliklere katılarak ve düzenleyerek, sosyal grupların bir parçası olup sosyal sorumluluklar alarak toplum yaşamına katılmayı, çevre ile doğru ilişkiler kurabilmeyi öğrenirler ve toplumsal ilişkilere hazır bireyler olarak yetişirler. Öğrencilerin bireysel ve toplumsal gelişimleri, üniversitelerdeki sosyal ve kültürel etkinlik alanları ve kullanımları ile doğrudan ilişkilidir.

Sosyal ve kültürel etkinlik alanları,

- Üniversitelerde, farklı alanlar ve bilimler arasında ilişki kurulması ve sürekliliğinin sağlanması için gerekli paylaşım ortamının yaratılması;
- Farklı kültür ve etnik kökenlerden gelen öğrencilerle zengin bir kültür ortamı oluşturularak kültür etkileşiminin sağlanması;
- Kent ile üniversite arasındaki ilişkinin kurulabilmesi açısından da önem taşımaktadır.

Çalışmada temel problem, üniversite kampüs sistemlerinde (kent üniversitesi, kent içi kampüs, kent dışı kampüs) üniversite öğrencilerinin, sosyal ve kültürel etkinlik alanı kullanımlarının araştırılmasına yönelik olarak belirlenmiştir.

4.3.1 Çalışmanın Amacı, Kapsamı, Yöntemi ve Uygulanması

Çalışma alanı olarak seçilen İstanbul'da 2007-2008 eğitim öğretim yılı itibarıyla 7 adet devlet, 18 adet vakıf olmak üzere toplam 25 adet üniversite bulunmaktadır ve 77 kampüs, 151 fakültede yaklaşık 250 bin üniversite öğrencisi eğitim görmektedir.

İstanbul'daki üniversite kampüslerinin, yerleşim planları, eğitim verilen disiplin adetleri, büyüme-gelişme olanakları, ulaşım, üniversite-kent bütünleşmesi vb. özellikleri göz önünde bulundurularak, **İstanbul üniversitelerinin kampüs sistemleri** genel olarak 3 grupta incelenmiştir (Tablo 4.1).

Tablo 4.1 Kampüs sistemleri

	Kent içi kampüs	Kent üniversitesi	Kent dışı kampüs
Kentteki konum	Kent içinde *	Kent içinde *	Kent dışında
Gelişme-büyüme	Kısıtlı	Kısıtlı	Olanaklı
Disiplin adedi	Multidisipliner	Multidisipliner	Multidisipliner
Yerleşim planı	Özel bir yerleşim planı mevcut.	Özel bir yerleşim planı mevcut değil.	Özel bir yerleşim planı mevcut.
Etkinlik alanları (barınma, eğlence, spor, alışveriş, v.b.)	Tüm etkinlik alanları mevcut.	Bazı etkinlik alanları mevcut.	Tüm etkinlik alanları mevcut.
Ulaşım	Olanaklı	Olanaklı	Elverişli değil.
Üniversitenin kentten yararlanması	Olanaklı	Olanaklı	Etkin bir ulaşım ağı gereklidir.

İstanbul'daki üniversiteler ve kampüsleri numaralandırılmış; üniversitelerin akademik birimleri, buldukları kampüsler, kampüs sistemleri (tablo 4.1'deki genel gruplama esas alınarak) ve kampüslerin kent içi konumları tablolarda incelenmiştir (Tablo 4.2).

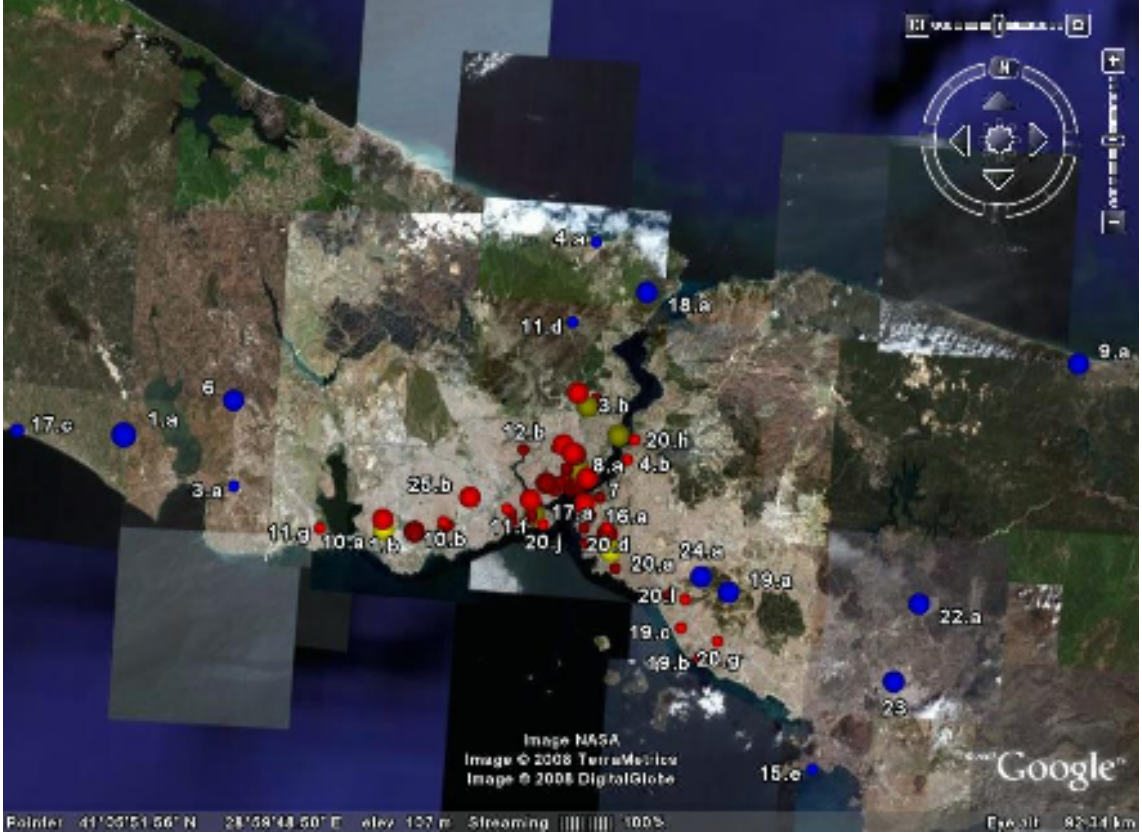
İstanbul'daki üniversite kampüsleri**, tablo 4.2'deki numaralandırma esas alınarak, İstanbul kent haritası üzerinde işaretlenmiş; aynı kent haritası üzerinde üniversite kampüslerinin "kampüs sistemleri", renk farklılıkları kullanılarak belirtilmiştir (Resim 4.23).

İstanbul kent haritası üzerinde işaretlenen üniversite kampüslerinde hangi renklerin hangi kampüs sistemini ifade ettiği aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır:

- Kent Üniversitesi
- Kent Dışı Kampüs
- Kent İçi Kampüs
 - Kampüs Birimi (Kent İçi)
 - Kampüs Birimi (Kent Dışı)

* İstanbul çok merkezli ve yaygın bir yerleşime sahip metropoldür. Bu çalışmada, barınma, iş alanları, sosyal ve kültürel etkinlik alanları, alışveriş alanları vb. bulunan; geniş bir ulaşım ağı ile tüm kentle iletişim içinde olan bölgeler 'kent içi' olarak tanımlanmaktadır.

** 2007-2008 akademik yılında eğitim veren üniversite ve kampüsler çalışma kapsamında ele alınmıştır. 2008-2009 akademik yılında eğitime başlayacak olan üniversite, kampüs, fakülte ve bölümler araştırma dışı bırakılmıştır.

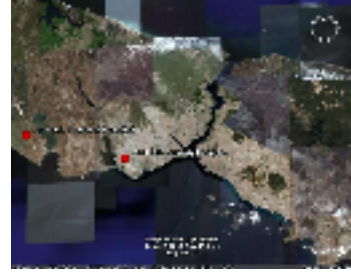

Resim 4.23 İstanbul kampüslerinin kent içi dağılımları ve kampüs sistemlerinin İstanbul kent haritası üzerinde incelenmesi (Erçevik, 2008)

Çalışmada, üniversite kampüs sistemlerinde (kent üniversitesi, kent içi kampüs, kent dışı kampüs) üniversite öğrencilerinin, sosyal ve kültürel etkinlik alanı kullanımlarının incelenmesi ve karşılaştırılması amaçlanmıştır.

İstanbul'da, kent içinde konumlanmış olan bir kent üniversitesi ve bir kent içi kampüs, kent dışında konumlanmış olan bir kent dışı kampüs seçilerek, incelenmiştir. Farklı üniversite kampüs sistemlerine sahip bu üç üniversitenin öğrencilerine yönlendirilen sorulardan elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

İncelenen üniversite ve üniversite kampüslerinin seçiminde, üniversitelerin akademik özellikleri (fakülte adedi, bölüm adedi, öğretim üyesi adedi, eğitim saatleri vb.), öğrenci sayısı, kurumsal kimlikleri dikkate alınmamıştır. Kent içi konumları, yerleşim planları, kampüs sistemlerine uygunluğu, yüzölçümleri, yerleşim planları üzerindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanı konumlanmaları, sosyal özellikleri bağlamında değerlendirilmiştir.

Tablo 4.2 İstanbul'daki üniversite kampüslerinde "kampüs sistemlerinin" incelenmesi

Üniversite Adı	Akademik Birimler ve Buldukları Kampüs	Kampüsler	Üniversite Kampüs Sistemi	Kent İçi Konumu
Arel Üniversitesi (Vakıf Üniversitesi) Yerleşim Alanı \cong 60000 m ² Öğrenci Adedi \cong (Bilgiye ulaşamadı.)	Fen-Edebiyat Fakültesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mühendislik-Mimarlık Fak İletişim Fakültesi Güzel Sanatlar Fakültesi (Sefaköy)	1.a. Tepekent Kampüsü 1.b. Sefaköy Kampüsü	1.a. Kent Dışı Kampüs (Yapım aşamasında) 1.b. Kent Üniversitesi	
Bahçeşehir Üniversitesi (Vakıf Üniversitesi) Yerleşim Alanı \cong 7500 m ² Öğrenci Adedi \cong 7708	Fen-Edebiyat Fakültesi Hukuk Fakültesi İletişim Fakültesi İşletme Fakültesi Mimarlık Fakültesi Mühendislik Fakültesi (Beşiktaş)	2.a. Beşiktaş Kampüsü 2.b. Mecidiyeköy Kampüsü (Hazırlık Sınıfları)	2.a. Kent Üniversitesi 2.b. Kampüs Birimi (Kent İçi)	
Beykent Üniversitesi (Vakıf Üniversitesi) Yerleşim Alanı \cong 21000 m ² Öğrenci Adedi \cong 8000	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Güzel Sanatlar Fakültesi Fen-Edebiyat Fakültesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (Şişli Ayazağa)	3.a. Büyükçekmece Beylikdüzü Kampüsü (Meslek Yüksek Okulları) 3.b. Şişli Ayazağa Kampüsü 3.c. Taksim Kampüsü (Yüksek Lisans)	3.a. Kampüs Birimi (Kent Dışı) 3.b. Kent Üniversitesi 3.c. Kampüs Birimi (Kent İçi)	

Üniversite Adı	Akademik Birimler Ve Buldukları Kampüs	Kampüsler	Üniversite Kampüs Sistemi	Kent İçi Konumu
Boğaziçi Üniversitesi (Devlet Üniversitesi) Yerleşim Alanı \cong 1769106 m ² Öğrenci Adedi \cong 11241	Eğitim Fakültesi Fen-Edebiyat Fakültesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mühendislik Fakültesi (Bebek)	4.a. Sarıtepe kampüsü (Hazırlık Sınıfları) 4.b. Kandilli Kampüs 4.c. Bebek (Güney, Kuzey, Hisar, Uçaksavar) Kampüs	4.a Kampüs Birimi (Kent Dışı) 4.b. Kampüs Birimi (Kent İçi) 4.c. Kent İçi Kampüs	
Doğuş Üniversitesi (Vakıf Üniversitesi) Yerleşim Alanı \cong (Bilgiye ulaşamadı.) Öğrenci Adedi \cong (Bilgiye ulaşamadı.)	Fen-Edebiyat Fakültesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mühendislik Fakültesi Sanat-Tasarım Fakültesi (Kadıköy)	5. Kadıköy-Acıbadem Kampüsü	5. Kent Üniversitesi	
Fatih Üniversitesi (Vakıf Üniversitesi) Yerleşim Alanı \cong (Bilgiye ulaşamadı.) Öğrenci Adedi \cong (Bilgiye ulaşamadı.)	Fen-Edebiyat Fakültesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mühendislik Fakültesi Tıp Fakültesi (Büyükdere)	6. Büyükdere Kampüsü	6. Kent Dışı Kampüs	
Galatasaray Üniversitesi (Devlet Üniversitesi) Yerleşim Alanı \cong (Bilgiye ulaşamadı.) Öğrenci Adedi \cong 2899	Mühendislik ve Teknoloji Fakültesi İletişim Fakültesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Fen-Edebiyat Fakültesi (Ortaköy)	7. Ortaköy Kampüsü	7. Kent Üniversitesi	

Üniversite Adı	Akademik Birimler Ve Buldukları Kampüs	Kampüsler	Üniversite Kampüs Sistemi	Kent İçi Konumu
Haliç Üniversitesi (Vakıf Üniversitesi) Yerleşim Alanı \cong (Bilgiye ulaşamadı.) Öğrenci Adedi \cong 3527	Mühendislik Fakültesi Mimarlık Fakültesi Güzel Sanatlar Fakültesi (Mecidiyeköy) Fen-Edebiyat Fakültesi (Fındıkzade) İşletme Fakültesi (Şişhane)	8.a. Mecidiyeköy Kampüsü 8.b. Fındıkzade Kampüsü 8.c. Şişhane Kampüsü	8.a. Kent Üniversitesi 8.b. Kampüs Birimi (Kent İçi) 8.c. Kampüs Birimi (Kent İçi)	
İşık Üniversitesi (Vakıf Üniversitesi) Yerleşim Alanı \cong 565600 m ² Öğrenci Adedi \cong 2214	Fen-Edebiyat Fakültesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mühendislik Fakültesi (Şile) Güzel Sanatlar Fakültesi (Maslak)	9.a. Şile Kampüsü 9.b. Maslak Kampüsü	9.a. Kent Dışı Kampüs 9.b. Kampüs Birimi (Kent İçi)	
İstanbul Aydın Üniversitesi (Vakıf Üniversitesi) Yerleşim Alanı \cong (Bilgiye ulaşamadı.) Öğrenci Adedi \cong 13721	Fen-Edebiyat Fakültesi Güzel Sanatlar Fakültesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi (Florya)	10.a. Florya Kampüsü 10.b. Bahçelievler Kampüsü (Anadolu BİL Meslek Yüksekokulu)	10.a. Kent İçi Kampüs 10.b. Kampüs Birimi (Kent İçi)	

Üniversite Adı	Akademik Birimler Ve Buldukları Kampüs	Kampüsler	Üniversite Kampüs Sistemi	Kent İçi Konumu
İstanbul Üniversitesi (Devlet Üniversitesi)	Hukuk Fakültesi Eğitim Fakültesi İktisat Fakültesi Siyasal Bilgiler Fak. İletişim Fakültesi (Beyazıt)	11.a. Beyazıt Kampüsü 11.b. Laleli Kampüsü 11.c. Vezneciler Kampüsü	11.a. Kent İçi Kampüs 11.b. Kampüs Birimi (Kent İçi) 11.c. Kampüs Birimi (Kent İçi)	
Yerleşim Alanı \cong (Bilgiye ulaşamadı.)	Edebiyat Fakültesi (Laleli)	11.d. Bahçeköy Kampüsü	11.d. Kampüs Birimi (Kent Dışı)	
Öğrenci Adedi \cong 55000	Fen Fakültesi Su Ürünleri Fak. (Vezneciler)	11.e. Cerrahpaşa Kampüsü 11.f. Çapa Kampüsü	11.e. Kampüs Birimi (Kent İçi)	
	Orman Fakültesi (Bahçeköy)	11.g. Avcılar Kampüsü	11.f. Kampüs Birimi (Kent İçi)	
	Cerrahpaşa Tıp Fakültesi (Cerrahpaşa)	11.h. Fatih Kampüsü	11.g. Kampüs Birimi (Kent İçi)	
	Eczacılık Fakültesi Diş Hekimliği Fakültesi İstanbul Tıp Fakültesi (Çapa)	11.i. Şişli Kampüsü (Hemşirelik Yüksek Okulu)	11.h. Kampüs Birimi (Kent İçi)	
	Mühendislik Fakültesi İşletme Fakültesi Veterinerlik Fakültesi (Avcılar)	11.j. Kadıköy Kampüsü (İstanbul Devlet Konservatuarı)	11.i. Kampüs Birimi (Kent İçi) 11.j. Kampüs Birimi (Kent İçi)	
	İlahiyat Fakültesi (Fatih)			

Üniversite Adı	Akademik Birimler Ve Buldukları Kampüs	Kampüsler	Üniversite Kampüs Sistemi	Kent İçi Konumu
<p>İstanbul Bilgi Üniversitesi (Vakıf Üniversitesi)</p> <p>Yerleşim Alanı \cong (Bilgiye ulaşamadı.)</p> <p>Öğrenci Adedi \cong 9000</p>	<p>Fen-Edebiyat Fakültesi Hukuk Fakültesi (Dolapdere) Fen-Edebiyat Fakültesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İletişim Fakültesi (Kuştepe) Fen-Edebiyat Fakültesi İletişim Fakültesi (Santral İstanbul)</p>	<p>12.a. Dolapdere Kampüsü (Meslek Yüksek Okulları/Hazırlık Okulu)</p> <p>12.b. Kuştepe Kampüsü</p> <p>12.c. Santral İstanbul Kampüsü (Yüksek Lisans)</p>	<p>12.a. Kent Üniversitesi</p> <p>12.b. Kent Üniversitesi</p> <p>12.c. Kampüs Birimi (Kent İçi)</p>	
<p>İstanbul Bilim Üniversitesi (Vakıf Üniversitesi)</p> <p>Yerleşim Alanı \cong (Bilgiye ulaşamadı.)</p> <p>Öğrenci Adedi \cong (Bilgiye ulaşamadı.)</p>	<p>Tıp Fakültesi Fen-Edebiyat Fakültesi (Esentepe)</p>	<p>13.a. Esentepe Kampüsü</p> <p>13.b. Gayrettepe Kampüsü (Meslek Yüksek Okulları/Hemşirelik Yüksekokulu)</p>	<p>13.a. Kent Üniversitesi</p> <p>13.b. Kampüs Birimi (Kent İçi)</p>	
<p>İstanbul Kültür Üniversitesi (Vakıf Üniversitesi)</p> <p>Yerleşim Alanı \cong 65000 m²</p> <p>Öğrenci Adedi \cong 5800</p>	<p>Fen-Edebiyat Fakültesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Sanat ve Tasarım Fakültesi (Ataköy)</p> <p>Hukuk Fakültesi (Şirinevler)</p>	<p>14.a. Ataköy Kampüsü</p> <p>14.b. Şirinevler Kampüsü</p>	<p>14.a. Kent Üniversitesi</p> <p>14.b. Kampüs Birimi (Kent İçi)</p>	

Üniversite Adı	Akademik Birimler Ve Buldukları Kampüs	Kampüsler	Üniversite Kampüs Sistemi	Kent İçi Konumu
İstanbul Teknik Üniversitesi (Devlet Üniversitesi) Yerleşim Alanı \cong 2100000 m ² Öğrenci Adedi \cong 21410	İnşaat Fakültesi Maden Fakültesi Kimya-Metalurji Fakültesi Gemi İnşaat ve Deniz Bilimleri Fakültesi Fen-Edebiyat Fakültesi Elektrik-Elektronik Fakültesi Uçak ve Uzay Bilimleri Fakültesi (Ayazağa) Makine Fakültesi Tekstil Teknoloji ve Tasarımı Fakültesi (Gümüşsuyu) Mimarlık Fakültesi (Taşkışla) İşletme Fakültesi (Maçka) Denizcilik Fakültesi (Tuzla)	15.a. Ayazağa Kampüsü 15.b. Gümüşsuyu Kampüsü 15.c. Taşkışla Kampüsü 15.d. Maçka Kampüsü 15.e. Tuzla Kampüsü	15.a. Kent İçi Kampüs 15.b. Kampüs Birimi (Kent İçi) 15.c. Kampüs Birimi (Kent İçi) 15.d. Kampüs Birimi (Kent İçi) 15.e. Kampüs Birimi (Kent Dışı)	
İstanbul Ticaret Üniversitesi (Vakıf Üniversitesi) Yerleşim Alanı \cong 36800 m ² Öğrenci Adedi \cong 5000	Fen-Edebiyat Fakültesi İletişim Fakültesi Ticari Bilimler Fakültesi (Üsküdar) Mühendislik-Tasarım Fakültesi (Küçükyalı) Hukuk Fakültesi (Eminönü)	16.a. Üsküdar Kampüsü 16.b. Küçükyalı Kampüsü (Hazırlık Sınıfları/ Meslek Yüksek Okulları) 16.c. Eminönü Kampüsü	16.a. Kent Üniversitesi 16.b. Kampüs Birimi (Kent İçi) 16.c. Kampüs Birimi (Kent İçi)	

Üniversite Adı	Akademik Birimler Ve Buldukları Kampüs	Kampüsler	Üniversite Kampüs Sistemi	Kent İçi Konumu
Kadir Has Üniversitesi (Vakıf Üniversitesi) Yerleşim Alanı \cong 39000 m ² Öğrenci Adedi \cong 5002	Fen-Edebiyat Fakültesi Mühendislik Fakültesi Hukuk Fakültesi İletişim Fakültesi Güzel Sanatlar Fakültesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (Cibali)	17.a. Cibali Kampüs 17.b. Bahçelievler Kampüs (Hazırlık Sınıfları) 17.c. Selimpaşa Kampüs (Meslek Yüksek Okulları)	17.a. Kent Üniversitesi 17.b. Kampüs Birimi (Kent İçi) 17.c. Kampüs Birimi (Kent Dışı)	
Koç Üniversitesi (Vakıf Üniversitesi) Yerleşim Alanı \cong (Bilgiye ulaşamadı.) Öğrenci Adedi \cong 3817	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Fen, İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi Mühendislik Fakültesi Hukuk Fakültesi (Sarıyer)	18.a. Sarıyer Kampüs 18.b. Nişantaşı Kampüsü (Hemşirelik Meslek Yüksek Okulu)	18.a. Kent Dışı Kampüs 18.b. Kampüs Birimi (Kent İçi)	
Maltepe Üniversitesi (Vakıf Üniversitesi) Yerleşim Alanı \cong 1015000 m ² Öğrenci Adedi \cong 5159	Eğitim Fakültesi Fen-Edebiyat Fakültesi Hukuk Fakültesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İletişim Fakültesi Mimarlık Fakültesi Mühendislik Fakültesi (Marmara Eğitim Köyü) Tıp Fakültesi (Maltepe)	19.a. Marmara Eğitim Köyü 19.b. Dragos-Tekel Kampüsü (Yüksek Lisans/Meslek Yüksek Okulları) 19.c. Maltepe Kampüsü	19.a. Kent Dışı Kampüs 19.b. Kampüs Birimi (Kent İçi) 19.c. Kampüs Birimi (Kent İçi)	

Üniversite Adı	Akademik Birimler Ve Buldukları Kampüs	Kampüsler	Üniversite Kampüs Sistemi	Kent İçi Konumu
Marmara Üniversitesi (Devlet Üniversitesi) Yerleşim Alanı \cong (Bilgiye ulaşamadı.) Öğrenci Adedi \cong 51227	Eğitim Fakültesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mühendislik Fakültesi Teknik Eğitim Fakültesi (Göztepe) Dış Hekimliği Fakültesi İletişim Fakültesi (Nişantaşı) Tıp Fakültesi Eczacılık Fakültesi Hukuk Fakültesi (Haydarpaşa) Güzel Sanatlar Fakültesi (Acıbadem) İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (Bahçelievler) İlahiyat Fakültesi (Bağlarbaşı) Sağlık Eğitim Fakültesi (Kartal)	20.a. Göztepe Kampüsü 20.b. Nişantaşı Kampüsü 20.c. Haydarpaşa Kampüsü 20.d. Acıbadem Kampüsü 20.e. Bahçelievler Kampüsü 20.f. Bağlarbaşı Kampüsü 20.g. Kartal Kampüsü 20.h. Anadolu Hisarı Kampüsü (Beden Eğitimi Spor Yüksekokulu) 20.i. Zeynep Kamil Kampüsü (Sağlık Yüksekokulu) 20.j. Sultanahmet Kampüsü (Rektörlük Özel Kalem/Ortadoğu Araştırma Enstitüsü) 20.k. Beyazıt Kampüsü (Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu) 20.l. Hastane (Nörolojik Bilimler Enstitüsü)	20.a. Kent İçi Kampüs 20.b. Kampüs Birimi (Kent İçi) 20.c. Kampüs Birimi (Kent İçi) 20.d. Kampüs Birimi (Kent İçi) 20.e. Kampüs Birimi (Kent İçi) 20.f. Kampüs Birimi (Kent İçi) 20.g. Kampüs Birimi (Kent İçi) 20.h. Kampüs Birimi (Kent İçi) 20.i. Kampüs Birimi (Kent İçi) 20.j. Kampüs Birimi (Kent İçi) 20.k. Kampüs Birimi (Kent İçi) 20.l. Kampüs Birimi (Kent İçi)	

Üniversite Adı	Akademik Birimler Ve Buldukları Kampüs	Kampüsler	Üniversite Kampüs Sistemi	Kent İçi Konumu
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (Devlet Üniversitesi) Yerleşim Alanı \cong 125679 m ² Öğrenci Adedi \cong 5708	Mimarlık Fakültesi Güzel Sanatlar Fakültesi (Fındıklı) Fen-Edebiyat Fakültesi (Beşiktaş)	21.a. Fındıklı Kampüs 21.b. Beşiktaş Kampüs 21.c. Fatih Kampüsü (Meslek Yüksek Okulu) 21.d. Kilyos-Sarıyer Kampüsü (Rektörlük Araştırma Merkezi)	21.a. Kent Üniversitesi 21.b. Kampüs Birimi (Kent İçi) 21.c. Kampüs Birimi (Kent İçi) 21.d. Kampüs Birimi (Kent Dışı)	
Okan Üniversitesi (Vakıf Üniversitesi) Yerleşim Alanı \cong (Bilgiye ulaşılamadı.) Öğrenci Adedi \cong (Bilgiye ulaşılamadı.)	Fen-Edebiyat Fakültesi Güzel Sanatlar Fakültesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mühendislik Fakültesi (Akfırat)	22.a. Akfırat Kampüsü 22.b. Hasanpaşa Kampüsü (Sürekli Eğitim Merkezi-Yüksek Lisans)	22.a. Kent Dışı Kampüs 22.b. Kampüs Birimi (Kent İçi)	
Sabancı Üniversitesi (Vakıf Üniversitesi) Yerleşim Alanı \cong 1353000 m ² Öğrenci Adedi \cong 3466	Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi Sanat ve Sosyal Bilimler Fakültesi Yönetim Bilimleri Fakültesi (Tuzla)	23. Tuzla Kampüsü	23. Kent Dışı Kampüs	

Üniversite Adı	Akademik Birimler Ve Buldukları Kampüs	Kampüsler	Üniversite Kampüs Sistemi	Kent İçi Konumu
<p>Yeditepe Üniversitesi (Vakıf Üniversitesi)</p> <p>Yerleşim Alanı \cong 125000 m²</p> <p>Öğrenci Adedi \cong (Bilgiye ulaşamadı.)</p>	<p>Eğitim Fakültesi Eczacılık Fakültesi Fen-Edebiyat Fakültesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hukuk Fakültesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İletişim Fakültesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Tıp Fakültesi Ticari Bilimler Fakültesi (Kayışdağı)</p> <p>Diş Hekimliği Fakültesi (Göztepe)</p>	<p>24.a. Kayışdağı 26 Ağustos Yerleşimi</p> <p>24.b. Kadıköy-Göztepe Yerleşimi</p>	<p>24.a. Kent Dışı Kampüs</p> <p>24.b. Kampüs Birimi (Kent İçi)</p>	
<p>Yıldız Teknik Üniversitesi (Devlet Üniversitesi)</p> <p>Yerleşim Alanı \cong (Bilgiye ulaşamadı.)</p> <p>Öğrenci Adedi \cong 21416</p>	<p>Elektrik-Elektronik Fak. Makine Fakültesi Mimarlık Fakültesi İktisadi ve İdari Bilim.Fak. İnşaat Fakültesi Sanat ve Tasarım Fakültesi (Yıldız)</p> <p>Fen-Edebiyat Fakültesi Eğitim Fakültesi Kimya-Metalurji Fakültesi (Davutpaşa)</p>	<p>25.a. Yıldız Merkez Kampüs</p> <p>25.b. Davutpaşa Kampüsü</p> <p>25.c. Ayazağa Kampüsü (Hazırlık Sınıfları/ Meslek Yüksek Okulu)</p>	<p>25.a. Kent İçi Kampüs</p> <p>25.b. Kent İçi Kampüs</p> <p>25.c. Kampüs Birimi (Kent İçi)</p>	

Tablo 4.1 ve tablo 4.2'deki incelemeler doğrultusunda, kent dışı kampüs olarak (kent dışında konumlanmış) **Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü**, kent üniversitesi (kent içinde konumlanmış) olarak **Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü**, kent içi kampüs olarak (kent içinde konumlanmış) **Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüsü**, incelenecek ve anket uygulanacak kampüsler olarak seçilmiştir* (Resim 4.24).

Resim 4.24 Bahçeşehir Üniversitesi (Beşiktaş Kampüsü), Yıldız Teknik Üniversitesi (Yıldız Merkez Kampüsü) ve Koç Üniversitesi'nin (Sarıyer Kampüsü) kent içi konumları (● Kent üniversitesi, ● Kent dışı kampüs, ● Kent içi kampüs) (Erçevik, 2008)

Çalışma, üniversitelerin genel kullanım alanı olarak belirlenen sosyal ve kültürel etkinlik alanları için yapılmış; diğer birimler araştırma dışı bırakılmıştır. Her üç üniversiteden 50 üniversite öğrencisinin katılımı ile toplam 150 üniversite öğrencisine anket uygulanmıştır.

Farklı üniversite kampüs sistemlerinde, üniversite öğrencilerinin, sosyal ve kültürel etkinlik alanı kullanımlarının karşılaştırılması amacıyla tek tip soru hazırlanmış; fakat katılımcı öğrencilerin, anket sorularında üniversitelerindeki hangi kampüsü sosyal ve kültürel etkinlik

* İncelenecek ve anket uygulanacak üniversitelerin tanıtıcı bilgileri için (bkz. 105-121) üniversite internet adreslerinden ve üniversitelerden elde edilen tanıtım kitapçıklarından faydalanılmıştır. İncelenecek üniversitelerin gizlilik ve güvenlik politikaları nedeniyle, detaylı kat planlarına ulaşılammıştır. Vaziyet planları üzerinden üniversite birimleri tanıtılmıştır.

alanları açısından değerlendirmeleri gerektiği, anket başında belirtilmiştir (Ek-1). Anket soruları dağıtılarak, üniversite öğrencileri tarafından yanıtlanması beklenmiş; bazen öğrencilere birebir soru sormak yoluyla yapılmıştır. Katılımcı öğrencilerin kişisel görüş ve yorumlarını elde etmek amacıyla “görüşme tekniğinden” faydalanılmıştır. İstatistiki değerlendirmeye uygun bulunan 150 ankete ilişkin veri, bilgisayar ortamında SPSS 13.0 (Statistical Package for Social Sciences) paket programı kullanılarak değerlendirilmiş; ortaya çıkan sonuçlar, katılımcı kişi sayısı ve yüzdesini gösteren tablo ve grafiklerde ifade edilmiştir. Üniversite öğrencilerine, kampüslerindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının yeterliliği, bu alanları hangi zaman dilimlerinde kullandıkları, ulaşılabilirlik, kullanıcı profili ve kent kullanımını ile ilgili sorular yöneltilmiştir.

4.3.1.1 Kent Dışı Kampüs: Koç Üniversitesi (Sarıyer Kampüsü)

Koç Üniversitesi, Rumelifeneri Yolu üzerinde Sarıyer’e araba ile 10 dakikalık mesafededir. Hafta içi her gün sabah saat 08.00’de Kadıköy’den kalkan; Kadıköy-Beşiktaş-İstinye-Sarıyer güzergahını izleyen ve her akşam saat 18.05’te de aynı güzergahtan geri dönen bir deniz otobüsü mevcuttur. Koç Üniversitesi ile Sarıyer arasında her 10 dakikada bir karşılıklı olarak minibüs işlemekte; ayrıca Sarıyer-Rumelifeneri arasında belediye otobüsü de ulaşım sağlanmaktadır (Resim 4.25).

Resim 4.25 Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü yerleşim planı (Google Earth, 2008)

Koç Üniversitesi, 1993 yılında İstinye’de bulunan geçici kampüsünde eğitime başlamış; 2000 yılında Rumelifeneri’ndeki yeni ve daimi kampüsüne taşındıktan sonra mühendislik ve hukuk fakülteleri ile sosyal bilimler ve fen bilimleri-mühendislik enstitüsü de bünyesine eklenmiştir.

Koç Üniversitesi'nde bugün 4 fakülte, 20 lisans, 16 yüksek lisans ve 10 doktora programı bulunmaktadır. Koç Üniversitesi'nin 2007-2008 eğitim-öğretim yılında 3382'si lisans programlarında, 115'i işletme enstitüsünde, 167'si fen bilimleri ve mühendislik enstitüsünde, 153'ü sosyal bilimler enstitüsünde olmak üzere toplam 3817 öğrencisi vardır (Resim 4.26).

Resim 4.26 Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü (Erçevik, 2008)

Barınma-Sağlık: 2008-2009 eğitim yılında Koç Üniversitesi, kampüs içindeki yurt binalarında 1434 kişilik yatak kapasitesine sahiptir. Her yurt binası 60-70 yatak kapasiteli olup bir, iki ve dört kişilik oda seçenekleri vardır. Koç Üniversitesi sağlık merkezinde poliklinik hizmetleri Amerikan Hastanesi tarafından organize edilmektedir.

Kütüphane: 8282 m² alana ve 700 kişilik oturma kapasitesine sahip olan Suna Kırac Kütüphanesi'nde 13 özel çalışma odası, video/dvd seyretmek için iki ayrı oda ve eğitim amaçlı kullanılan bilgisayar donanımlı bir salonun yanı sıra bilgisayar terminallerinin bulunduğu lisans okuma salonu ile lisansüstü okuma salonu bulunmaktadır (Resim 4.27).

Resim 4.27 Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü Suna Kırac Kütüphanesi (Erçevik, 2008)

2007 yılı itibarıyla koleksiyon sayısı, basılı kaynaklarda (kitap, dergi, tez vs) 176000, görsel-işitsel kaynaklarda (slayt, DVD, VCD, disket, CD-rom vs) 37000 civarındadır (Resim 4.28).

Resim 4.28 Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü Suna Kıraç Kütüphanesi (Erçevik, 2008)

Sosyal Birimler: Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü öğrenci merkezinde;

- 600 kişi kapasiteli bir ana yemek salonu (Resim 4.29),

Resim 4.29 Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü ana yemek salonu (Erçevik, 2008)

- Öğrenci kulüp odaları,
- Bilardo oyun alanı, TV izleme bölümü,
- İngilizce audio ve video kaset izleme araçları,

- Ana yemek salonunun üst katında 3 farklı kantin (Resim 4.30),

Resim 4.30 Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü kantinler (Erçevik, 2008)

- Öğrenci merkezinin giriş katında ise bir kafeterya (Resim 4.31) bulunmaktadır.

Resim 4.31 Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü öğrenci merkezi girişindeki kafeterya (Erçevik, 2008)

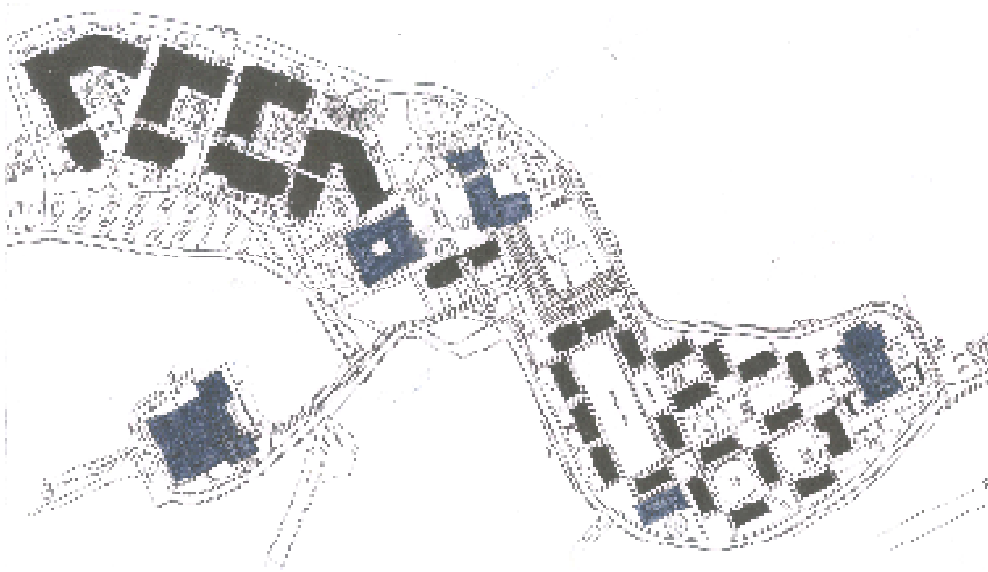
Ayrıca okul içerisinde bulunan kulinin en üst katında bir kafe ve yurt bölgesinde de 2 ayrı kafeterya hizmet vermektedir.

Öğrenci merkezinde banka şubesi, alışveriş birimi, kitapevi (Resim 4.32), P.T.T. ofisi, kuru temizleme ve kuaför bulunmaktadır.

Resim 4.32 Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü kitapevi (Erçevik, 2008)

Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü'nde, kantinler, yemekhane, kırtasiye, kitapevi, banka, alışveriş birimleri, kopyalama merkezi, dvd odaları, oyun salonları vb. sosyal ve kültürel etkinlik alanları bir öğrenci merkezi binasında birleşip, tüm sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının toplandığı bir öğrenci meydanına açılmaktadır. Bu öğrenci meydanına uzanan yaya akslarıyla akademik birimler ile sosyal ve kültürel etkinlik alanları birbirlerine bağlanmaktadır (Şekil 4.15, Ek-2).

Şekil 4.15 Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü yerleşim planı
(● akademik-idari birimler ve yurtlar, ● sosyal ve kültürel etkinlik birimleri)
(Erçevik, 2008)

Spor Tesisleri: Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü'nde;

- çok amaçlı bir kapalı spor salonu (koşu parkuru, squash ve raketbol kortu, aerobik salonu, fitness salonu, kardio salonu ve masa tenisi bölümü; ana bölümde tenis, basketbol, badminton, voleybol, hentbol) (Resim 4.33),

Resim 4.33 Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü kapalı spor salonu (Erçevik, 2008)

- 2 adet açık tenis kortu, 1 adet yapay çim futbol sahası (Resim 4.34), 1 adet açık basketbol sahası, yarı olimpik yüzme havuzu bulunmaktadır.

Resim 4.34 Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü yapay çim futbol sahası (Erçevik, 2008)

4.3.1.2 Kent Üniversitesi: Bahçeşehir Üniversitesi (Beşiktaş Kampüsü)

Beşiktaş'ın sahil kısmında yer alan Bahçeşehir Üniversitesi'ne, Üsküdar üzerinden motor ve şehir hatları vapurlarıyla ve Beşiktaş'a gelen veya Beşiktaş üzerinden Ortaköy istikametine giden tüm İETT otobüsleri ile ulaşılabilir. Deniz yolculuğu ile Üsküdar'a 10 dakika, Kadıköy'e 20 dakika; otobüsle Taksim'e 10 dakika, Mecidiyeköy'e 15 dakika mesafedir (Resim 4.35).

Resim 4.35 Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü yerleşim planı (Google Earth, 2008)

1999 yılında İstanbul'un Bahçeşehir ilçesinde kurulan Bahçeşehir Üniversitesi, 2006-2007 akademik yılında tüm fakültelerini Beşiktaş ilçesine taşımıştır. Bahçeşehir Üniversitesi'nde 6 fakülte, 25 lisans, 27 yüksek lisans ve 11 meslek yüksek okulu programı bulunmaktadır. 2007–2008 eğitim-öğretim yılında 4809 lisans, 1519 ön lisans, 1380 yüksek lisans öğrencisi olmak üzere toplam 7708 öğrencisi vardır (Resim 4.36).

Resim 4.36 Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü (Erçevik, 2008)

Barınma-Sağlık: Bahçeşehir üniversitesine bağlı, Beşiktaş'ta Osmanbey'de, Bahçeşehir'de ve Ortaköy'de olmak üzere 4 adet yurt bulunmaktadır. Yurtlar bir, iki, üç, dört kişiliktir. Sağlık konusunda üniversitenin bütün kampüslerinde revir ve hemşire bulunmaktadır.

Kütüphane: 1999 yılında, üniversitenin eğitime başlaması ile hizmet vermeye başlayan Üniversite Kütüphanesi 500 m² alana, Mart 2008 tarihi itibari ile 55650 kitap, 49114 e-kitap ve 83'ü güncel olmak üzere 720 ayrı basılı dergiye ait 16865 sayı ve ciltler, 58218 e-dergi vb. olmak üzere toplam 181365 yayına sahiptir (Resim 4.37, Resim 4.38).

Resim 4.37 Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü Barbaros Kütüphanesi (Erçevik, 2008)

Resim 4.38 Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü Barbaros Kütüphanesi (Erçevik,2008)

Sosyal Birimler: 7500 m² kapalı alanda hizmet veren Beşiktaş Kampüsü'nde

- Öğrenci klüpleri, kopyalama merkezi ve bilgisayarlı çalışma alanlarının yer aldığı öğrenci merkezi (student center) (Resim 4.39),

Resim 4.39 Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü öğrenci merkezi (student center) (Erçevik, 2008)

- 500 m² kapalı, 200 m² açık alana sahip kafeterya (Resim 4.40, Resim 4.41),

Resim 4.40 Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü kafeterya (Erçevik, 2008)

Resim 4.41 Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü açık oturma alanları (Erçevik, 2008)

- 2 adet sinema salonu,
- 420 m² alana sahip 400 kişilik konferans salonu,
- 300 kişi kapasiteli Fazıl Say sahnesi (Resim 4.42),

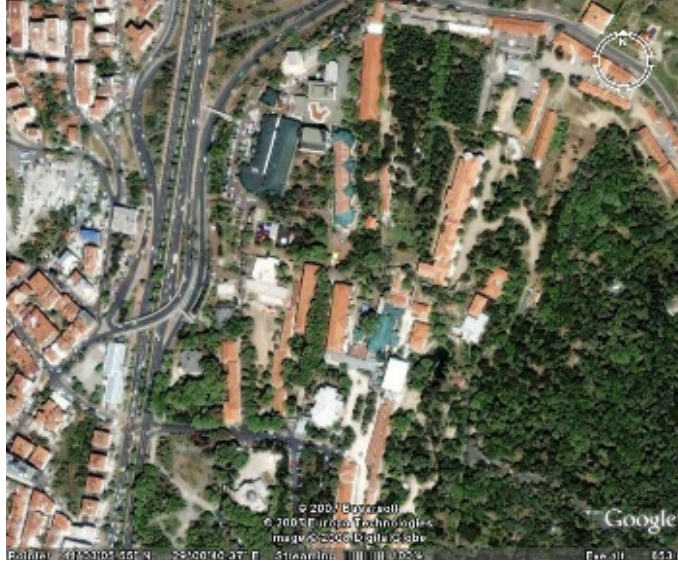
Resim 4.42 Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü Fazıl Say sahnesi (Erçevik, 2008)

- 7 bilgisayar laboratuvarı,
- Banka şubesi, kitapevi, kuaför bulunmaktadır.

Kent üniversitesi olan Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü akademik birimlerin sosyal ve kültürel etkinlik alanları ile birlikte yer aldığı ana bina ve ona bağlı birimlerden oluşmaktadır (Şekil 4.16, Ek-3). Sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının birleştiği bir öğrenci merkezi binası, tüm sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının toplandığı bir öğrenci meydanı bulunmamaktadır. Sadece beslenme, banka, kırtasiye, çeşitli çalışma alanları gibi temel

4.3.1.3 Kent İçi Kampüs: Yıldız Teknik Üniversitesi (Yıldız Merkez Kampüsü)

Beşiktaş Barbaros Bulvarı'nda yer alan YTÜ Merkez Kampüsü'ne, Üsküdar ve Kadıköy üzerinden motor ve şehir hatları vapurlarıyla Beşiktaş'a ulaştıktan sonra, Barbaros Bulvarı üzerinden Levent istikametine giden tüm İETT otobüsleri ve minibüsler ile ulaşılabilir (Resim 4.43).

Resim 4.43 YTÜ Merkez Kampüs yerleşim planı (Google Earth, 2008)

Vilayet nafia idarelerinin (İl Bayındırlık Müdürlüğü'nün) “fen memuru” (eski adıyla kondüktör, yeni adıyla tekniker) ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla 1911’de Kondüktör Mekteb-i Alisi adıyla, Bayındırlık Bakanlığı'na bağlı bir okul kurulmuş; 1922’de okulun adı Nafia Fen Mektebi’ne dönüştürülmüştür. 1937 yılında Nafia Fen Mektebinin faaliyetine son verilerek, yerine Teknik Okul kurulmuştur. İlk kuruluşta fen memuru ve mühendislik dalında öğrenci yetiştiren inşaat ve makine bölümleri varken, 1942-1943 ders yılından itibaren mühendislik kısmında elektrik ve mimarlık bölümleri açılmıştır.

İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi 1969 yılında özerkliği olan yüksek dereceli bir öğretim ve araştırma kurumu olarak kurulmuş; 1971’de özel yüksekokullar kapatılınca İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi’ne bağlanmıştır. Mühendislik yüksekokulları, Kocaeli Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi ve Kocaeli Meslek Yüksekokulu'nun ilgili fakülte ve bölümleri, 1983 yılında Yıldız Üniversitesi adı altında birleşmiş; 1992 yılında üniversitenin adı Yıldız Teknik Üniversitesi olarak değiştirilmiştir. Bugün, YTÜ Merkez Kampüsü’te 6 fakülte, 17 lisans, 71 yüksek lisans, 49 doktora programı, YTÜ Davutpaşa Kampüsü’nde 3 fakülte, 15 lisans programı, YTÜ Ayazağa Kampüsü’nde 14 meslek yüksek okulu programı bulunmaktadır. 2007-2008 eğitim-

öğretim yılında 16952 lisans, 2111 ön lisans, 1649 yüksek lisans, 704 doktora öğrencisi olmak üzere toplam 21416 öğrenci vardır (Resim 4.44).

Resim 4.44 YTÜ Merkez Kampüs (Erçevik, 2008)

Barınma-Sağlık: 2002 yılında yeniden yapılandırılan, 300 kız, 300 erkek öğrenci kapasiteli yurtlar üniversitenin Maslak Kampüsü'nde bulunmakta; YTÜ Merkez Kampüs'te öğrenci yurdu bulunmamaktadır. Üniversite merkez ve bağlı kampüslerde 8 uzman hekim (Dahiliye, Göz, Çocuk, KBB, Cildiye, Psikiyatri, Kadın Doğum, Radyoloji), 8 pratisyen hekim olmak üzere toplam 16 hekim, 5 diş hekimi, 5 hemşire, 5 laborant, 2 psikolog, 1 sosyal çalışmacı, 2 memur, 1 ambulans şoförü ve 2 hizmetli görev yapmaktadır.

Kütüphane: 1985 yılında inşa edilen Sabancı Merkez Kütüphanesi'nde 80 kişilik 2 adet kitap koleksiyonu okuma-yararlandırma salonu, 80 kişilik 1 adet süreli yayın koleksiyonu okuma-yararlandırma salonu ile 25 kişilik tezler ve nadir eserler koleksiyonu okuma-yararlandırma salonu bulunmaktadır (Resim 4.45).

Resim 4.45 YTÜ Merkez Kampüs Sabancı Kütüphanesi (Erçevik, 2008)

YTÜ Sabancı Kütüphanesi koleksiyonu, yaklaşık olarak 60000 kitap, 4000 tez ve 154 çeşit süreli yayından oluşmaktadır; koleksiyonda 42 adet elektronik dergi ve 5 adet CD- ROM bulunmaktadır (Resim 4.46).

Resim 4.46 YTÜ Merkez Kampüs Sabancı Kütüphanesi (Erçevik, 2008)

Sosyal Birimler: YTÜ Merkez Kampüs'ünde

- Eşzamanlı olarak 1700 öğrenci, 700 akademik ve idari personele hizmet veren 2 adet yemekhane (Resim 4.47),

Resim 4.47 YTÜ Merkez Kampüs öğrenci yemekhanesi (Erçevik, 2008)

- Kış Bahçesi, Orta Bahçe, Tonoz, Çatı gibi adlarla anılan 6 adet kantin (Resim 4.48, Resim 4.49),

Resim 4.48 YTÜ Merkez Kampüs Orta Bahçe kantin (Erçevik, 2008)

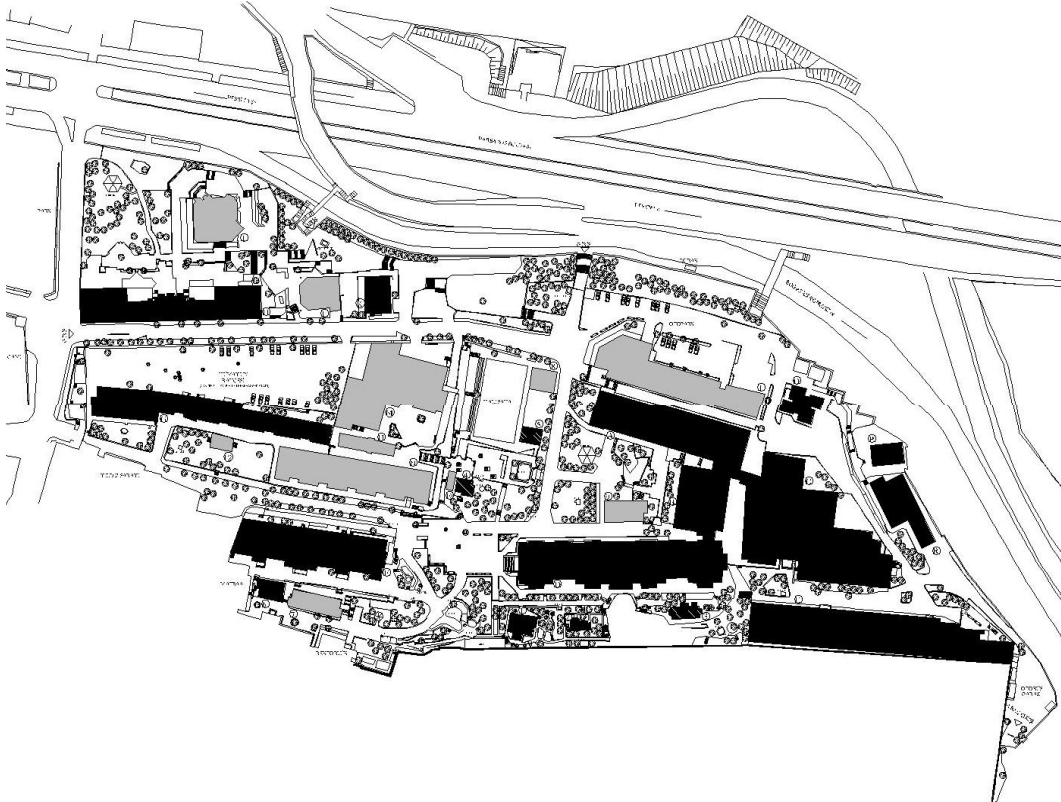
Resim 4.49 YTÜ Merkez Kampüs Tonoz kantin (Erçevik, 2008)

- 50 kişilik cep sineması,
- Kuaför, P.T.T. ofisi, banka şubesi, kitapevi, kırtasiye, fotokopi merkezi (Resim 4.50) bulunmaktadır.

Resim 4.50 YTÜ Merkez Kampüs alışveriş birimleri (Erçevik, 2008)

Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüsü’te kantinler, yemekhane, kırtasiye, kitapevi, banka, alışveriş birimleri, kopyalama merkezi vb. sosyal ve kültürel etkinlik alanları öğrenci merkezi binasında birleşmeyip, akademik birimler arasında oluşan meydana homojen olarak dağılmaktadır (Şekil 4.17, Ek-4).

Şekil 4.17 YTÜ Yıldız Merkez Beşiktaş Kampüs yerleşim planı
(● akademik-idari birimler ve yurtlar, ● sosyal ve kültürel etkinlik birimleri)
(Erçevik, 2008)

Spor Tesisleri: YTÜ Merkez Kampüs'ünde

- 1 tırmanma duvarı,
- 2 açık basketbol sahası bulunmaktadır.

Kapalı spor salonu mevcut değildir.

4.3.2 Anket Çalışmalarının Değerlendirilmesi

Anket çalışmalarının değerlendirilmesi kapsamında, katılımcı nitelikleri ve anket sonuçları, katılımcı kişi sayısı ve yüzdesini gösteren tablo ve grafikler kullanılarak değerlendirilmiştir.

4.3.2.1 Katılımcı Niteliklerinin Değerlendirilmesi

Anket çalışmasının ilk aşamada, katılımcı nitelikleri değerlendirilerek, Koç Üniversitesi (Sarıyer Kampüsü), Bahçeşehir Üniversitesi (Beşiktaş Kampüsü), Yıldız Teknik Üniversitesi (Yıldız Merkez Kampüs) katılımcı öğrencilerine cinsiyet, yaş, eğitim gördüğü bölüm, eğitim gördüğü sınıf düzeyi sorulmuştur. Elde edilen anket verileri, bilgisayar ortamında SPSS 13.0 (Statistical Package for Social Sciences) paket programı kullanılarak değerlendirilmiş; ortaya çıkan sonuçlar, katılımcı kişi sayısı ve katılımcı yüzdesini gösteren tablolarda ifade edilmiştir. Böylece hangi özelliklere sahip öğrenci profilleri ile çalışma yapılacağı incelenmiştir. Her üç üniversite için yapılan anket değerlendirmelerinin, katılımcı nitelik değerlendirme verileri Ek-5'te yer almaktadır.

4.3.2.2 Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Katılımcı öğrencilere,

- Kampüslerindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının yeterliliği;
- Kampüslerindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını en fazla kullandıkları zaman dilimi;
- Kampüslerindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını hiçbir zaman kullanmıyorlarsa, kullanmama nedenleri;
- Kampüs içindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarına ulaşılabilirlik;
- Kampüs içindeki etkinlik alanlarının kullanıcı profili;
- Kampüslerinde mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için kentten

yararlanma;

- Kampüslerinde mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için kentten yararlanmıyorlarsa, yararlanmama nedenleri;
- Kampüslerindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanları mevcut ve yeterli olsalar bile, kentin sosyal imkanlarından yararlanma ile ilgili sorular yöneltilmiştir.

Elde edilen anket verileri, bilgisayar ortamında SPSS 13.0 (Statistical Package for Social Sciences) paket programı kullanılarak değerlendirilmiş; ortaya çıkan sonuçlar, katılımcı kişi sayısı ve katılımcı yüzdesini gösteren tablolarda ifade edilmiştir. (Anket sorularına eksiksiz katılım sağlanmıştır.)

İlk olarak katılımcı öğrencilere, **kampüslerindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını yeterli bulup bulmadıkları** sorulmuştur.

Tablo 4.3 Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü'ndeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının yeterliliğinin değerlendirilmesi tablosu

Kampüslerindeki Sosyal ve Kültürel Etkinlik Alanlarının Yeterliliğinin Değerlendirilmesi	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
Evet	24	48%
Hayır	26	52%
Toplam	50	100%

Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü'nde yapılan ankette, katılımcı öğrencilerin %52'si Sarıyer Kampüsü'ndeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını yetersiz bulmaktadırlar; katılımcı öğrencilerin %48'i sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının yeterli olduğunu belirtmişlerdir (Tablo 4.3).

Tablo 4.4 Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü'ndeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının yeterliliğinin değerlendirilmesi tablosu

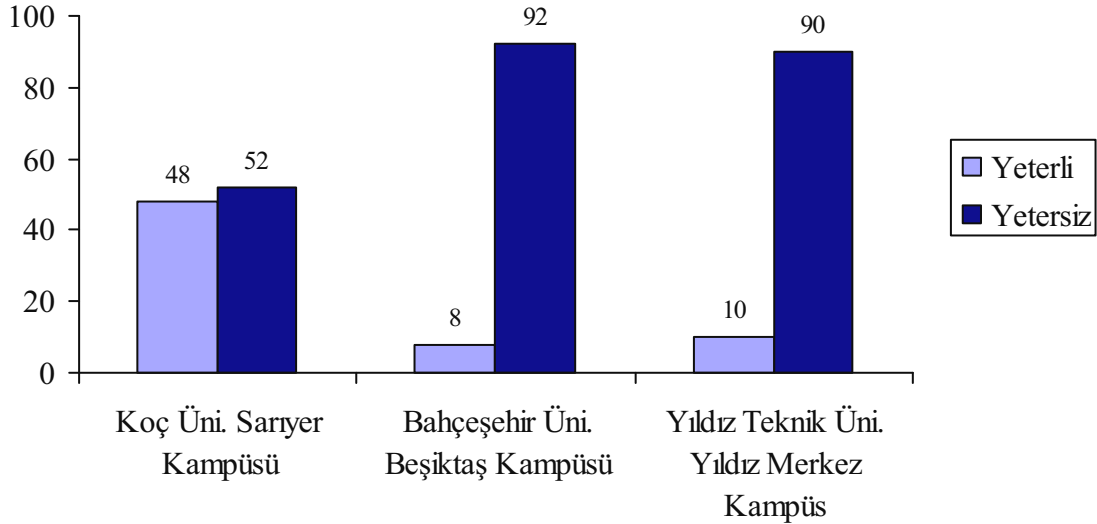
Kampüslerindeki Sosyal ve Kültürel Etkinlik Alanlarının Yeterliliğinin Değerlendirilmesi	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
Evet	4	8%
Hayır	46	92%
Toplam	50	100%

Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü'nde, anket çalışmasına katılan öğrencilerin, %92'si üniversitelerindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının yetersiz; %8'i sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının yeterli olduğunu belirtmişlerdir (Tablo 4.4).

Tablo 4.5 Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüs'teki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının yeterliliğinin değerlendirilmesi tablosu

Kampüslerindeki Sosyal ve Kültürel Etkinlik Alanlarının Yeterliliğinin Değerlendirilmesi	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
Evet	5	10%
Hayır	45	90%
Toplam	50	100%

Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüs'te, katılımcı öğrencilerin %90'ı Merkez Kampüs'teki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını yetersiz bulmaktadırlar; katılımcı öğrencilerin %10'u sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının yeterli olduğunu belirtmişlerdir (Tablo 4.5).

Şekil 4.18 Kampüslerdeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının yeterliliğinin değerlendirilmesi

Geniş yerleşim alanlarına sahip ve kent dışında konumlanmaları nedeniyle büyümeleri olanaklı olan kent dışı kampüsler, bu özellikleri nedeniyle sosyal ve kültürel olanakları kampüs bünyesine taşıyabilmektedirler. Böylece kent dışı kampüslerde üniversite öğrencilerinin, sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını “yeterli” bulma yüzdesinin, diğer kampüs sistemlerine oranla daha yüksek olduğu gözlenmektedir (Şekil 4.18).

Kent içi kampüs ve kent üniversitelerinde, üniversite öğrencileri kampüslerindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını “yetersiz” bulmaktadırlar (Şekil 4.18). Kent içi kampüsler ve kent üniversiteleri, kent içinde konumlandıkları ve kampüs sınırları dışına büyüme olanaklı olmadığı için sosyal ve kültürel olanakları, sınırlı olarak kampüs bünyesine taşıyabilmektedirler.

Katılımcı öğrencilere, **kampüslerindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını en fazla kullandıkları zaman dilimi** ve kampüslerindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını **hiçbir zaman kullanmıyorlarsa, kullanmama nedenleri** sorulmuştur. Bazı zaman dilimleri ve kullanmama nedenleri cevap seçenekleri olarak verilmiş; katılımcıların değerlendirilmesi istenmiştir.

Tablo 4.6 Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü'nde, üniversite öğrencilerinin sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını en fazla kullandıkları zaman diliminin değerlendirilmesi tablosu

Üniversite Öğrencilerinin Kampüslerindeki Sosyal ve Kültürel Etkinlik Alanlarını En Fazla Kullandıkları Zaman Diliminin Değerlendirilmesi	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
Ders öncesi ve sonrası	20	40%
Dersim olmadığı zamanlar	25	50%
Tatil günlerinde	1	2%
Hiçbir zaman	2	4%
Diğer	2	4%

Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü'nde, anket çalışmasına katılan üniversite öğrencilerinin %40'ı sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını ders öncesi ve sonrasında, %50'si ise dersi olmadığı zamanlarda kullandığını belirtmiştir. Katılımcı öğrencilerin %2'si sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını tatil günlerinde; diğer seçeneğini işaretleyen 2 katılımcı öğrenciden 1'i her zaman, diğeri ise akşam üzerileri kullanmaktadır. %4'ü sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını hiçbir zaman kullanmadıklarını belirtmişlerdir (Tablo 4.6).

Tablo 4.7 Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü'nde, üniversite öğrencilerinin sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını kullanmama nedenlerinin değerlendirilmesi tablosu

Cevabı “hiçbir zaman” olanlar için; Üniversite Öğrencilerinin Kampüslerindeki Sosyal ve Kültürel Etkinlik Alanlarını Kullanmama Nedenlerinin Değerlendirilmesi	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
Etkinlik alanlarını yeterli bulmuyorum.	0	0%
Etkinlik alanlarını cazip bulmuyorum.	1	50%
Etkinliklere ayıracak zamanım yok.	1	50%
Etkinlik alanlarında vakit geçirecek arkadaşım yok.	0	0%
Diğer	0	0%

Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü'nde, sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını “hiçbir zaman” kullanmayan 2 katılımcı öğrenci vardır; 1 katılımcı öğrenci etkinliklere ayıracak vaktinin

olmadığını belirtmiştir; 1 katılımcı öğrenci de, etkinlik alanlarını cazip bulmadığı için sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını hiçbir zaman kullanmamaktadır. Etkinlik alanlarını yeterli bulmuyorum; etkinlik alanlarında vakit geçirecek arkadaşım yok ve diğer seçeneklerini işaretleyen katılımcı bulunmamaktadır (Tablo 4.7).

Tablo 4.8 Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü'nde, üniversite öğrencilerinin sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını en fazla kullandıkları zaman diliminin değerlendirilmesi tablosu

Üniversite Öğrencilerinin Kampüslerindeki Sosyal ve Kültürel Etkinlik Alanlarını En Fazla Kullandıkları Zaman Diliminin Değerlendirilmesi	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
Ders öncesi ve sonrası	10	20%
Dersim olmadığı zamanlar	17	34%
Tatil günlerinde	7	14%
Hiçbir zaman	16	32%
Diğer	0	0%

Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü'nde, katılımcı öğrencilerin, %20'si sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını ders öncesi ve sonrasında, %34'ü dersi olmadığı zamanlarda, %14'ü tatil günlerinde kullanmaktadır. %32'si ise sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını hiçbir zaman kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Diğer seçeneğini işaretleyen katılımcı bulunmamaktadır (Tablo 4.8).

Tablo 4.9 Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü'nde, üniversite öğrencilerinin sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını kullanmama nedenlerinin değerlendirilmesi tablosu

Cevabı “hiçbir zaman” olanlar için; Üniversite Öğrencilerinin Kampüslerindeki Sosyal ve Kültürel Etkinlik Alanlarını Kullanmama Nedenlerinin Değerlendirilmesi	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
Etkinlik alanlarını yeterli bulmuyorum.	10	63%
Etkinlik alanlarını cazip bulmuyorum.	5	31%
Etkinliklere ayıracak zamanım yok.	0	0%
Etkinlik alanlarında vakit geçirecek arkadaşım yok.	0	0%
Diğer	1	6%

Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü'nde, sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını “hiçbir zaman” kullanmayan 16 katılımcı öğrencinin, %63'ü etkinlik alanlarının yeterli bulmadığını, %31'i etkinlik alanlarını cazip bulmadığını; diğer seçeneğini işaretleyen tek katılımcı öğrenci de sosyal ve kültürel etkinlik ve alanlardan haberinin olmadığını belirtmiştir. Etkinliklere

ayırarak zamanım yok; etkinlik alanlarında vakit geçirecek arkadaşım yok seçeneklerini işaretleyen katılımcı bulunmamaktadır (Tablo 4.9).

Tablo 4.10 Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüs'te, üniversite öğrencilerinin sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını en fazla kullandıkları zaman diliminin değerlendirilmesi tablosu

Üniversite Öğrencilerinin Kampüslerindeki Sosyal ve Kültürel Etkinlik Alanlarını En Fazla Kullandıkları Zaman Diliminin Değerlendirilmesi	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
Ders öncesi ve sonrası	17	34%
Dersim olmadığı zamanlar	20	40%
Tatil günlerinde	5	10%
Hiçbir zaman	7	14%
Diğer	1	2%

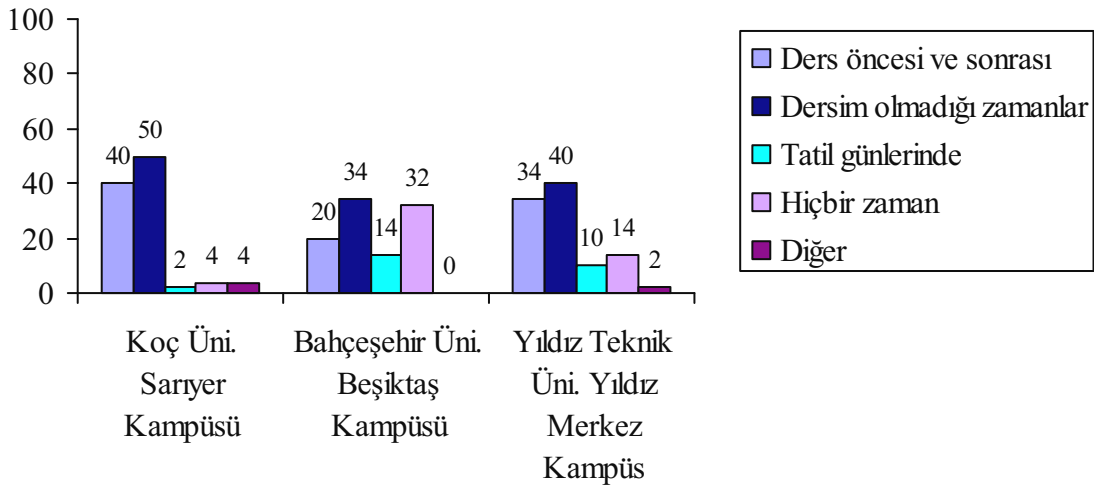
Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüs'te anket çalışmasına katılan üniversite öğrencilerinin %34'ü sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını ders öncesi ve sonrasında, %40'ı dersi olmadığı zamanlarda kullandığını belirtmiştir. Katılımcı öğrencilerin %10'u sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını tatil günlerinde; diğer seçeneğini işaretleyen 1 katılımcı öğrenci ise sadece etkinlik zamanlarında kullanmaktadır. %14'ü sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını hiçbir zaman kullanmadıklarını belirtmişlerdir (Tablo 4.10).

Tablo 4.11 Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüs'te, üniversite öğrencilerinin sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını kullanmama nedenlerinin değerlendirilmesi tablosu

Cevabı "hiçbir zaman" olanlar için; Üniversite Öğrencilerinin Kampüslerindeki Sosyal ve Kültürel Etkinlik Alanlarını Kullanmama Nedenlerinin Değerlendirilmesi	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
Etkinlik alanlarını yeterli bulmuyorum.	3	43%
Etkinlik alanlarını cazip bulmuyorum.	1	14%
Etkinliklere ayırarak zamanım yok.	3	43%
Etkinlik alanlarında vakit geçirecek arkadaşım yok.	0	0%
Diğer	0	0%

Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüs'te sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını 'hiçbir zaman' kullanmayan 7 katılımcı öğrenci vardır; 3 katılımcı öğrenci etkinlik alanlarını yeterli bulmadıklarını, 3 katılımcı öğrenci etkinliklere ayırarak vakitlerinin olmadığını belirtmişlerdir. Ayrıca 1 katılımcı öğrenci, etkinlik alanlarını cazip bulmadığı için sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını hiçbir zaman kullanmamaktadır. Etkinlik alanlarında vakit

geçirecek arkadaşım yok ve diğer seçeneklerini işaretleyen katılımcı bulunmamaktadır (Tablo 4.11).

Şekil 4.19 Üniversite öğrencilerinin kampüslerindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını en fazla kullandıkları zaman diliminin değerlendirilmesi

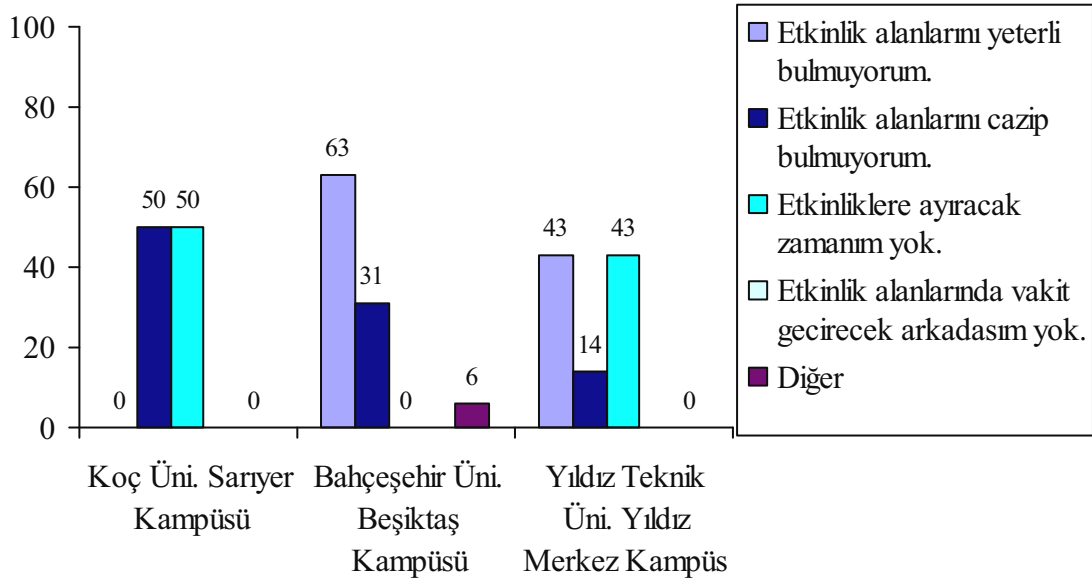
Kent dışı ve kent içi kampüslerde, üniversite öğrencileri kampüslerindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını en yüksek oranda “dersleri olmadığı zamanlar”, ikincil oranda “ders öncesi ve sonrası” kullanmaktadırlar. Kent üniversitelerinde ise etkinlik alanları en yüksek oranda “ders olmadığı zamanlar” kullanılmaktadır. Kent üniversitelerinde, sadece temel ihtiyaçların (yeme-içme, banka, kırtasiye, çalışma alanları gibi) karşılanabildiği birimler bulunması, kent üniversitelerinin çevresinde sosyal ve kültürel alternatiflerin fazlalığı, üniversite bünyesinde mevcut olmayan sosyal ve kültürel birimler için kentteki alternatiflerden yararlanma seçeneği nedeniyle üniversite öğrencilerinin kampüslerindeki etkinlik alanlarını “hiçbir zaman” kullanmama yüzdelerinde artış görülmektedir.

Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü’nde sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını kullanmama yüzdesi %32 iken, bu yüzde Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüsü’te %14, Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü’nde %4’tür. Kent üniversitelerinde sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını kullanmama yüzdesinin kent dışı kampüs ve kent içi kampüse oranla daha yüksek olduğu gözlenmektedir.

Kampüsün kent içinde yer alması, kampüse ulaşım kolaylığı, manzara gibi çekici sebeplerin, kampüs sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının tatil günlerindeki kullanım yüzdesini etkilediği düşünülmektedir. Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü’nde sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını tatil günlerinde kullanım yüzdesi %2 iken, Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüsü’nün kent merkezinde yer alması nedeniyle tatil günlerinde kullanım yüzdesi %10,

Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü'nün hem kent merkezinde yer alması hem de manzaranın çekici bir etken olması nedeniyle tatil günlerinde kullanım yüzdesi %14'tür (Şekil 4.19).

Kampüslerdeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını "hiçbir zaman" kullanmama nedenleri kampüs sistemlerine göre farklılıklar göstermektedir (Şekil 4.20):

Şekil 4.20 Üniversite öğrencilerinin kampüslerindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını kullanmama nedenlerinin değerlendirilmesi (Cevabı "hiçbir zaman" olan katılımcı öğrenci sayılarına göre değerlendirme yapılmıştır.)

Kent üniversitesi öğrencilerinin sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını "hiçbir zaman" kullanmama nedenleri, en yüksek oranda "etkinlik alanlarını yeterli bulmuyorum"; ikincil oranda "etkinlik alanlarını cazip bulmuyorum" şeklinde değerlendirilmiştir. Diğer seçeneğini işaretleyen katılımcı öğrenci de sosyal ve kültürel etkinlik ve alanlardan haberinin olmadığını belirtmiştir.

Kent içi kampüste, sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını "hiçbir zaman" kullanmama nedenleri, en yüksek oranda "etkinlik alanlarını yeterli bulmuyorum", ikincil oranda "etkinlik alanlarını cazip bulmuyorum" şeklinde değerlendirilmiştir. Akademik program yoğunluğu nedeniyle "etkinliklere ayıracak zamanım yok" şeklinde yapılan değerlendirmelerin "etkinlik alanlarını yeterli bulmuyorum" değerlendirmeleriyle aynı oranda olduğu gözlenmektedir.

Kent dışı kampüste ise, üniversite öğrencilerinin sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını "hiçbir zaman" kullanmama nedenleri, "etkinlik alanlarını cazip bulmuyorum" ve "etkinliklere ayıracak zamanım yok" şeklinde değerlendirilmiştir.

Katılımcı öğrencilere, **kampüs içindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarına kolay ulaşım ulaşımadıkları** sorulmuştur. Böylece kampüs içindeki akademik birimler ve sosyal ve kültürel etkinlik alanları arasındaki mekansal iletişimin yerleşim planı ölçeğinde incelenmesi amaçlanmıştır.

Tablo 4.12 Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü'nde, kampüs içindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarına ulaşabilirliğin değerlendirilmesi tablosu

Kampüs İçindeki Sosyal ve Kültürel Etkinlik Alanlarına Ulaşabilirliğin Değerlendirilmesi	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
Evet	47	94%
Hayır	3	6%
Toplam	50	100%

Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü'nde anket çalışmasına katılan öğrencilerin %94'ü kampüs içindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarına kolay ulaşabildiğini belirtirken, sadece %6'lık bölüm kampüs içindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarına kolay ulaşamadıklarını belirtmiştir (Tablo 4.12).

Tablo 4.13 Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü'nde, kampüs içindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarına ulaşabilirliğin değerlendirilmesi tablosu

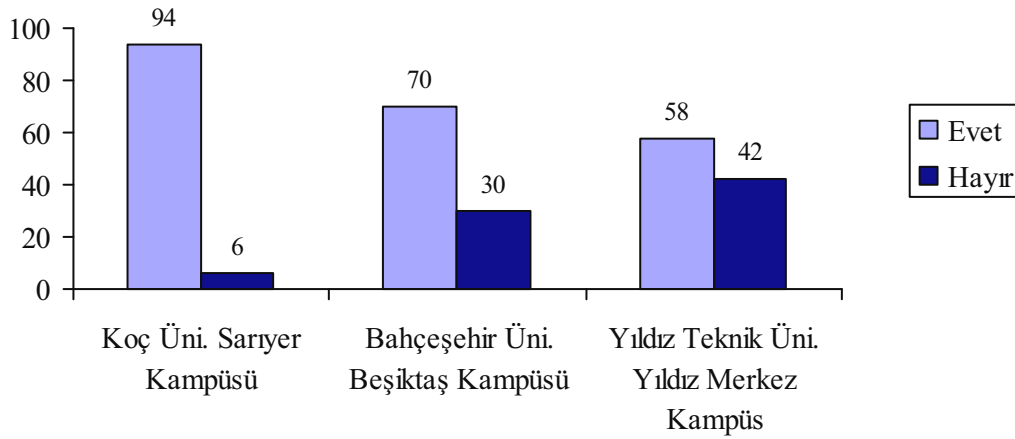
Kampüs İçindeki Sosyal ve Kültürel Etkinlik Alanlarına Ulaşabilirliğin Değerlendirilmesi	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
Evet	35	70%
Hayır	15	30%
Toplam	50	100%

Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü'nde katılımcı öğrencilerin %70'i kampüs içindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarına rahat ulaşabilmektedir. Ana kampüs binasına, kent içinden belli bir yürüme mesafesi uzaklığında olan fakülte ve yüksek okul katılımcı öğrencileri kampüs içindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarına kolay ulaşamadıklarını belirten %30'luk dilimi oluşturmaktadırlar (Tablo 4.13).

Tablo 4.14 Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüs’te, kampüs içindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarına ulaşabilirliğin değerlendirilmesi tablosu

Kampüs İçindeki Sosyal ve Kültürel Etkinlik Alanlarına Ulaşabilirliğin Değerlendirilmesi	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
Evet	29	58%
Hayır	21	42%
Toplam	50	100%

Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüs’te anket çalışmasına katılan öğrencilerin %58’i kampüs içindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarına kolay ulaşabildiğini; %42’si kolay ulaşamadığını belirtmiştir (Tablo 4.14).

Şekil 4.21 Kampüs içindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarına ulaşabilirliğin değerlendirilmesi

Kampüs yerleşim planları üzerinde etkinlik alanı konumlanmaları, geniş yerleşim alanlarına sahip kampüslerde etkinlik alanları ile akademik birimler arasındaki yürüme mesafeleri, kent üniversitelerinde etkinlik alanları ile kent dokusuna dağılmış akademik birimleri arasındaki kent içi yürüme mesafeleri vb. nedenler kolay ulaşabilme yüzdelerini etkilemektedir.

Geniş bir alana yayılmış bir kent dışı kampüs olan Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü’nde sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının bir öğrenci merkezi binasında toplanması, akademik birimler ile sosyal ve kültürel etkinlik alanları arasındaki mekansal iletişiminin doğru kurgulanması ve tüm birimlerin tanımlanmış kampüs sınırları içinde yer alması nedeniyle, üniversite öğrencileri bu alanlarına rahat ulaşabilmektedir.

Bir kent üniversitesi olan Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü ana binasında, birçok akademik birim ve sosyal ve kültürel etkinlik alanları iç içe bulunmaktadır; kent içindeki yer sıkışıklığı, sosyal ve kültürel birimler için kentteki alternatiflerden yararlanma seçeneği

nedeniyle sosyal ve kültürel etkinlik alanları için ayrı bir merkez tasarlanmamıştır. Fakat ana binaya yürüme mesafesinde olan mühendislik fakültesi ve meslek yüksek okulu öğrencileri ana binada yer alan sosyal ve kültürel etkinlik alanlarına ulaşmak için kent içinden belli bir mesafe kat etmeleri nedeniyle bu alanlara kolay ulaşamadıklarını belirtmişlerdir. Kent içine dağılmış kampüs birimleri yakın konumlandırılmış birimler olsalar bile, tanımlanmış kampüs sınırları içinde olmamaları ve kent içindeki yabancı yapılar, dükkanlar ve insanlar arasından kampüs birimlerine ulaşılması, sosyal ve kültürel etkinlik alanlarına ulaşılabilirliği olumsuz etkilediği düşünülmektedir.

Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüs'te katılımcı öğrencilerin çoğunluğu sosyal ve kültürel etkinlik alanlarına kolay ulaşabildiğini belirtse de, geniş bir alana yayılmış bir kent içi kampüs olması, etkinlik alanlarının tek bir öğrenci merkezinde değil, kampüs içerisinde dağınık olarak konumlanmaları, bu alanlara kolay ulaşamadığını belirten katılımcı sayısını arttırmaktadır (Şekil 4.21).

Katılımcı öğrencilere, **kampüs içindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının kullanıcı profili** sorulmuştur.

Tablo 4.15 Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü'nde, kampüs içindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının kullanıcı profilinin değerlendirilmesi tablosu

Kampüs İçindeki Sosyal ve Kültürel Etkinlik Alanlarının Kullanıcı Profilinin Değerlendirilmesi	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
Öğrenciler	15	30%
Öğrenciler ve öğretim görevlileri	29	58%
Öğrenciler, öğretim görevlileri ve kentliler	6	12%
Toplam	50	100%

Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü'nde, katılımcı öğrencilerin %30'u kampüs içindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının kullanıcı profilini sadece öğrenciler; %58'i ise öğrenciler ve öğretim görevlileri olarak belirtmiştir. Katılımcıların %12'si kampüs içindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarından, öğrenciler ve öğretim görevlileriyle birlikte kent halkının da yararlanması gerektiğini düşünmektedir (Tablo 4.15).

Tablo 4.16 Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü'nde, kampüs içindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının kullanıcı profilinin değerlendirilmesi tablosu

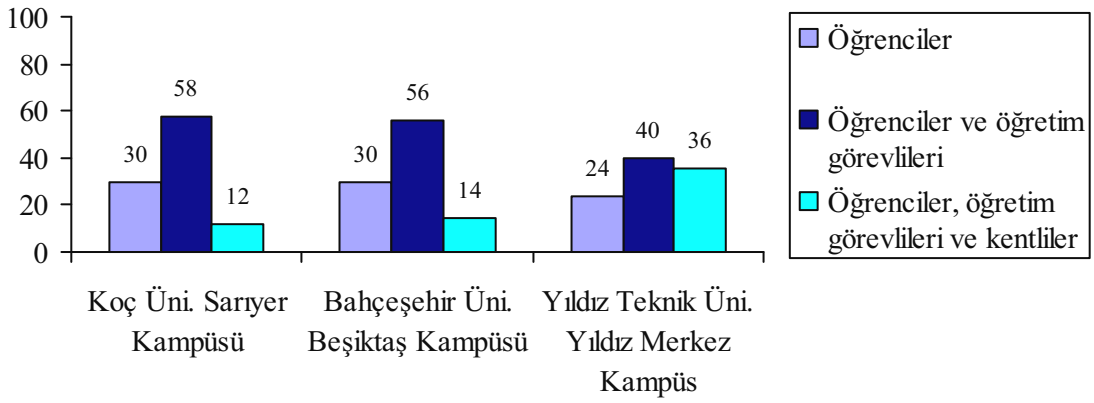
Kampüs İçindeki Sosyal ve Kültürel Etkinlik Alanlarının Kullanıcı Profilinin Değerlendirilmesi	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
Öğrenciler	15	30%
Öğrenciler ve öğretim görevlileri	28	56%
Öğrenciler, öğretim görevlileri ve kentliler	7	14%
Toplam	50	100%

Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü'nde, anket çalışmalarına katılan öğrencilerin %30'u kampüs içindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarından sadece öğrencilerin, %56'si öğrenciler ve öğretim görevlilerinin, %14'ü öğrenciler ve öğretim görevlileriyle birlikte kent halkının da yararlanması gerektiğini düşünmektedir (Tablo 4.16).

Tablo 4.17 Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüsü'te, kampüs içindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının kullanıcı profilinin değerlendirilmesi tablosu

Kampüs İçindeki Sosyal ve Kültürel Etkinlik Alanlarının Kullanıcı Profilinin Değerlendirilmesi	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
Öğrenciler	12	24%
Öğrenciler ve öğretim görevlileri	20	40%
Öğrenciler, öğretim görevlileri ve kentliler	18	36%
Toplam	50	100%

Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüsü'te, katılımcı öğrencilerin %40'ı kampüs içindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarından öğrenciler ve öğretim görevlilerinin yararlanması gerektiğini düşünmektedir. Katılımcıların %24'ü kampüs içindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının kullanıcı profilini sadece öğrenciler, %36'sı ise öğrenciler ve öğretim görevlileriyle birlikte kent halkı olarak belirtmiştir (Tablo 4.17).

Şekil 4.22 Kampüs içindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının kullanıcı profilinin değerlendirilmesi

Tüm kampüs sistemlerinde, sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının kullanıcı profilini en yüksek oranda “öğrenciler ve öğretim görevlileri”, kent üniversitesi ve kent dışı kampüste, ikincil oranda “öğrenciler”, üçüncül oranda “öğrenciler, öğretim görevlileri ve kentliler” olarak tanımlamışlardır. Kent içi kampüslerde, sosyal ve kültürel etkinlik alanı kullanıcı profili tanımlamalarında, “öğrenciler, öğretim görevlileri ve kentliler” yüzdelerinin diğer kampüs sistemlerine oranla daha yüksek olduğu gözlenmektedir (Şekil 4.22). Kent içi kampüste öğrenciler, üniversite kent arasındaki sosyal-ekonomik ilişki ve etkileşimin önemini, üniversitenin görevinin kültür, değer ve ideoloji aktararak “kitlelerin bilinçlendirilmesi” olduğunu gözden kaçırmamışlardır.

Uzun yıllardan beri kent içinde konumlanmış bir kent içi kampüs olan Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüs ile kent arasında doğru iletişimin kurulmuş olması, üniversite öğrencilerinin kullanıcı profili tanımlamalarında, “öğrenciler, öğretim görevlileri ve kentliler” yüzdelerinin diğer kampüs sistemlerine oranla daha yüksek olmasına neden olarak gösterilebilir.

Kent dışı kampüs olan Koç üniversitesi Sarıyer Kampüsü ile kent arasındaki iletişim ve ulaşımın zorluğu, kent üniversitesi olan Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü’nün kent içinde yeni kurulmuş bir kampüs olması, kent ile kampüs iletişiminin yeterli olmaması, “öğrenciler, öğretim görevlileri ve kentliler” yüzdelerinin düşük olmasına neden olarak gösterilebilir.

Üniversite öğrencilerinin üniversite-kent bütünleşmesi, üniversitelerin kent halkını eğitici, bilinçlendirici görevi ve kampüslerindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının kullanıcı

profili hakkında bilinçlendirilmesi ve kent ile kampüs ilişkisinin daha etkin ve belirgin hale getirilmesi düşünülmelidir.

Katılımcı öğrencilere, **kampüslerinde mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için kentten yararlanıp yararlanmadıkları** sorulmuştur. Böylece kentin bir sosyal mekan olarak algılanıp, kullanılmasının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Kampüslerinde mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için **kentten yararlanmıyorlarsa, yararlanmama nedenleri** sorulmuştur. Bazı yararlanmama nedenleri cevap seçenekleri olarak verilmiş; katılımcıların değerlendirilmesi istenmiştir.

Tablo 4.18 Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü'nde, mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için kentten yararlanılmasının değerlendirilmesi tablosu

Kampüslerinde Mevcut Olmayan Sosyal ve Kültürel Etkinlik Alanları İçin Kentten Yararlanılmasının Değerlendirilmesi	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
Evet	41	82%
Hayır	9	18%
Toplam	50	100%

Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü'nde, katılımcı öğrencilerin %82'si kampüslerinde mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için kentten yararlandıklarını; %18'i ise yararlanmadıklarını belirtmişlerdir (Tablo 4.18).

Tablo 4.19 Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü'nde, mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için kentten yararlanmama nedenlerinin değerlendirilmesi tablosu

Cevabı "hayır" olanlar için; Kampüslerinde Mevcut Olmayan Sosyal ve Kültürel Etkinlik Alanları İçin Kentten Yararlanmama Nedenlerinin Değerlendirilmesi	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
Üniversite-kent ulaşımı yeterli değil.	4	45%
Üniversitenin benim ihtiyaçlarıma cevap verecek sosyal etkinlik alanları yeterli.	2	22%
Kentteki sosyal etkinliklere ayıracak vaktim yok.	3	33%
Diğer	0	0%
Toplam	9	100%

Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü'nde, kampüslerinde mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için kentten yararlanmayan 9 katılımcı öğrenci vardır. 4 katılımcı öğrenci üniversite-kent ulaşımının yeterli olmadığını belirtmiştir. 2 katılımcı öğrenci üniversitenin

sosyal etkinlik alanları yeterli olduğu için; 3 katılımcı öğrenci ise kentteki sosyal etkinliklere ayıracak vakitleri olmadığı için kentten yararlanmamaktadırlar (Tablo 4.19).

Tablo 4.20 Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü'nde, mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için kentten yararlanılmasının değerlendirilmesi tablosu

Kampüslerinde Mevcut Olmayan Sosyal ve Kültürel Etkinlik Alanları İçin Kentten Yararlanılmasının Değerlendirilmesi	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
Evet	45	90%
Hayır	5	10%
Toplam	50	100%

Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü'nde, katılımcı öğrencilerin %90'ı kampüslerinde mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için kentten yararlandıklarını belirtmiştir. %10'luk bölümü oluşturan 5 katılımcı öğrenci kampüslerinde mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için kentten yararlanmamaktadır (Tablo 4.20).

Tablo 4.21 Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü'nde mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için kentten yararlanmama nedenlerinin değerlendirilmesi tablosu

Cevabı “<u>hayır</u>” olanlar için; Kampüslerinde Mevcut Olmayan Sosyal ve Kültürel Etkinlik Alanları İçin Kentten Yararlanmama Nedenlerinin Değerlendirilmesi	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
Üniversite-kent ulaşımı yeterli değil.	0	0%
Üniversitenin benim ihtiyaçlarıma cevap verecek sosyal etkinlik alanları yeterli.	2	40%
Kentteki sosyal etkinliklere ayıracak vaktim yok.	3	60%
Diğer	0	0%
Toplam	5	100%

Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü'nde, mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için kentten yararlanmayan 5 katılımcı öğrencinin 2'si ihtiyaçlarına cevap verecek sosyal etkinlik alanlarının kampüslerinde yeterli olduğunu, 3'ü ise kentteki sosyal etkinliklere ayıracak vakitleri olmadığını belirtmiştir. Üniversite kent içinde konumlandığı için üniversite-kent ulaşımı yeterli değil seçeneğini ve diğer seçeneğini işaretleyen katılımcı bulunmamaktadır (Tablo 4.21).

Tablo 4.22 Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüs'te, mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için kentten yararlanılmasının değerlendirilmesi tablosu

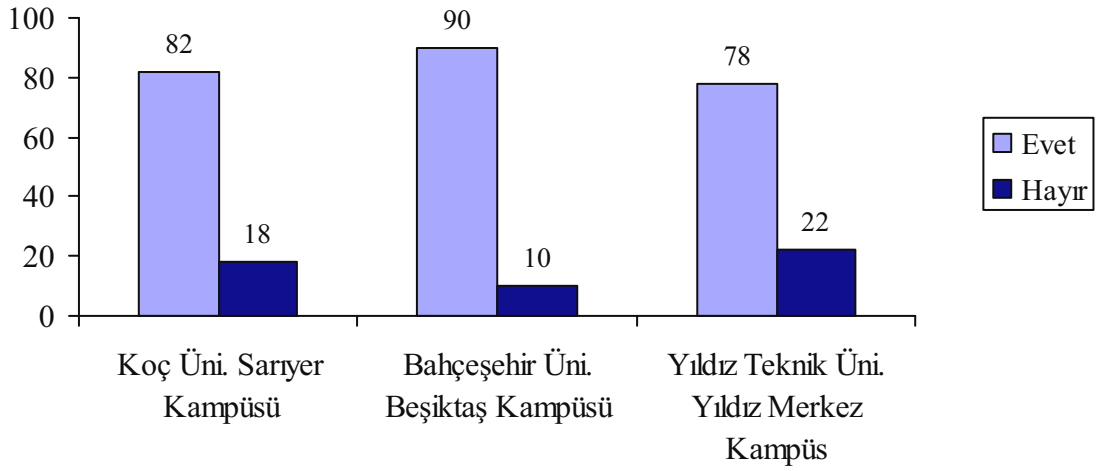
Kampüslerinde Mevcut Olmayan Sosyal ve Kültürel Etkinlik Alanları İçin Kentten Yararlanılmasının Değerlendirilmesi	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
Evet	39	78%
Hayır	11	22%
Toplam	50	100%

Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüs'te, katılımcı öğrencilerin %78'i Yıldız Merkez Kampüs'te mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için kentten yararlandıklarını; %22'i ise yararlanmadıklarını belirtmişlerdir (Tablo 4.22).

Tablo 4.23 Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüs'te, mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için kentten yararlanmama nedenlerinin değerlendirilmesi tablosu

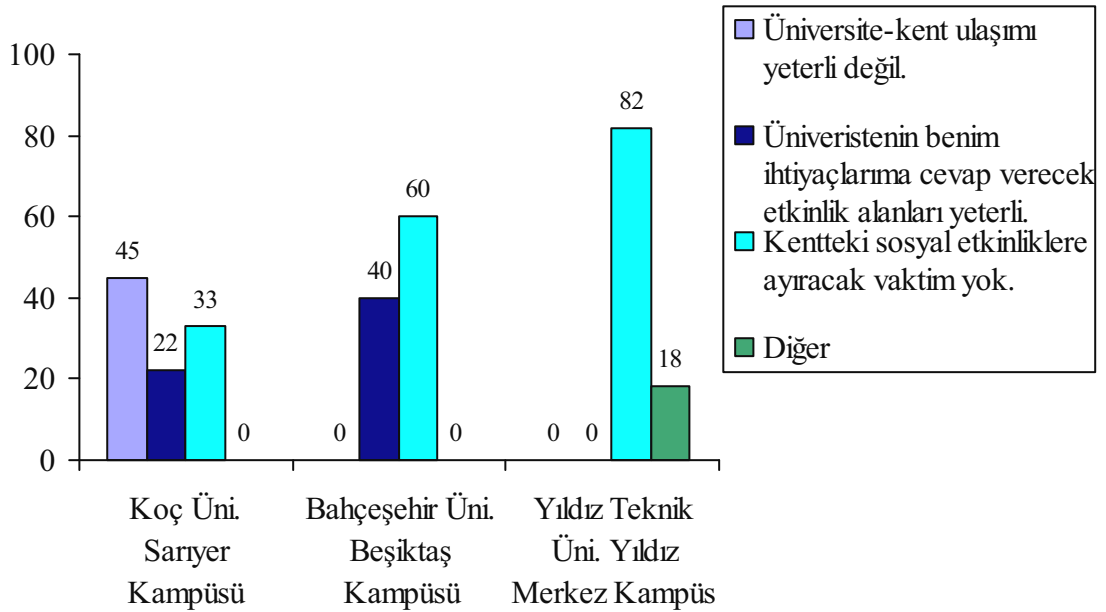
Cevabı “<u>hayır</u>” olanlar için; Kampüslerinde Mevcut Olmayan Sosyal ve Kültürel Etkinlik Alanları İçin Kentten Yararlanmama Nedenlerinin Değerlendirilmesi	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
Üniversite-kent ulaşımı yeterli değil.	0	0%
Üniversitenin benim ihtiyaçlarıma cevap verecek sosyal etkinlik alanları yeterli.	0	0%
Kentteki sosyal etkinliklere ayıracak vaktim yok.	9	82%
Diğer	2	18%
Toplam	11	100%

Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüs'te mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için kentten yararlanmayan 11 katılımcı öğrenci vardır. 9 katılımcı öğrenci kentteki sosyal etkinliklere ayıracak vakitleri olmadığını belirtmiştir. Diğer seçeneğini işaretleyen 2 katılımcı öğrenci ise kentteki etkinliklerden ve etkinlik alanlarından haberdar olmadıklarını ifade etmişlerdir (Tablo 4.23).

Şekil 4.23 Kampüslerinde mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için kentten yararlanılmasının değerlendirilmesi

Kampüs sistemlerinin tümünde üniversite öğrencileri, kampüslerinde mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için kentten yararlandıklarını belirtmişlerdir. Kampüslerinde mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için kentten yararlanmadıklarını belirten katılımcı öğrenci yüzdesi sonucu etkilemeyecek kadar azdır. Örneğin Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü'nde katılımcı öğrencilerin %18'i, Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü'nde %10'u, Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüs'te %22'si kampüslerinde mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için kentten yararlanmadıklarını belirtmişlerdir (Şekil 4.23).

Şekil 4.24 Kampüslerinde mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için kentten yararlanmama nedenlerinin değerlendirilmesi (Cevabı "hayır" olan katılımcı öğrenci sayılarına göre değerlendirme yapılmıştır.)

Kampüslerinde mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için kentten yararlanmama nedenleri, kampüs sistemlerine göre farklılıklar göstermektedir:

Kent üniversitesi ve kent içi kampüs kent dokusu içinde yer almaları nedeniyle “üniversite-kent ulaşımı yeterli değil” değerlendirilmesi yapılmamıştır. Kent içi kampüste, yüksek oranda “kentteki sosyal etkinliklere ayıracak vaktim yok” değerlendirmesinin yapıldığı gözlenmektedir. Diğer seçeneğini işaretleyen katılımcı öğrenciler ise kentteki etkinliklerden ve etkinlik alanlarından haberdar olmadıklarını ifade etmişlerdir. Kent üniversitesinde ise, mevcut olmayan etkinlik alanları için kentten yararlanmama nedenleri yüksek oranda “kentteki sosyal etkinliklere ayıracak vaktim yok” şeklinde, ikincil oranda “üniversitenin benim ihtiyaçlarıma cevap verecek sosyal etkinlik alanları yeterli” şeklinde değerlendirilmiştir. Oysa kent dışı kampüste, üniversite-kent ulaşımı yeterli değil şeklinde yapılan değerlendirme yüzdelerinin, diğer değerlendirme yüzdelerine oranla daha yüksek olduğu gözlenmektedir (Şekil 4.24).

Katılımcı öğrencilere, **kampüslerindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanları mevcut ve yeterli olsalar bile, kentin sosyal imkanlarından yararlanıp yararlanmadıkları** sorulmuştur. Böylece kentin bir sosyal mekan olarak algılanıp, kullanılmasının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Tablo 4.24 Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü’ndeki, sosyal ve kültürel etkinlik alanları mevcut ve yeterli olsalar bile, kentin sosyal imkanlarından yararlanılmasının değerlendirilmesi tablosu

Kampüslerindeki Sosyal ve Kültürel Etkinlik Alanları Mevcut ve Yeterli Olsalar Bile, Kentin Sosyal İmkanlarından Yararlanılmasının Değerlendirilmesi	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
Evet	38	76%
Hayır	12	24%
Toplam	50	100%

Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü’nde anket çalışmasına katılan öğrencilerin %76’sı kampüslerindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanları yeterli olsa bile, yine de kentin sosyal imkanlarından yararlanacaklarını, öğrencilerin %24’ü Sarıyer Kampüsü’ndeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının yeterli olması durumunda kentteki sosyal imkanlardan yararlanmayacaklarını belirtmişlerdir (Tablo 4.24).

Tablo 4.25 Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü'nde sosyal ve kültürel etkinlik alanları mevcut ve yeterli olsalar bile, kentin sosyal imkanlarından yararlanılmasının değerlendirilmesi tablosu

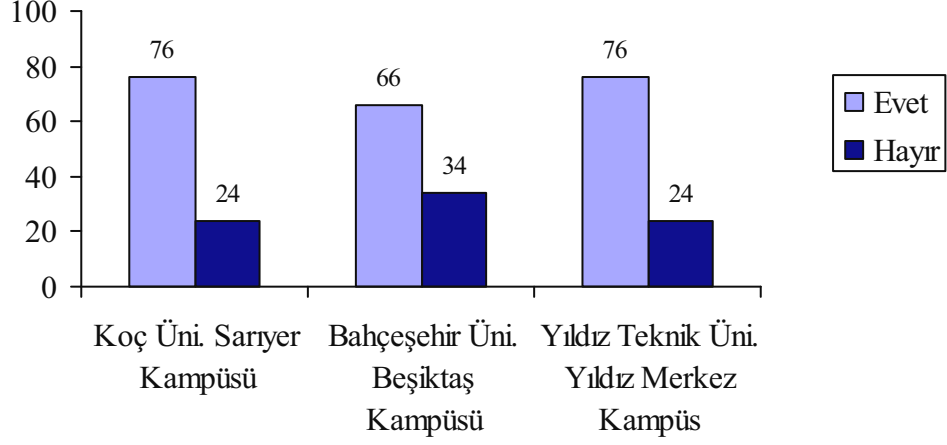
Kampüslerindeki Sosyal ve Kültürel Etkinlik Alanları Mevcut ve Yeterli Olsalar Bile, Kentin Sosyal İmkanlarından Yararlanılmasının Değerlendirilmesi	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
Evet	33	66%
Hayır	17	34%
Toplam	50	100%

Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü'nde anket çalışmasına katılan öğrencilerin %66'sı Beşiktaş Kampüsü'ndeki sosyal ve kültürel etkinlik alanları yeterli olsalar bile, yine de kentin sosyal imkanlarından yararlanacaklarını, katılımcı öğrencilerin %34'ü Beşiktaş Kampüsü'ndeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının yeterli olması durumunda kentteki sosyal imkanlardan yararlanmayacaklarını belirtmişlerdir (Tablo 4.25).

Tablo 4.26 Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüs'te sosyal ve kültürel etkinlik alanları mevcut ve yeterli olsalar bile, kentin sosyal imkanlarından yararlanılmasının değerlendirilmesi tablosu

Kampüslerindeki Sosyal ve Kültürel Etkinlik Alanları Mevcut ve Yeterli Olsalar Bile, Kentin Sosyal İmkanlarından Yararlanılmasının Değerlendirilmesi	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
Evet	38	76%
Hayır	12	24%
Toplam	50	100%

Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüs'te anket çalışmasına katılan öğrencilerin %76'sı Yıldız Merkez Kampüs'teki sosyal ve kültürel etkinlik alanları yeterli olsa bile, yine de kentin sosyal imkanlarından yararlanacaklarını, katılımcı öğrencilerin %24'ü etkinlik alanlarının yeterli olması durumunda kentteki sosyal imkanlardan yararlanmayacaklarını belirtmişlerdir (Tablo 4.26).

Şekil 4.25 Kampüslerindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanları mevcut ve yeterli olsalar bile, kentin sosyal imkanlarından yararlanılmasının değerlendirilmesi

Kampüs sistemlerinin tümünde üniversite öğrencileri, kampüslerindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanları yeterli olsalar bile, yine de kentin sosyal imkanlarından yararlanacaklarını belirtmişlerdir. Yani kampüs sistemlerinin tümünde üniversite öğrencileri, kenti bir sosyal ve kültürel mekan olarak algılamakta ve kullanmaktadır.

Sadece kampüslerinde eksik bulunan sosyal ve kültürel etkinlik alanı ihtiyaçları için kentten yararlandıklarını; bu etkinlik alanlarının kampüs içinde düzenlenmesi durumunda kampüsten yararlanacaklarını belirten katılımcı yüzdesinin, kenti sosyal ve kültürel mekan olarak algılayıp, kullanan katılımcı yüzdesinden daha düşük olduğu gözlenmektedir (Şekil 4.25).

4.4 Bölüm Özeti

19. ve 20. yüzyıllarda bilimlerin ilerlemesi, endüstrileşme ve hızlı kentleşme nedeniyle kent içinde birçok sorunla karşı karşıya kalan üniversiteler, kent dışına yönelmişlerdir. Üniversitelerin kentlerden ayrılmaları, ihtiyaç duydukları ve daha önce kentten yararlandıkları pek çok işlevi de beraberlerinde götürmelerine neden olmuştur.

Üniversitelerin kentlerden ayrılırken, ihtiyaç duydukları ve daha önce kentten yararlandıkları pek çok işlevi de beraberlerinde götürmeleri, kampüs yerleşmelerinin ortaya çıkmasına ve gelişmesine neden olmuştur. Kampüs yerleşim sistemleri ile ilgili farklı kaynaklarda, farklı gruplandırmalar mevcuttur.

Üniversitelerde öğrenciler, öğretim, araştırma ve uygulamalar ile meslek hayatına hazırlanırken, sosyal etkinliklere katılarak ve düzenleyerek, sosyal sorumluluklar olarak toplum yaşamına katılmayı öğrenirler; toplumsal ilişkilere hazır bireyler olarak yetişirler.

Üniversite sosyal mekan kullanımına yönelik değerlendirmede; üniversitelerin gençleri

toplum hayatına hazırlayan eğitici ve bilinçlendirici rolü göz önünde bulundurularak, farklı kampüs sistemlerindeki (kent üniversitesi, kent içi kampüs, kent dışı kampüs) sosyal ve kültürel etkinlik alanı kullanımlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmalar doğrultusunda, kent dışı kampüs olarak (kent dışında konumlanmış) Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü, kent üniversitesi (kent içinde konumlanmış) olarak Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü, kent içi kampüs olarak (kent içinde konumlanmış) Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüsü, incelenecek ve anket uygulanacak kampüsler olarak seçilmiştir.

Her üç üniversiteden 50 üniversite öğrencisinin katılımı ile toplam 150 üniversite öğrencisine anket uygulanmıştır. Anket verileri, bilgisayar ortamında SPSS 13.0 (Statistical Package for Social Sciences) paket programı kullanılarak değerlendirilmiş; ortaya çıkan sonuçlar, katılımcı kişi sayısı ve katılımcı yüzdesini gösteren tablo ve grafiklerde ifade edilmiştir.

Çalışma sonucunda, kampüslerdeki sosyal ve kültürel etkinlik alanı yeterliliği, bu alanları hangi zaman dilimlerinde kullandıkları, ulaşılabilirlik, kullanıcı profili ve kent kullanımı ile ilgili değerlendirmeler yapılmıştır.

5. SONUÇLAR

Çalışma kapsamında; İstanbul’da yer alan, Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü (kent dışı kampüs), Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü (kent üniversitesi), Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüs (kent içi kampüs) öğrencileri ile yapılan anket çalışmalarında, farklı üniversite kampüs sistemlerinde üniversite öğrencilerinin, sosyal ve kültürel etkinlik alanı kullanımları değerlendirilerek aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Kent içi kampüs ve kent üniversitelerinde, üniversite öğrencileri kampüslerindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını “yetersiz” bulmaktadırlar. Kent dışı kampüslerde üniversite öğrencilerinin, sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını “yeterli” bulma yüzdesinin, diğer kampüs sistemlerine oranla daha yüksek olduğu gözlenmektedir.
- Tüm kampüs sistemlerinde, üniversite öğrencileri kampüslerindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını en yüksek oranda “dersleri olmadığı zamanlar” kullanmaktadır. Kent üniversitelerinde sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını kullanmama yüzdesinin kent dışı kampüs ve kent içi kampüse oranla daha yüksek olduğu gözlenmektedir.
- Kampüsün kent içinde yer alması, kampüse ulaşım kolaylığı, manzara gibi çekici sebeplerin, kampüs sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının tatil günlerindeki kullanım yüzdesini etkilediği düşünülmektedir.
- Kampüs yerleşim planları üzerinde etkinlik alanı konumlanmaları, geniş yerleşim alanlarına sahip kampüslerde etkinlik alanları ile akademik birimler arasındaki yürüme mesafeleri, kent üniversitelerinde etkinlik alanları ile kent dokusuna dağılmış akademik birimleri arasındaki kent içi yürüme mesafeleri vb. nedenler sosyal ve kültürel etkinlik alanlarına kolay ulaşabilme yüzdesini etkilemektedir.
- Tüm kampüs sistemlerinde, sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının kullanıcı profili en yüksek oranda “öğrenciler ve öğretim görevlileri” olarak tanımlanmıştır. Kent içi kampüslerde, sosyal ve kültürel etkinlik alanı kullanıcı profili tanımlamalarında, “öğrenciler, öğretim görevlileri ve kentliler” yüzdesinin diğer kampüs sistemlerine oranla daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Üniversite öğrencilerinin üniversite-kent bütünleşmesi hakkında bilinçlendirilmesi ve kent ile kampüs ilişkisinin daha etkin ve belirgin hale getirilmesi düşünülmelidir.
- Kampüs sistemlerinin tümünde üniversite öğrencileri, kampüslerinde mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için kentten yararlanmaktadırlar.

- Kampüs sistemlerinin tümünde üniversite öğrencileri, kampüslerindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanları yeterli olsa bile, yine de kentin sosyal imkanlarından yararlanacaklarını belirtmektedirler. Bu bağlamda, kampüs sistemlerinin tümünde üniversite öğrencilerinin, kenti bir sosyal ve kültürel mekan olarak algılayıp kullandığı görülmektedir.
- Ülke ve bölgelere göre değişen sosyal, kültürel ve ekonomik özellikler, yaşam biçimleri, iklim özellikleri, üniversitenin kent içi konumu, kampüs sistemleri, üniversitelerin akademik sistemleri vb. faktörler üniversitelerdeki sosyal ve kültürel etkinlik alanı kullanımlarında farklılıklar yaratabilmektedir. Üniversitelerin tasarım süreçlerinde, üniversitelerdeki sosyal ve kültürel etkinlik alanı kullanımlarının yeniden ele alınarak değerlendirilmesi faydalı olacaktır.

KAYNAKLAR

Aydıncık, A., (1982), Şehirîçi Üniversitelerinin Büyüme ve Gelişmelerinin Planlanması ve Programlanması, Diploma Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, İstanbul

Birkan, G., (1972), “Türkiye’de Yükseköğretim Yatırımları”, Mimarlık Dergisi, (12):49-57

Boyer, M. C., (1986), Dreaming The Rational City, The Myth Of American City Planning, MIT Press, Massachusetts, Cambridge

Çabuk, S., (2001), “İstanbul’da Eğitim Donatılarının Kent Dışı Kampuslaşma Eğilimleri”, İ.T.Ü. Dergisi, 2(1):89-98

Çöltekin, A., (1997), YTÜ Merkez Kampus Örneğinde Üniversite Bilgi Sistemi, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

Erkman, U., (1990), Büyüme ve Gelişme Açısından Üniversite Kampüslerinde Planlama ve Tasarım Sorunları, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul

Gehl, J., (1987), Life Between Buildings: Using Public Space, VNR Company, New York

Gumprecht, B., (2006), “The Campus As a Public Space In The American Collage Town”, University Of New Hampshire, Department Of Geography and Program In American Studies, 6 May 2006, USA

Hall, P., (1988), Cities Of Tomorrow, An Intellectual History Of Urban Planning and Design In The Twentieth Century, Blackwell, Oxford, Cambridge

Keleş, R., (1972), “Yerleşme Kararları Açısından Büyük Kent Dışı Üniversiteler Sorunu”, Mimarlık Dergisi, (12):25-35

Kılıçoğlu, S., Araz, N., Devrim, H., (1971), Meydan-Larousse, cilt12, s.371 bkz. Yükseköğretim

Kısakürek, M. A., (1976), Üniversitelerimizde Yenileşme; Programlar ve Öğretim Açısından, Ankara

King, A., (1967), Eğitim, Toplum ve Gelişim, Ekonomik Gelişmeyi Hızlandıran Etken Olarak Eğitim, Seşinel Konferans, Ankara

Koroğlu, D., (1988), Üniversite Yer Seçimi İçin Bir Model, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

Kortan, E., (1981), Çağdaş Üniversite Kampusları Tasarımı, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Basım İşliğı, Ankara

Kostof, S., (1992), The City Assembled: The Elements of Urban Form Through History, Little Brown and Company, London

- Leonard, S. K., (1969), *The International Dimension Of Education*, New York
- Linde, H., (1971), *Hochschulplanung*, Werner-Verlang, Duesseldorf
- Maki, F., (1964), *Investigations In Collective Form*, Washington University Press, St. Louise
- Mantran, R., (1989), *Osmanlı İmparatorluk Tarihi 2* (Çeviri: 1995, S. Taninli), Cem Yayınevi, İstanbul
- Neuman, D. J., (2003), *Building Type Basics for College and University Facilities (Building Type Basics)*, John Wiley & Sons Inc, Canada
- Oktay, D., (2007), “Üniversite-Kent İlişkisi”, *Yapı Dergisi*, (302):42-47
- Özer, H., (1978), *Türkiye'nin İçinde Bulunduğu Yüksek Eğitim Koşulları Açısından Kampus Yerleşme Biçimi Üzerine Bir Mimari Tasarım Önerisi*, Doçentlik Tezi, İ.D.M.M.A. Mimarlık Bölümü, İstanbul
- Pamukçu Özistek, S., (1986), *Üniversite Menzaları*, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Pusey, N., (1978) *American Higher Education 1945-1970*, Cambridge Mass., Harvard University Pres
- Sönmezler, K., (1995), *Üniversiteler*, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Spirn, A. W., (1991), *Public Streets For Public Use*, Columbia University Press, New York
- Şen, İ., (1987), *Üniversite Kampüs Planlamasında Aktiviteler Cins Ve Organizasyonu*, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Şuben, R., (1980), *Türkiye’de Yüksek Öğrenim Kurumlarının Dağılımı ve Planlarının Karşılaştırılması*, Diploma Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, İstanbul
- Tekeli, İ., (1972), “Büyük Kent Dışı Üniversitelerin Kuruluş Yeri Sorunları Üzerine”, *Mimarlık Dergisi*, (12):36-40
- Trancik, R., (1986), *Finding Lost Space: Thories Of Urban Design*, John Wiley & Sons Inc, New York
- Turner, P. V., (1984), *Campus: An American Planning Tradition*, The MIT Press, Cambridge
- Türeyen, M. N., (2002), *Yükseköğretim Kurumları-Kampuslar*, Tasarım Yayın Grubu, İstanbul
- Varış, F., (1972), *Türkiye’de Lisansüstü Eğitim; Pozitif Bilimlerin Temel ve Uygulamalı Alanlarında*, A. Ü. Basımevi, Ankara

Yekrek, T., (1999), Üniversite Kampüsleri Yerleşim Sistemlerinin Fiziksel Planlamayla Olan İlişkisi ve Önemi, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

Zeisel, J., (1981), Inquiry By Design: Tools For Environment-Behavior Research, Cambridge University Press, USA

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.tdk.gov.tr/TR/SozBul.aspx?F6E10F8892433CFFAAF6AA849816B2EF05A79F75456518CA>

<http://www.forumgazetem.com/AMERIKA'DA%20%C3%9CNIVERSITE%20%C3%96GRE NIMI.pdf>

http://ansiklopedi.turkcebilgi.com/Amerikan_Tarihi_-_B%C3%B6l%C3%BCm_VII

<http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=27605&start=5>

<http://www.haldundomac.com/?p=154>

<http://www.webbaviation.co.uk/cambridge/cambridge-aerial-ba07847.jpg>

<http://www.watfordhypno.co.uk/images/cambridge%20university.jpg>

<http://google.earth.fan.free.fr/reperes/la-sorbonne.jpg>

<http://www.viewimages.com/Search.aspx?mid=3142011&epmid=3&partner=Google>

<http://www.viewimages.com/Search.aspx?mid=3253473&epmid=3&partner=Google>

<http://www.zargan.com/sozluk.asp?Sozcuk=demonstratif>

<http://www.zargan.com/sozluk.asp?Sozcuk=representation>

<http://www.britannica.com/eb/art-95760/Harvard-University-Cambridge-Mass>

http://www.stateuniversity.com/universities/VA/College_of_William_and_Mary.html

http://www.hero.ac.uk/uk/studying/archives/2007/single_sex_colleges__a_dying_breed__Jun.cfm

http://www.irelandforvisitors.com/articles/visiting_belfast.htm

http://www.manchester.world-guides.com/manchester_university.html

<http://www.britannica.com/eb/art-14126/Playing-fields-and-library-of-Union-College-Schenectady-NY>

http://www.bc.edu/bc_org/avp/cas/fnart/fa267/Jeffersn.html

<http://mimarlik.bilgi.edu.tr/pages/events.asp?id=28&r=1%2F3%2F2008+9%3A29%3A06+PM&typ=0>

http://www.yok.gov.tr/universiteler/uni_web.htm

<http://www.iau.edu.tr/arel/index.php>

<http://www.bahcesehir.edu.tr>

<http://www.beykent.edu.tr>

<http://www.boun.edu.tr>

<http://www.dogus.edu.tr>

<http://www.fatihun.edu.tr>
<http://www.gsu.edu.tr>
<http://www.halic.edu.tr>
<http://www.isikun.edu.tr>
<http://www.istanbul.edu.tr>
<http://www.anadolubil.edu.tr/>
<http://www.bilgi.edu.tr>
<http://www.istanbulbilim.edu.tr>
<http://www.iku.edu.tr>
<http://www.itu.edu.tr>
<http://www.khas.edu.tr>
<http://www.iticu.edu.tr>
<http://www.ku.edu.tr>
<http://www.maltepe.edu.tr>
<http://www.msu.edu.tr>
<http://www.marmara.edu.tr>
<http://www.okan.edu.tr>
<http://www.sabanciuniv.edu.tr>
<http://www.yeditepe.edu.tr>
<http://www.yildiz.edu.tr>
http://tr.wikipedia.org/wiki/Ana_Sayfa bkz. Taşkışla
www.oxfordveins.co.uk/
www.dcs.shef.ac.uk/ml/summer_school/travel.html
www.cwrl.utexas.edu/~bump/VSA/Roger/sorbonne.html
www.oconnells.com/detpages/ourwork87.html
www.eypaedesign.com/project-princeton-holder.htm
www.ukoln.ac.uk/focus/issue14/
www.csc.liv.ac.uk/~loft06/
www.geograph.org.uk/photo/2803
www.buildlab.com/article/6
www.greatbuildings.com/thumbnails/alpha_157.html

EK-1**ALAN ÇALIŞMASI ANKET FORMU**

Anket sorularında ÜNİVERSİTESİ KAMPÜSÜ'NÜ sosyal ve kültürel etkinlik alanları açısından değerlendiriniz.

Cinsiyet: K () E ()

Yaş:

Eğitim gördüğü bölüm/sınıf:

1. Kampüsünüzün sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını yeterli buluyor musunuz?

() Evet

() Hayır

2. Kampüsünüzün sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını en fazla hangi zaman diliminde kullanıyorsunuz?

() Ders öncesi ve sonrası

() Dersim olmadığı zamanlar

() Tatil günlerinde

() Hiçbir zaman

() Diğer.....

(Cevabınız “hiçbir zaman” ise;)

Kampüsünüzün sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını kullanmama nedeniniz nedir?

() Etkinlik alanlarını yeterli bulmuyorum.

() Etkinlik alanlarını cazip bulmuyorum.

() Etkinliklere ayıracak zamanım yok.

() Etkinlik alanlarında vakit geçirecek arkadaşım yok.

() Diğer.....

3. Kampüs içindeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarına kolay ulaşabiliyor musunuz?

() Evet

() Hayır

4. Kampüs içindeki etkinlik alanlarının kullanıcı profili nasıl olmalıdır?

() Öğrenciler,

() Öğrenciler ve öğretim görevlileri,

() Öğrenciler, öğretim görevlileri ve kentliler,

5. Kampüsünüzde mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için kentten yararlanıyor musunuz?

() Evet

() Hayır

(Cevabınız “hayır” ise;)

Kampüsünüzde mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için kentten yararlanmama nedeniniz nedir?

() Üniversite-kent ulaşımı yeterli değil.

() Üniversitenin benim ihtiyaçlarıma cevap verecek sosyal etkinlik alanları yeterli.

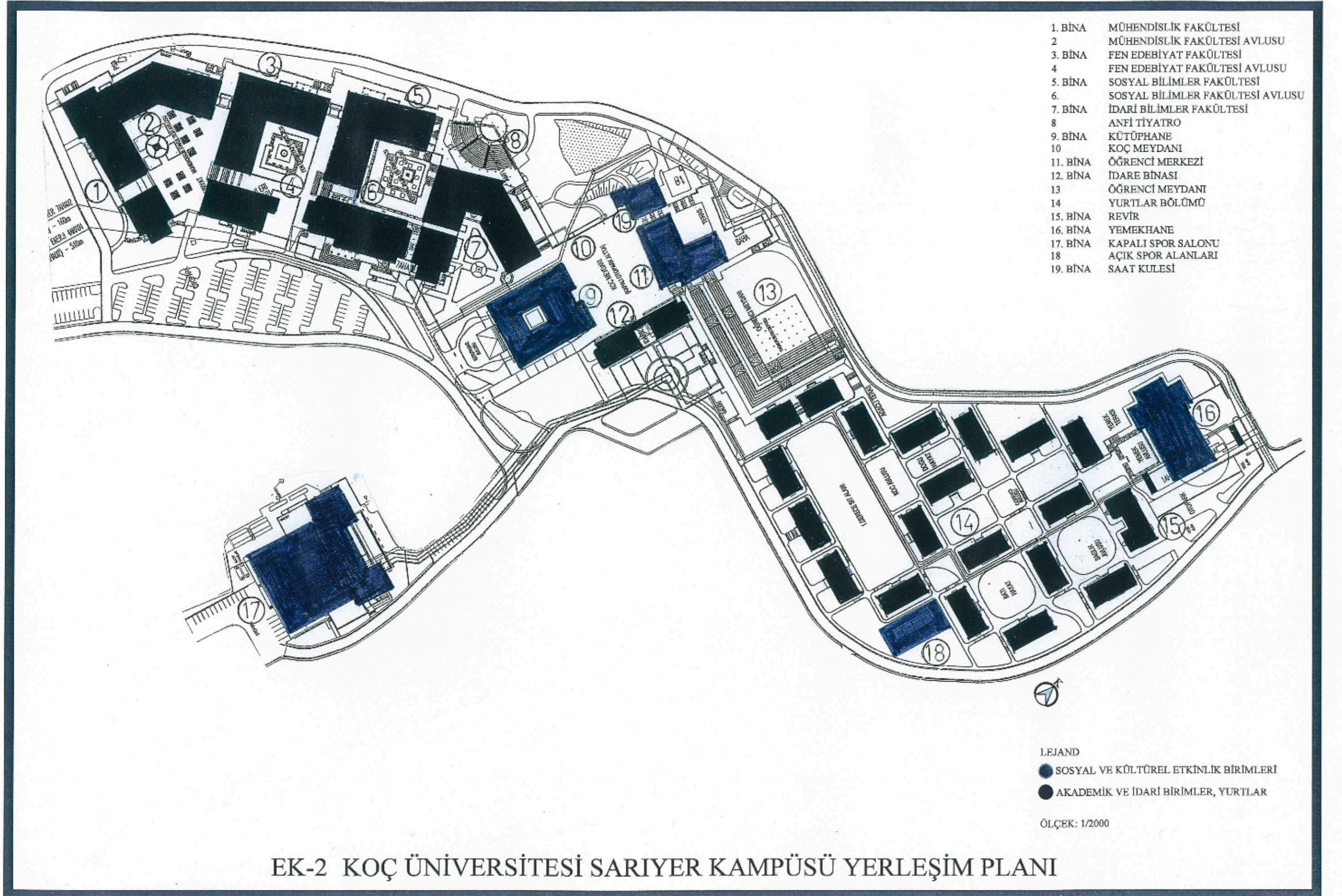
() Kentteki sosyal etkinliklere ayıracak vaktim yok.

() Diğer.....

6. Kampüsünüzde sosyal ve kültürel etkinlik alanları mevcut ve yeterli olsalar bile kentin sosyal imkanlarından yararlanır mısınız?

() Evet

() Hayır

EK-2 KOÇ ÜNİVERSİTESİ SARIYER KAMPÜSÜ YERLEŞİM PLANI

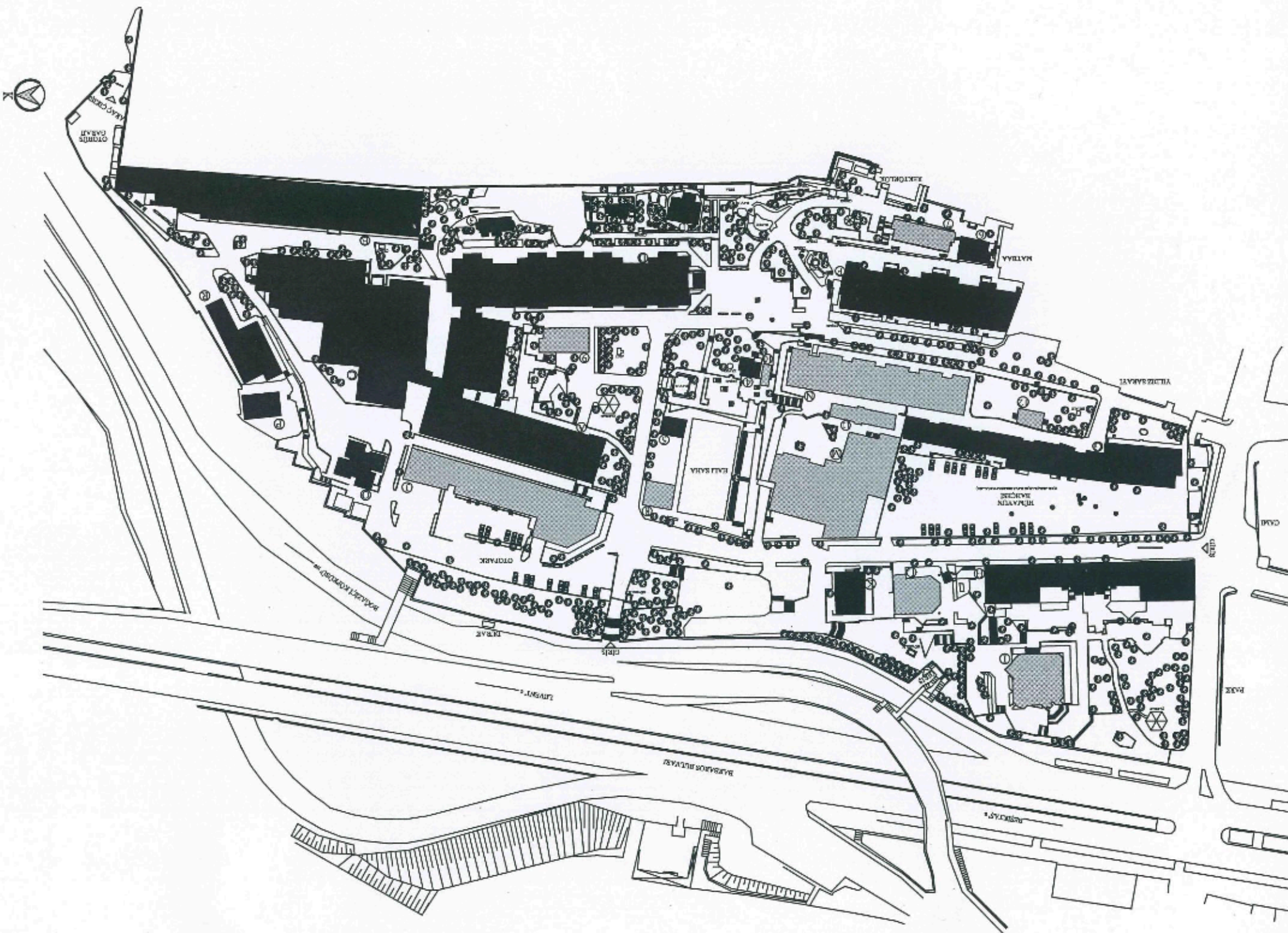
EK-4 YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ BEŞİKTAŞ KAMPÜSÜ YERLEŞİM PLANI

ÖLÇEK: 1/2000

● AKADEMİK VE İDARI BİRLİKLER
 ● SOSYAL VE KÜLTÜREL ETKİNLİK BİRLİKLERİ

LEJAND

A BLOK	ELEKTRİK-ELEKTRONİK FAKÜLTESİ
B BLOK	İNŞAAT FAKÜLTESİ
	MAKİNA FAKÜLTESİ
	KİMYA-METALÜRJİ FAKÜLTESİ
	PROF. NEDİM BİLGİN BLOĞU
	ELEKTRİK HESAP BİLİMLERİ MERKEZİ
C BLOK	LABORATUVARLAR
	KİMYA MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ
D BLOK	MİMARLIK FAKÜLTESİ
	ELEKTRİK, MAKİNA MÜH.
E BLOK	LABORATUVARLARI
	FEN, SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
F BLOK	SANAT-TASARIM FAKÜLTESİ
G BLOK	İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ
H BLOK	ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANASI
J BLOK	ODİTORYUM
	KRŞ
K BLOK	KÜLTÜR VE SANAT MERKEZİ
L BLOK	YEMERHANE
M BLOK	MEDİKOSOSYAL
N BLOK	YAPİ İŞLERİ DAİRE BAŞKANLIĞI
O BLOK	K.O.S.G.E.B.
P BLOK	K.O.S.G.E.B.
R BLOK	K.O.S.G.E.B. MERKEZ MÜDÜRLÜĞÜ
1. KÖŞK	SAGLIK KÜLTÜR İŞLERİ
2. KÖŞK	REKTÖR EVİ
3. KÖŞK	BÖTÇE DAİRE BAŞKANLIĞI
4. KÖŞK	MİSAFİRHANE
5. KÖŞK	SPOR DAİRE BAŞKANLIĞI
6. KÖŞK	PERSONEL DAİRE BAŞKANLIĞI
7. BİNA	SERA-KIŞ BAHÇESİ
8. BİNA	BANKA
9. BİNA	KAPTERYA
10. BİNA	KAPTERYA
11. BİNA	ÖĞRENCİ KLÜPLERİ
12. BİNA	KAPTERYA

EK-5

KATILIMCI NİTELİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Koç Üniversitesi (Sarıyer Kampüsü) Katılımcı Niteliklerini Değerlendirilmesi:

Koç Üniversitesi (Sarıyer Kampüsü) katılımcı nitelik durumu ve yüzde tablosu

Cinsiyet Verileri	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
Kadın	26	52%
Erkek	24	48%
Toplam	50	100%

Yaş Verileri	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
18 yaş ve altı	3	6%
19 yaş	6	12%
20 yaş	12	24%
21 yaş	11	22%
22 yaş ve üzeri	18	36%
Toplam	50	100%

Eğitim Gördüğü Sınıf Düzeyi Verileri	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
1. sınıf	11	22%
2. sınıf	15	30%
3. sınıf	9	18%
4. sınıf	8	16%
İngilizce hazırlık sınıfı	5	10%
Yüksek lisans	2	4%
Toplam	50	100%

Eğitim Gördüğü Bölüm Verileri	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
Uluslararası İlişkiler	11	22%
İşletme	9	18%
Ekonomi	7	14%
Hukuk	3	6%
Sosyoloji	1	2%
Psikoloji	2	4%
Endüstri Müh.	4	8%
Elektrik-Elektronik Müh.	5	10%
Bilgisayar Müh.	1	2%
Kimya-Biyoloji Müh.	1	2%
Makine Müh.	3	6%
Matematik	1	2%
Fizik	2	4%
Toplam	50	100%

Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü'nde ankete katılan üniversite öğrencilerinin %52'si kadın, %48'i erkek öğrencidir. Katılımcı öğrencilerin yaş verileri incelendiğinde, %6'sının 18 yaş ve 18 yaş altı grubunda, %12'sinin 19 yaşında, %24'ünün 20 yaşında, %22'sinin 21 yaşında, %36'sının 22 yaş ve üzeri yaş grubunda olduğu görülmektedir. Eğitim gördüğü sınıf düzeyi verilerine göre katılımcı öğrencilerin, %22'si 1. sınıf, %30'u 2. sınıf, %18'i 3. sınıf, %16'sı 4. sınıf, %10'u İngilizce hazırlık sınıfı, %4'ü yüksek lisans düzeyinde eğitim görmektedir. Katılımcı öğrencilerin, %22'si uluslar arası ilişkiler, %18'i işletme, %14'ü ekonomi, %6'sı hukuk, %2'si sosyoloji, %4'ü psikoloji, %8'i endüstri mühendisliği, %2'si bilgisayar mühendisliği, %10'u elektrik-elektronik mühendisliği, %2'si kimya-biyoloji mühendisliği, %6'sı makine mühendisliği, %2'si matematik ve %4'ü fizik bölümlerinde eğitim görmektedir.

Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü'nde ankete katılan, 18 yaş ve 18 yaş altı grubundaki üniversite öğrencilerinden 2'si kadın, 1'i erkek öğrencidir; 19 yaşındaki 6 katılımcı öğrencinin 3'ü kadın, 3'ü erkek öğrenci, 20 yaşındaki 12 katılımcı öğrencinin 7'si kadın, 5'i erkek öğrenci, 21 yaşındaki 11 katılımcı öğrencinin 5'i kadın, 6'sı erkek öğrencidir. 22 yaş ve 22 yaş üzeri 18 katılımcı öğrencinin kadın ve erkek katılımcı sayıları eşittir.

Araştırma çalışmasına katılan 26 kadın öğrenciden, 7'si uluslararası ilişkiler, 4'ü işletme, 3'ü hukuk, 1'i sosyoloji, 3'ü ekonomi, 2'si psikoloji, 1'i endüstri mühendisliği, 1'i elektrik-

elektronik mühendisliği, 1'i kimya-biyoloji mühendisliği, 2'si fizik, 1'i matematik bölümlerinde eğitim görmektedir. Araştırma çalışmasına katılan 24 erkek öğrenciden 4'ü uluslararası ilişkiler, 5'i işletme, 4'ü ekonomi, 3'ü endüstri mühendisliği, 4'ü elektrik-elektronik mühendisliği, 1'i bilgisayar mühendisliği, 3'ü makine mühendisliği bölümlerinde eğitim görmektedir.

Koç Üniversitesi Sarıyer Kampüsü'nde anket çalışmasına katılan, 1. sınıf öğrencilerinden, 3'ü işletme, 1'i ekonomi, 2'si hukuk, 1'i sosyoloji, 1'i psikoloji, 1'i endüstri mühendisliğinin, 1'i kimya-biyoloji mühendisliği ve 1'i makine mühendisliği bölümlerinde; 2. sınıf öğrencilerinden, 3'ü uluslararası ilişkiler, 2'si işletme, 3'ü ekonomi, 1'i hukuk, 2'si endüstri mühendisliği ve 4'ü elektrik-elektronik mühendisliği bölümlerinde; 3. sınıf öğrencilerinden, 3'ü uluslararası ilişkiler, 1'i ekonomi, 3'ü işletme, 1'i psikoloji ve 1'i endüstri mühendisliğinin bölümlerinde; 4. sınıf öğrencilerinden, 4'ü uluslararası ilişkiler, 1'ü işletme, 1'i elektrik-elektronik mühendisliği, 1'i bilgisayar mühendisliği bölümlerinde eğitim görmektedir. İngilizce hazırlık sınıfı düzeyinde eğitim gören 5 katılımcı öğrenciden 1'i uluslararası ilişkiler, 1'i ekonomi, 2'si fizik, 1'i matematik bölümü öğrencisidir. 2 katılımcı öğrenci, makine mühendisliği bölümünde yüksek lisans düzeyinde eğitim görmektedir.

Bahçeşehir Üniversitesi (Beşiktaş Kampüsü) Katılımcı Niteliklerini Değerlendirilmesi:

Bahçeşehir Üniversitesi (Beşiktaş Kampüsü) katılımcı nitelik durumu ve yüzde tablosu

Cinsiyet Verileri	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
Kadın	27	54%
Erkek	23	46%
Toplam	50	100%

Yaş Verileri	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
18 yaş ve altı	2	4%
19 yaş	5	10%
20 yaş	16	32%
21 yaş	14	28%
22 yaş ve üzeri	13	26%
Toplam	50	100%

Eğitim Gördüğü Bölüm Verileri	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
Hukuk	9	18%
Reklamcılık	5	10%
Sinema-TV	2	4%
İşletme	2	4%
Uluslararası İlişkiler	1	2%
Mimarlık	6	12%
Mekatronik Müh.	8	16%
Elektrik-Elektronik Müh.	3	6%
Bilgisayar Destekli Teknik Çizim MYO	7	14%
Bilgisayar Teknolojileri ve Programlama MYO	2	4%
İthalat-İhracat MYO	4	8%
Büro Yönetimi ve Sekreterlik MYO	1	2%
Toplam	50	100%

Eğitim Gördüğü Sınıf Düzeyi Verileri	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
1. sınıf	24	48%
2. sınıf	16	32%
3. sınıf	10	20%
4. sınıf	0	0%
İngilizce hazırlık sınıfı	0	0%
Yüksek lisans	0	0%
Toplam	50	100%

Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü'nde ankete katılan üniversite öğrencilerinin %54'ü kadın, %46'sı erkek öğrencidir. Katılımcı öğrencilerin yaş verileri incelendiğinde, %4'ünün 18 yaş ve 18 yaş altı grubunda, %10'unun 19 yaşında, %32'sinin 20 yaşında, %28'inin 21 yaşında, %26'sının 22 yaş ve üzeri yaş grubunda olduğu görülmektedir. Katılımcı öğrencilerin, %18'i hukuk, %10'u reklamcılık, %4'ü sinema-TV, %4'ü işletme, %2'si uluslararası ilişkiler, %12'si mimarlık, %16'si mekatronik mühendisliği, %6'sı elektrik-elektronik mühendisliği, %14'ü bilgisayar destekli teknik çizim, %4'ü bilgisayar teknolojileri ve programlama, %8'i ithalat-ihracat, %2'si büro yönetimi ve sekreterlik

bölümlerinde eğitim görmektedir. Eğitim gördüğü sınıf düzeyi verilerine göre katılımcı öğrencilerin, %48'i 1. sınıf, %32'si 2. sınıf, %20'i 3. sınıf düzeyinde eğitim görmektedir. 4. sınıf, İngilizce hazırlık sınıfı ve yüksek lisans düzeyinde eğitim gören üniversite öğrencileri anket çalışmasına katılmamışlardır.

Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü'nde ankete katılan, 18 yaş ve 18 yaş altı grubundaki 2 üniversite öğrencisi de erkektir; 19 yaşındaki 5 katılımcı öğrencinin 2'si kadın, 3'ü erkek öğrenci, 21 yaşındaki 14 katılımcı öğrencinin 11'i kadın, 3'ü erkek, 22 yaş ve üzeri yaş grubunda bulunan 13 katılımcı öğrencinin 6'sı kadın, 7'si erkek öğrencidir. 20 yaşındaki 16 katılımcı öğrencinin kadın ve erkek katılımcı sayıları eşittir.

Araştırma çalışmasına katılan 27 kadın öğrenciden, 8'i hukuk, 5'i reklamcılık, 2'si sinema-TV, 1'i işletme, 1'i uluslararası ilişkiler, 3'ü mimarlık, 5'i bilgisayar destekli teknik çizim, 1'i ithalat-ihracat, 1'i büro yönetimi ve sekreterlik bölümlerinde eğitim görmektedir. Araştırma çalışmasına katılan 23 erkek öğrenciden 1'i hukuk, 1'i işletme, 3'ü mimarlık, 8'i mekatronik mühendisliği, 3'ü elektrik-elektronik mühendisliği, 2'si bilgisayar destekli teknik çizim, 2'si bilgisayar teknolojileri ve programlama, 3'ü ithalat-ihracat bölümlerinde eğitim görmektedir.

Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Kampüsü'nde anket çalışmasına katılan, 1. sınıf öğrencilerinden, 2'si hukuk, 1'i reklamcılık, 1'i sinema-TV, 4'ü mimarlık, 8'i mekatronik mühendisliği, 1'i işletme, 5'i bilgisayar destekli teknik çizim, 2'si ithalat-ihracat bölümlerinde; 2. sınıf öğrencilerinden, 4'ü hukuk, 1'i işletme, 1'i uluslararası ilişkiler, 2'si mimarlık, 1'i elektrik-elektronik mühendisliği, 2'si bilgisayar destekli teknik çizim, 2'si bilgisayar teknolojileri ve programlama, 2'si ithalat-ihracat, 1'i büro yönetimi ve sekreterlik bölümlerinde; 3. sınıf öğrencilerinden, 3'ü hukuk, 4'ü reklamcılık, 1'i sinema-TV, 2'si elektrik-elektronik mühendisliği bölümlerinde eğitim görmektedir. 4. sınıf, İngilizce hazırlık sınıfı ve yüksek lisans düzeyinde eğitim gören üniversite öğrencileri anket çalışmasına katılmamışlardır.

Yıldız Teknik Üniversitesi (Yıldız Merkez Kampüsü) Katılımcı Niteliklerini Değerlendirilmesi:

Yıldız Teknik Üniversitesi (Yıldız Merkez Kampüsü) katılımcı nitelik durumu ve yüzde tablosu

Cinsiyet Verileri	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
Kadın	10	20%
Erkek	40	80%
Toplam	50	100%

Yaş Verileri	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
18 Yaş ve Altı	1	2%
19 Yaş	4	8%
20 Yaş	6	12%
21 Yaş	9	18%
22 Yaş ve Üzeri	30	60%
Toplam	50	100%

Eğitim Gördüğü Bölüm Verileri	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
Jeodezi ve Fotogrametri Müh.	2	4%
Makine Müh.	12	24%
İnşaat Müh.	8	16%
Elektronik ve Haberleşme Müh.	11	22%
Elektrik Müh.	3	6%
Mimarlık	7	14%
Şehir Planlama	1	2%
Fizik	1	2%
İktisat	1	2%
Sanat Yönetimi	2	4%
Tarihi Yapılar ve Milli Saraylar MYO	2	4%
Toplam	50	100%

Eğitim Gördüğü Sınıf Düzeyi Verileri	Katılımcı Kişi Sayısı	Katılımcı Yüzdesi
1. sınıf	9	18%
2. sınıf	10	20%
3. sınıf	8	16%
4. sınıf	17	34%
İngilizce hazırlık sınıfı	0	0%
Yüksek lisans	6	12%
Toplam	50	100%

Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüs'te ankete katılan üniversite öğrencilerinin %20'si kadın, %80'i erkek öğrencidir. Katılımcı öğrencilerin yaş verileri incelendiğinde, %2'sinin 18 yaş ve 18 yaş altı grubunda, %8'inin 19 yaşında, %12'sinin 20 yaşında, %18'inin 21 yaşında, %60'ının 22 yaş ve üzeri yaş grubunda olduğu görülmektedir. Katılımcı öğrencilerin, %4'ü jeodezi ve fotogrametri mühendisliği, %24'ü makine mühendisliği, %16'si inşaat mühendisliği, %22'si elektronik ve haberleşme mühendisliği, %6'sı elektrik mühendisliği, %14'ü mimarlık, %2'si şehir planlama, %2'si fizik, %2'si iktisat, %4'ü sanat yönetimi, %4'ü tarihi yapılar ve milli saraylar bölümlerinde eğitim görmektedir. Eğitim gördüğü sınıf düzeyi verilerine göre katılımcı öğrencilerin, %18'i 1. sınıf, %20'si 2. sınıf, %16'sı 3. sınıf, %34'ü 4. sınıf, %12'si yüksek lisans düzeyinde eğitim görmektedir. İngilizce hazırlık sınıfı düzeyinde eğitim gören üniversite öğrencileri anket çalışmasına katılmamışlardır.

Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüs'te ankete katılan, 18 yaş ve 18 yaş altı grubundaki üniversite öğrencisi tek 1 kadın öğrencidir; 20 yaşındaki 6 katılımcı öğrencinin tamamı erkek öğrenci, 21 yaşındaki 9 katılımcı öğrencinin tamamı erkek öğrenci, 22 yaş ve üzeri yaş grubundaki 30 katılımcı öğrencinin 7'si kadın, 23'ü erkek öğrencidir. 19 yaşındaki 4 katılımcı öğrencinin kadın ve erkek katılımcı sayıları eşittir.

Araştırma çalışmasına katılan 10 kadın öğrenciden, 4'ü mimarlık, 1'i şehir planlama, 1'i iktisat, 2'si sanat yönetimi, 2'si tarihi yapılar ve milli saraylar bölümlerinde eğitim görmektedir. Araştırma çalışmasına katılan 40 erkek öğrenciden 2'si jeodezi ve fotogrametri mühendisliği, 12'si makine mühendisliği, 8'i inşaat mühendisliği, 11'i elektronik ve haberleşme mühendisliği, 3'ü elektrik mühendisliği, 3'ü mimarlık, 1'i fizik bölümlerinde eğitim görmektedir.

Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Kampüs'te anket çalışmasına katılan, 1. sınıf öğrencilerinden, 3'ü elektronik ve haberleşme mühendisliği, 1'i elektrik mühendisliği, 1'i mimarlık, 2'si sanat yönetimi, 2'si tarihi yapılar ve milli saraylar bölümlerinde; 2. sınıf öğrencilerinden, 2'si jeodezi ve fotogrametri mühendisliği, 3'ü makine mühendisliği, 3'ü elektronik ve haberleşme mühendisliği, 1'i mimarlık, 1'i iktisat bölümlerinde; 3. sınıf öğrencilerinden, 2'si makine mühendisliği, 5'i elektronik ve haberleşme mühendisliği, 1'i mimarlık bölümlerinde; 4. sınıf öğrencilerinden, 7'si makine mühendisliği, 2'si inşaat mühendisliği, 2'si elektrik mühendisliği, 4'ü mimarlık, 1'i şehir planlama, 1'i fizik bölümlerinde eğitim görmektedir. İngilizce hazırlık sınıfı düzeyinde eğitim gören üniversite öğrencileri anket çalışmasına katılmamışlardır. 6 katılımcı öğrenci, inşaat mühendisliği bölümünde yüksek lisans düzeyinde eğitim görmektedir.

ÖZGEÇMİŞ

Doğum tarihi	20.03.1983	
Doğum yeri	Ankara	
Lise	1994-2001	İSTEK Özel Uluğbey Lisesi
Lisans	2001-2005	Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü
Yüksek Lisans	2005-2008	Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Mimari Tasarım Programı

Çalıştığı kurumlar

Eylül 2005-Temmuz 2006	UPİT Mimarlık
Mart 2007-Eylül 2007	ARBİ İnşaat Ltd. Şti.
Eylül 2008-Devam ediyor.	Bahçeşehir Üniversitesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, Araştırma Görevlisi